

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ГУРВАНТЭС СУМ, ХҮРЭН ТОЛГОЙ УУРХАЙН
2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

/АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-005459/

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 2697947/

ХЯНАСАН:

“БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ГАЗАР”-ЫН
АХЛАХ ШИНЖЭЭЧ...../

БИЕЛЭЛТИЙГ ТАЙЛАГНАСАН:

“ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК-ИЙН

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ.....

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЭСГИЙН

АХЛАХ ИНЖЕНЕР.....

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ИНЖЕНЕР.....

И.НАЯНТАЙ

Г.БАТБАЯР

П.ЭНХБАЯР

2024 он

ГАРЧИГ

ОРШИЛ.....	1
Тайлангийн зорилго.....	1
Товч танилцуулга.....	1
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	2
Түүхэн товчоон.....	2
Газар нутгийн онцлог.....	2
Эдийн засаг, нийгмийн үзүүлэлтүүд.....	2
Физик газарзүй, байгаль цаг уурын нөхцөл.....	3
Цаг агаарын төлөв байдал, олон жилийн төлөв.....	3
ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	4
Гадаргын болон газрын доорхи ус.....	4
Хөрс.....	4
Ургамалжилт	4
Биологийн төрөл зүйл.....	4
Амьтны аймаг.....	6
ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ.....	7
Байгаль орчны бодлого.....	7
1. ТУХАЙН ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	8
Ажиллах горим, ажлын цаг.....	9
Ажлын байр	9
Нийгмийн хариуцлага.....	9
2.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	10
Агаарын чанар.....	10
Хөрсөн бүрхэвч.....	11
Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц	11
Болзошгүй аюул ослын үед авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд.....	12
Ургамал ба амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.....	11
БО-ны төлөвлөгөө болон БОНБНҮ-д тусгагдсан сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахтай холбогдсон арга хэмжээнүүд.....	14
Төсөв зохион байгуулалт.....	15
3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	32
Төсөв зохион байгуулалт.....	36
Техникийн нөхөн сэргээлт.....	38
Биологийн нөхөн сэргээлт.....	39

4. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	52
Төсөв зохион байгуулалт.....	52
5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	77
6. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	77
Төсөв зохион байгуулалт.....	78
7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	82
Байгалийн болзошгүй гамшиг, аюулт үзэгдлээс үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах, бууруулах.....	84
8. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	94
Төсөв зохион байгуулалт.....	96
Ахуйн хог хаягдал.....	98
Үйлдвэрийн хог хаягдал.....	101
Аюултай хог хаягдал.....	102
9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ.....	103
Төсөв зохион байгуулалт.....	104
Агаарын чанар.....	106
Гадаргын болон газрын доорхи ус.....	106
Хөрсөн бүрхэвч.....	107
Ариутгал.....	107
Амьтны аймаг.....	108
10. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ.....	109
11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	110
Төсөв зохион байгуулалт.....	111
12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	112
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн нийт зардал.....	114
ДҮГНЭЛТ.....	115

ОРШИЛ ТАЙЛАНГИЙН ЗОРИЛГО

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт “Нарийн сухайт”-ын нүүрсний орд газарт үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан үйл ажиллагаа болон Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн гүйцэтгэлийг хүлээн авсан ажлын хэсгийн дүгнэлт, Өмнөговь аймгийн “Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар”-аас гаргасан албан даалгавар зэргийг Монгол улсын хууль тогтоомжийн хүрээнд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, уулын ажлын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөртөө уялдуулан байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэн ажиллаж байна.

Товч танилцуулга

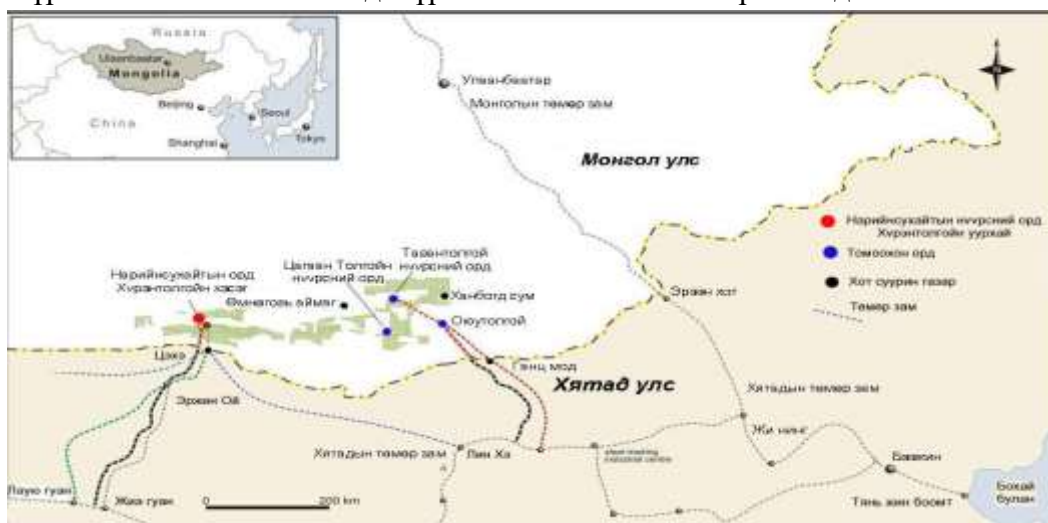
Манай компани нь анх Монгол улсын хуулийн этгээд “МОНГОЛЫН АЛТ” ХХК, БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны “ЧИН ХУА” группийн 50:50 хувийн хөрөнгө оруулалттайгаар 2002 оны 09-р сарын 04-нд анх үүсгэн байгуулагдсан.

2003 оны 04-р сараас үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн бөгөөд 19 дахь жилдээ ажиллаж байна. Нарийн сухайтын орд газарт “Гадаадын хөрөнгө оруулалттай хамтарсан компани”-ийн статустайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байгаад 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн а/02-19 тоот Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын тогтоолоор БНХАУ-ын хуулийн этгээд “Чин Хуа” корпорацийн эзэмшлийн 50% хувьцааг МОНГОЛЫН АЛТ КОРПОРАЦИ-д, шилжүүлэн авч, 100% үндэсний компани болж, компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд өөрчлөлт орсон.

Компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд өөрчлөлт орж, үндэсний компани болсонтой холбоотойгоор компанийн оноосон нэр болох “Чинхуа-МАК Нарийн сухайт” ХХК-ийг “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК болгон өөрчилж, 2020 оны 08 дугаар сарын 04-ний өдөр Хуулийн этгээдийн Улсын бүртгэлд албан ёсоор бүргүүлсэн.

Төсөл хэрэгжүүлж буй газрын засаг, захиргааны харьяалал

Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Урт багийн нутагт Улаанбаатар хотоос ургаш 849 км, Даланзадгад хотоос баруун тийш 296 км, Гурвантэс сумаас зүүн ургаш 34 км, Шивээхүрэн боомтоос 56 км зайд Хүрэн толгой хэмээх газарт явагдаж байна.

Хүрэн толгойн уурхайн байршил

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Түүхэн товчоон

Гурвантэс сум нь 1954 онд анх Тост нэртэйгээр одоогийн Сэврэй сумын 1 дүгээр баг, Ноён сумын 3, 4, 5 дугаар багууд нийлж Улаан толгой гэдэг газар 281 өрх, 943 хүн амтай, 63,2 мянган малтай байгуулагджээ. 1959 онд орон даяар нэгдэлжих хөдөлгөөн ялсаны үрээр, 1960 онд БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн зарлигаар Гурвантэс сум гэж нэрлэгдэн, одоогийн байрлаж байгаа Уртын дэнжид төвлөрсөн байна.

Газар нутгийн онцлог

Тус сум нь 2.9 сая га газар нутагтай хойт, баруун, баруун урд талаараа Баянхонгор аймгийн Шинэ жинст, Баянговь, Баянлиг, зүүн, зүүн хойт талаараа өөрийн аймгийн Сэврэй, Ноён, урд талаараа БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны Эзний хошуутай хиллэж, Говь-Алтайн нурууны цаад цөлөрхөг бүсэд оршдог. Улаанбаатараас 870 км, аймгийнхаа төвөөс 320 км алслагдсан байгалийн үзэсгэлэнт газар ихтэй, цаашид аялал жуулчлал хөгжих бүрэн боломжтой газар нутагтай.

Сумын газар нутгийн ихэнх хэсэг нь олон сая жилийн өмнө амьдарч байсан аварга үлэг гүрвэлийн орон гэгдэх бөгөөд ховор нандин олдвороороо гадаад дотоодын эрдэмтдийн анхаарлыг татаж Зөвлөлт, Польш, Монголын палеонтологичид хайгуул шинжилгээ хийж тэдний ажил шинэ шинэ олдвороор баяжсараар ирсэн юм. Энэхүү олдворууд нь Москва, Варшав, Улаанбаатар, Даланзадгадын музейд өнө эртний аварга денозавр болон сүндэрлэж чимэг болж байна.

Мөн сайн чанарын чулуун нүүрс, давсаар баялаг, алт, төмрийн хүдэр, барилгын сайн чанарын шохой, шохойн чулуу, төрөл бүрийн өнгийн шороон будаг болон гартаам, мана зэрэг үнэт чулуу элбэг тохиолдоно.

Эдийн засаг, нийгмийн үзүүлэлтүүд

Гурвантэс сум нь засаг захиргааны анхан шатны нэгж болох 5 багтай, эдийн засгийн гол суурь баазаа мал аж ахуйг болгон хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх эхлэлийг тавин ажиллаж байна. Тус сум нь 2018 оны байдлаар 4934 хүн амтай 187458 толгой малтай 1558 өрхтэй. Сумын төвд төсөвт 7 байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас гадна холбооны салбар, банк, цаг уур, ШТС-ийн зэрэг хувийн хэвшлийн байгууллагууд ажиллаж байна. Сумаас 55 км-т орших Дундголын давсны уурхай, нөхөрлөл нь жилдээ 220 орчим тн давс олборлож борлуулдаг ба сумаас 25 км-т орших нүүрсний орд газарт уул уурхайн компаниуд нүүрс олборлон БНХАУ-д экспортолж байна.

Гурвантэс сум нь цэцэрлэг, эмнэлэг, соёлын төв, номын сан, цагдаагийн тасаг ажиллаж байна. 2005-2006 оны хичээлийн жилээс 9 жилийн дунд сургууль 12 жилийн сургалттай сургууль болон өргөжсөн. Мөн тус сумын нутагт хилийн цэргийн 0166 дугаар анги байрладагаас гадна “Шивээ хүрэн”-ийн хилийн боомт үйл ажиллагаа явуулж байна.

Холбоо харилцааны хувьд 2006 оны 11 сард мобикомын үүрэн телефон суурилагдан, хүн амын 70 орчим хувь нь гар утас хэрэглэж байна. БНХАУ-ын ӨМӨЗО-рны хөрш аймгаас өндөр хүчдэлд холбогдсон, 24 цагийн гэрэл цахилгаантай.

Физик газарзүй, байгаль цаг уурын нөхцөл

Хүрэн толгойн нүүрсний ордын геологийн тогтоц Нарийнсухайтын нүүрсний орд нь Овоот хурлын грабень синклиналийн хойт жигүүрийг үүсгэж байгаа дээд палеозой-доод мезозойн терриген тунамал хурдасны дунд илэрсэн байдгийг өмнөх судлаачид тогтоосон ч сүүлийн үеийн судлаачдын ажлуудаар түүний насыг бүр мезозойны дунд үед хамааруулах хандлага ажиглагдаж байна.

Манай нэртэй эрдэмтдийн Ноён сумын хотгорт ялгасан триасын хурдасны доод талд түүнийг эмжсэн байдлаар нүүрс агуулсан хурдас илэрсэн байдгийг дээд пермийн Дэлийншанд формацид хамааруулсан байдаг юм. Иймээс бид энэ үндэслэлээр Нарийнсухайтын нүүрс агуулсан хурдасыг жиших аргад тулгуурлан дээд пермийн Дэлийншанд формацид, түүнийг хучиж байгаа хурдасыг триасын үеийн Ноён сумын формацид тус тус хамааруулж үзлээ.

Физик газарзүйн мужлалын хувьд Алтайн уулархаг их мужийн Говь-Алтайн мужид хамаарна. Хойд талаараа Бумбын нуруу (2360 м), Тостын нуруу (2517 м), Тахилтын хяр (2316 м) гэсэн 30 км өргөнтэй 180 км үргэлжлэх уулсаар хүрээлэгдэн оршдог. Дээрх уулсаас эх авсан хуурай сайрууд байх ба зарим хэсэгтээ нилээд өргөн бөгөөд хэдэн арван км үргэлжилдэг бөгөөд урагш хил давтал уруу, хил давтал үргэлжилнэ.

Ордын дүүргийн хувьд харьцангуй өндөр 1525-1560 м. Төв Азийн гадагшаа урсгалгүй ай савд хамаарагдана. Тухайн жилийн цаг уур, хур тунадасны хэмжээнээс хамаарч усны горим ихээхэн хувьсамтгай бөгөөд их цас орж хайлах, үргэлжилсэн бороотой үед хэдэн арван км үргэлжлэх хуурай сайрууд түр зуурын ширүүн урсгалтай гол болж хувирах ба бороо зогсмогц урсац байхгүй болдог онцлогтой. Хагарлын гарал үүсэлтэй олон тооны булаг тохиолдох ба ихэнх нь мөн урагш урсгалтай бөгөөд элсэн доогуур шурган алга болдог. Хүн малын унданд гар хийцийн худаг хэрэглэдэг бөгөөд усны түвшин нь 1-2 м, заримдаа 5-7 метр байдаг байна.

Цаг агаарын төлөв байдал, олон жилийн төлөв

Монгол орны уур амьсгалын гол онцлог бол жилийн дөрвөн улирлын ялгаа ихтэй, энэ чанараараа агаарын температурын хэлбэлзэл өндөр, хур тунадас бага, уур амьсгалд өргөрөгийн болон өндрийн бүслүүрийн ялгаа тодорхой илэрдэг явдал юм. Монголд богино (VI сараас VIII сарын дунд хүртэл үргэлжлэх), хуурай зун, ихээхэн хүйтэн, урт (XI сараас IV сар хүртэл үргэлжлэх) өвөлтэй, хавар намрын улирлын үргэлжлэх хугацаа жилээс жилд өргөн хүрээнд хэлбэлздэг онцлогтой. Эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, өвөл $-15-20^{\circ}\text{C}$ хүйтэн, зун $+30+35^{\circ}\text{C}$ заримдаа $+40^{\circ}\text{C}$ хүрч халдаг. Нэгдүгээр сарын агаарын дундаж температур $-14-18^{\circ}\text{C}$,). Үнэмлэхүй их халуун нь $+28+44.0^{\circ}\text{C}$ хүрнэ. Говь цөлийн бүсэнд 150-50 мм орчим хур тунадас унах ба хур тунадасны 85% орчим нь жилийн дулаан улиралд /IV-IX сард/ үүнээс зөвхөн 7,8 дугаар сард 50-60% нь орно.

Монгол оронд үүлшил бага, цэлмэг өдрийн тоо их, жилдээ 230-260 хоног байх тул жилдээ 2600-3300 цаг нар гийгүүлнэ. Монголын тал хээр, говь цөлийн бүс салхи ихтэй. Жилийн дундаж салхины хурд энэ бүс нутагт 4-6 м/с. Монгол орны нутгийн 41.3%-ийг эзлэх говь-цөлийн бүсэнд сул шороо элбэг, салхи ихтэй тул шороон шуурга олонтоо тохиолдоно. Энэ бүс нутагт жилдээ 30-100 өдөр, Монгол элсний өмнөд захад жилдээ 120 өдөр шороо хийснэ.

ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Гадаргын болон газрын доорхи ус

Тухайн бүс нутаг хойд хэсгээрээ Тост (2517м), Хүрэн хана (2397м), Ноёны нам өндөртэй нурууд өргөргийн дагуу зурваслан тогтох бөгөөд уулсын бэлийн дагуу гадаргын харьцангуй өндөр 1600 м хүрнэ. Гадаргын өндөржилт нь урд зүгт аажим налуу үүсгэн, Нарийн сухайтын нүүрсний ордын орчим 1500 м үнэмлэхүй өндөртэй болох ба бага зэргийн талархаг гадаргуу үүсгэн бага зузаантай бэл, хормой хурдсаар хучигдаж олон тооны хуурай сайруудаар хэрчигдэн Нарийн сухайтын тохролоос урагшаа жижиг дов, толгодорхог гадаргатай нийлнэ. Ихэнх сайрууд тухайн уурхайн урд хэсгийн толгодорхог гадаргын ар бэлд тулж садарга үүсгэн сарних ба зарим томоохон сайрууд гадаргын үндсэн хэв шинжид хөндлөн чиглэлд хэрчигдэл үүсгэдэг онцлогтой. Дээр дурдсан гадаргын онцлог шинжүүдээс хамааран бүс нутгийн хэмжээнд газрын доорх усны урсац пролювийн сэвсгэр хурдсаар дамжин Овоотын бүсийн толгодорхог гадаргад тулахаас гадна өргөрөгийн дагуу орших Нарийн сухайтын тохрол, дээд пермийн Дэлийн шанд формацын нүүрс агуулагч хурдсын гарш хэсгүүдтэй давхцан газрын гадаргууд булаг хэлбэрээр илэрдэг.

Хөрс

Хөрс – газарзүйн мужлалтаар Төв Азийн Говийн их мужийн өргөрөгийн бүсчлэлийн цөлийн бор саарал хөрс бүхий 10-р тойрогт багтана. Ордын талбайд цөлийн бор саарал хөрсзонхилох боловчбулаг шанд бүхий хотгор газраар цөлөрхөг хээрийн нугат бор хөрс алаг цоог байдлаар тархсан.

Ургамалжилт

Монгол орны ургамал газарзүйн мужлалаар Нарийн сухайтын нүүрсний орд газар нь Алтайн өвөр говийн цөлийн тойрог, Алаша говийн тойрог болон Говь-Алтайн уулын цөлөрхөг хээрийн гэсэн 3 н тойрог хамаардаг учир ургамлын аймгийн хувьд дээрх тойргуудын ургамлын аймгуудын бүрдлийг агуулсан өвөрмөц онцлогтой бүс юм.

Биологийн төрөл зүйл

Уурхайн ойр орчим ургамлын аймаг, ургамалжилт

Ургамлан бүрхэвчийн тухайд цөл, цөлөрхөг хээрийн сөөг, сөөгөнцөр, заримдаг сөөг зэрэг цөлийн бүсэд дасан зохицсон монгол орны унаган ургамлууд зонхилон тархсан. Ургамалжилтийн зонхилох хэв шинж нь зүүн гарын улаан бударганат, хуурай сайрт шар хотир-монгол бүйлст- алтан харгана- улаан бударганат хэв шинжтэй байх бөгөөд өргөн хотгор, уст цэг, булгийн хужир, мараалаг, давстай чийгсэн газарт Сибирь хармаг, Гялгар дэрс, Гоолиг бадаргана, Ширэг улалж, ургасан байдаг.

Бэрээмэг

Тайжийн жинс

Хотир

Улаан бударгана

Шар хотир

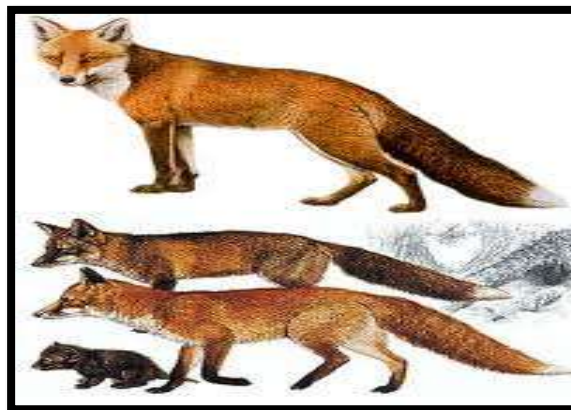

Хунчир

Амьтны аймаг

Амьтны аймгийн бүрэлдэхүүний үндсэн хэсгийг говь цөлийн бүсийн амьтад бүрдүүлэх боловч тодорхой хэсгийг нь алтайн уулархаг газрын амьтад болох Аргал, Янгир, зэрэг ховор амьтад уулархаг газраар тохиолдоно. Уурхайн орчимд саарал чоно, үнэг, хярс, туулай, зэрэг хөхтөн амьтад, мөн могой, хонин гүрвэл, олон тооны шувууд байна.

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны бодлого

Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг үндэслэн байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, уг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хугацаа, хөрөнгө зардлыг бодитойгоор тооцож тусгах зорилт тавьж ажилладаг.

Мөн Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиуд, 2019 онд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэргийг удирдлага болгон ажилладаг. Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага хэмжээнд байлгах, нөхөн сэргээлтийг стандартын шаардлагад нийцүүлэн боломжит хамгийн их хэмжээгээр хийхэд онцгойлон анхаардаг.

Манай компани байгаль орчинд бага сөрөг нөлөөтэй үйл ажиллагаа явуулахын тулд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлдэг.

- Байгаль орчны бохирдолоос сэргийлэх, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглах зорилгоор байгаль орчинд учрах нөлөөллийг хамгийн бага байлгахад анхаарах
- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль тогтоомж, бусад холбогдох хууль, дүрэм, журам, стандартуудыг мөрдлөг болгон ажиллах
- Уурхайн барилга байгууламж барих, олборлолт хийх үед нөлөөлөлд өртөх талбайг хамгийн бага байлгах
- Байгаль орчныг хамгаалах, ажилчдын аюулгүй байдлыг хангах үүднээс ажилчдад сургалт зохион байгуулах
- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлуулж, төлөвлөгөөний дагуу мониторинг, хяналт-шинжилгээ хийлгэж, энэхүү биелэлтийн тайланг бичих.

Компанийн ажилтнууд, нутгийн иргэд болон сонирхогч талуудад байгаль орчны асуудлаар нээлттэй, шударга, ил тод байхыг эрмэлзэн ажилладаг.

1. ТУХАЙН ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Манай компани нь 2008-2010 онд ашиглалтын үеийн хайгуул хийж 300 м хүртлэх гүнд 28.6 сая тн нүүрсний нөөцийг нэмэгдүүлэн тогтоож 2011 оны 5 дугаар сарын 27 өдрийн Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар оруулан Эрдэс Баялаг Эрчим Хүчний Сайдын 2011 оны 09 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 207 тоот тушаалаар батлуулсан.

2024 онд **3.3 сая.тонн** нүүрс олборлох төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна. 10-р сарын 24-ны байдлаар 1.8 сая.тонн нүүрс олборлож, **1.59 сая.тонн** нүүрс экспортонд гаргаад байна.

2024 онд хөрс хуулалт 15.4 сая/м³ хөрс хуулах төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна. 10-р сарын 24-ны байдлаар **10.9 сая/м³** хөрс хуулаад байна. Уурхайн талбайд 4,5-12 м³ шанаганы багтаамжтай HITACHI-870-2ш, HITACHI-1200, HITACHI-1900, KOMATSU-PC2000, CAT-385C CAT-6060 маркийн экскаватор, 100-232 тонны даацтай өөрөө бууллагч автомашин TEREX TR100C, CAT-793D, CAT-777D. KOMATSU-HT785 мөн ZL-50C, HAUNGUI-852 маркийн дугуйт ачигч 2ш, LW-1200 маркийн дугуйт ачигч 1ш, Грейдер, 80 тонн багтаамжтай усалгааны 1, 20 тонн багтаамжтай усалгааны 1 машин зэрэг нийт 40 гаруй тооны уурхайн хүнд ба хөнгөн тэрэг, тоног төхөөрөмж ажиллаж байна.

Ажиллах горим, ажлын цаг

Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа - 11 цаг

Хоногийн ээлжийн тоо - 2

Жилд ажиллах хоног - 365

Ажлын байр

Тус компанид нийт 270 хүн ажиллаж байна.

- Орон нутгийн - 33 хүн
- Бусад аймгийн харъяат - 237 хүн

Нийгмийн хариуцлага

Орон нутгийн иргэдийн амьжиргаа, жижиг дунд бизнесийг дэмжих үйл ажиллагаа:

- Орон нутгийн жижиг дунд бизнесийг дэмжих зорилгоор хөдөлмөр хамгааллын бээлийг орон нутгийн компаниас авдаг
- Мөн ажиллах ажилчдын тодорхой хувийг орон нутгаас авах бодлого баримтлан ажиллаж байна.

2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх ажил нь уул-техникийн, инженерийн зураг төсөл, хөдөө аж ахуйн болон бусад төрлийн арга хэмжээнүүдээс бүрдэх бөгөөд эдгээр ажлуудын үр дүнд уулын ажлын явцад эвдэрсэн газрын биологийн үр өгөөж сэргээгдэхээс гадна байгаль орчны төлөв байдал сайжрах ёстой. Уурхайн эвдэрсэн газарт уул-техникийн нөхөн сэргээлт хийж, техникийн нөхөн сэргээлтээр овоолго болон ухшуудыг хэлбэршүүлэн тэгшилж биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг бүс нутгийн хөрс, ус, агаар мандал, цаг агаар болон уур амьсгал зэргээс хамааруулан ургамалжуулах ажлыг зөв зохистойгоор шат дараалалтайгаар зохион байгуулах шаардлагатай. Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажилд шаардлагатай ургамал нь халуун хүйтний улиралд тэсвэртэй тухайн бүс нутагт ургадаг ургамлын төрлийг тарих, биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг салхины нөлөөнөөс хамгаалах зорилгоор модлог ургамал тарих ёстой. Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах, экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах улмаар хүмүүсийн эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөг багасгах асуудалтай холбогдон уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааны дүнд үүсэх өөрчлөгдөж эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх технологийг боловсруулан эрчимтэйгээр үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэх шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Стандарт, нормоор зөвшөөрөгдөх хэмжээ

- MNS 5850:2008, Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрсний стандарт, техникийн шаардлага.
- MNS 5916:2008, “Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт
- MNS 5917:2008, Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн ерөнхий шаардлага.
- MNS 5918:2008, Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага.

Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагааны явцад хөрс хуулалт, тээвэрлэлт, өрөмдлөг, тэсэлгээ, ил задгай хөрснөөс хийссэн тоос нь орчны агаарыг бохирдуулах эх үүсвэр болож байгаа юм. Мөн хуурайшилт ихтэй хавар, намрын улиралд агаарт дэгдэх тоосны хэмжээ харьцангуй ихсэх шинж чанартай байна.

Тоосны эх үүсвэрт дараах зүйлс орно:

- Үржил шимт хөрс хуулахад үүсэх тоос,
- Үржил шимт хөрсийг ачих, буулгахад үүсэх тоос,
- Зам барилгын ажлын үед үүсэх тоос,
- Хөрс чулуулгийг хуулахад үүсэх тоос,
- Уулын тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүсэх тоос,
- Бусад үйл ажиллагааны явцад эвдэгдсэн газраас үүсэх тоос.

Тоос нь нүдэнд үл үзэгдэхээс үзэгдэх, усанд үл нордогоос нордог хүртэлх хэмжээтэй хөрс, шорооны нийлмэл шинж чанартай байна. Төслийн талбай болон түүний ойр орчимд тархах магадлалтай. Тоосжилт өндөртэй ажлын байранд байгаа хүмүүс, ойролцоо нутаглах иргэд, ургамлын бүрхэвч хамгийн ихээр өртөх магадлалтай.

Хөрсний эвдрэл, элэгдэл

Төслийн үйл ажиллагааны явцад барилга байгууламжийн суурь бэлдэх, зам барих, суваг шуудуу ухах, шугам хоолой татах, хаягдлын далан байгуулах, ил уурхайн бэлтгэл ажилд үлэмж их хэмжээний газар эвдрэлд орж байгалийн унаган төрхөө алдана. Хөрс хуулалт болон төслийн үйл ажиллагааны явцад хөрс эвдрэлд орохын зэрэгцээ үржил шимээ алдах сөрөг нөлөөлөл байна. Уурхайн эдэлбэр газар болон түүнээс гаднах дэд бүтцийн зарим талбай өртөх магадлалтай. Тухайн газрын хөрс, ургамал, амьтан өртөнө. Ил уурхайн бүтээн байгуулалтын ажил эхэлснээр үржил шимт хөрс хуулалт хийгдэж, газрын хэвлийд хонхор үүсэн гүнээс гарах их хэмжээний хаягдал чулуулгийн овоолго газрын хэвлий дээр бий болон газрын ландшафтанд өөрчлөлт бий болно.

Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл

Ажилчдын унд ахуйн усны хэрэгцээг цэвэршүүлсэн усаар хангаж байна. Мөн цэвэршүүлсэн бохир усыг дахин ашиглаж болох эсхийг төрийн байгууллагуудтай хамтран туршилт, судалгааны ажлыг судлах юм.

Ургамал ба амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Хөрс хуулалтаас үүдэн тухайн талбайн ургамал нөмрөг устаж үгүй болно. Мөн тус газарт нутагшсан амьтад амьдрах орчноо алдана. Уурхайн үйл ажиллагаа ялангуяа хөрс хуулалтаас шалтгаалан янз бүрийн талбайн ургамлын бүрхэвч өртөнө. Ургамал нөмрөг устсанаас тухайн орчны агаарт өөрчлөлт орж, хуурайшилт бий болно. Уурхайн эдэлбэр газар, дэд бүтцийн зарим талбайн ургамал, амьтан өртөх магадлалтай.

Хог хаягдлын нөлөөлөл

Төслийн барилгын ажлын явцад ажилчдын нийтийн байр, хоолны газар, ажлын байр, засвар үйлчилгээний хэсэг, агуулах зэрэг бүх ажлын байрнуудаас хатуу шингэн хог хаягдал гарна.

- Хатуу хог хаягдал: Ахуйн хог хаягдал, хаягдал мод, төмөр, хуучин дугуй, сэлбэг
- Шингэн хаягдал: Ахуйн бохир ус, ашигласан тос, түлш шатахууны хаягдал

Хатуу шингэн хог хаягдал нь орчны хөрсийг, гүний усыг бохирдуулах боломжтой. Тухайн газрын хөрс, ургамал, амьтан нөлөөлөлд хамгийн түрүүнд өртөх магадлалтай.

Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх байгаль орчны зөрчил

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад төрөл бүрийн осол гарч болзошгүй байдаг. Энэ нь үйлдвэрийн барилга болон инженерийн бусад байгууламжийг барьж байгуулах газрыг сонгох, зураг төсөл хийх, тоног төхөөрөмжийг суурилуулах, угсрах, тоног төхөөрөмжүүдтэй харьцаж ажиллах зэрэг бүхий л үйл ажиллагаатай шууд холбоотой. Өөрөөр хэлбэл, ажилчид, инженер, техникийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчих, тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагааны хяналт суларснаас элдэв осол гарч, байгаль орчныг бохирдуулах, цаашлаад хүмүүсийн эрүүл мэнд, амь нас эрсдэх зэрэг аюул дагуулах эрсдэлтэй тул асуудлыг онцгойлон анхаарч ажиллах шаардлагатай. Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад болзошгүй осол нь дараах хэлбэрээр гарч болзошгүй. Шатах тослох материал, химийн хорт бодистой харьцаж ажиллах арга ажиллагааг мэдэхгүйгээс хөрс, гадаргын болон гүний ус, агаар цаашлаад ургамал бүрхэвч, амьтанд ноцтой хохирол учруулж болзошгүй. Хордлогод өртөх зэрэг болзошгүй осол гамшиг тохиолдох магадлалтай.

Машин техниктэй холбоотой ажил эрхэлдэг ажилчин албан хаагчид машин техникийнхээ бүрэн бүтэн байдалд байнга хяналт тавихгүй, засвар үйлчилгээнд

хамруулахгүй байснаар шатах тослох материалын асгаралт гарч хөрс, гүний ус бохирдох, зөвшөөрөгдөөгүй замаар тээврийн үйл ажиллагаанд оролцсоноор ургамлан бүрхэвч талхлагдаж, хөрс эвдэрч, тоосжилт үүсэн агаарын чанарт нөлөөлж болзошгүй.

Байгаль орчны сургалтын хөтөлбөр

Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, тогтвортой хөгжлийг дэмжих зэрэг үүрэг хүлээсэн бөгөөд ажилчид, орон нутгийн иргэд болон бусад сонирхогч талуудад төслийн байгаль орчны бодлого үйл ажиллагааг нээлттэй байлгах. Дээрх ажлын хүрээнд байгаль орчны сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлж нийт ажиллагсдын экологийн мэдлэгийг дээшлүүлэх, байгаль хамгаалах үйлсэд ажилчдыг татан оролцуулах, компанийн байгаль орчны бодлого, хууль эрхзүйн дүрэм журмуудыг танилцуулах зорилгоор нийт ажилчдыг хамарсан байгаль орчны сургалт, мэдлэг олгох ажлуудыг зохион байгуулдаг.

Байгаль орчны сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд дараахь зорилтуудыг 2020 онд тавьж ажилласан. Үүнд:

- Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тодорхойлон тусгай сургалтын материалд тусгаж өгөх,
- Төслийн ажилтан бүр өөрийн хийж гүйцэтгэх ажлаас байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг мэддэг байх, тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх ур чадварт суралцахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Байгаль орчны зөрчлийг цаг алдалгүй хэрхэн мэдээлэх, зөрчлийг дахин давтан гаргахгүй байхад ажилчдын оролцоог нэмэгдүүлэх,
- Байгаль орчныг хамгаалах талаар ОУ-ын байгууллагуудаас зарлаж буй Дэлхийн өдрүүдийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх,
- Байгаль орчны ажлын гүйцэтгэл, түүний биелэлтийн тайлан болон бусад мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй болгох, нээлттэй өдөрлөгүүдийг зохион байгуулах, зохион байгуулахад оролцох, мэдээллийн хуудас бэлтгэх

Болзошгүй аюул ослын үед авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд

Байгалийн гамшгаас үүсэх болон болзошгүй осол

Байгалийн гамшигт газар хөдлөл, усны үер, салхи шуурга, аянга цахилгаан, гал түймэр, үйлдвэрлэлийн осол, халдварт өвчин тархах зэрэг үзэгдлүүд хамаардаг.

Газар хөдлөл

Газар хөдлөл нь байгалийн гамшгийн хамгийн аюултай хэлбэрийн нэг бөгөөд газар хөдлөлийг урьдчилан тогтоож, мэдээлэх боломж муу. Газар хөдлөлийн үзэгдэл манай улсад харьцангуй цөөн тохиолддог боловч хаягдлын сан бусад барилга байгууламжийг шинээр барьж байгуулахдаа газар хөдлөлийн нөлөөллийг сайтар тооцох шаардлагатай. Газар хөдлөлийн улмаас шугам сүлжээ гажих, тасрах, барилга байгууламжид ан цав гарах, нурах, ус дамжуулах шугам хоолойнууд болон хаягдал дамжуулах хоолой эвдрэх, цоорох гэх мэт хохирол, сүйрэл гарч болзошгүй. Иймээс үйлдвэрийн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, газар доорх шугам сүлжээг барьж байгуулах болон суурилуулахдаа газар хөдлөлийн хэдэн балл хүртэл тэсвэрлэх чадвартай болон уг үйлдвэрлэлд тохирох эсэх талаар холбогдох мэргэжлийн байгууллагын үнэлгээ, дүгнэлт гаргуулан осол аваарын үед авч хэрэгжүүлэх хариу арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулсан.

Салхи, шуурга

Говийн бүс нутаг нь хавар, намрын улиралд, ялангуяа хаврын улиралд үе үе хүчтэй салхитай байдаг бөгөөд салхины хамгийн дээд хурд нь 20 м/сек-ээс хэтрэх тохиолдол тус бүс нутагт олонтаа тохиолддог. Иймээс хаврын улиралд үйлдвэрийн түүхий эд болон бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх, шатах тослох материал, агуулахыг байршуулах, үйлдвэрлэл явуулахад дээрхи нөлөөллийг сайтар харгалзан үзэх шаардлагатай. Хаягдлын байгууламжаас салхи, шороон шуурганы давтамж ихтэй хавар, намрын улиралд нарийн ширхэгтэй тоосонцор үүсч, агаарыг бохирдуулах магадлал өндөртэй. Мөн тухайн нутаг дэвсгэрт цаг агаарын олон жилийн дунджаар 15 м/сек-ээс их салхитай өдөр 10, шороон шуургатай өдөр 33, цасан шуургатай өдөр 10 удаа тохиолдож, салхины их хурд 16-34 м/сек, ялангуяа хаврын саруудад 28-34 м/сек хурдтай салхилах тохиолдол олон гардаг байна. Тиймээс тоосжилтоос сэргийлэх арга хэмжээг нарийн төлөвлөх шаардлагатай байдаг. Шороон шуурганы үргэлжлэх хугацаа жилд дунджаар 20 өдөр байгаа нь хаягдлын байгууламжийн үйл ажиллагааг хаах үед нарийн ширхэгтэй тоосонцор салхиар тээвэрлэгдэн тархах эрсдэлтэй байна. Ийм учраас хадархаг хөрсөөр хучилт хийх, мөн техникийн ба биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг зохих шаардлагын дагуу хийх нь зүйтэй юм.

Үер

Үйлдвэрийн бүс нь олон жилд цөөн удаа тохиолдох үерийн аюулд бага өртөнө. Ус их цуглавал далангийн хаалт сэтгэрч, ихээхэн хэмжээний ус алдагдан орчныг бохирдуулахаас гадна түүнийг сэргээн босгоход шаардагдах цаг хугацаа, хүч хөдөлмөр, эд хөрөнгийн ихээхэн хохирол үүсч болзошгүйг анхаарах шаардлагатай. Зуны хур борооны үед цаг агаарын нөхцлөөс хамааран үерийн аюул үүсч болзошгүй тул далан хаалт сэтгэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг байнга авч хэрэгжүүлэх, үйлдвэрийн цогцолборын болон хаягдлын сангийн эргэн тойронд үерийн уснаас хамгаалах суваг, шуудуу, хамгаалах далан хаалт байгуулах нь зүйтэй. Үер усны аюул нь зарим тохиолдолд газар хөдлөлийн сүйтгэлээс багагүй хохирол учруулж, хүний амь нас эрсдэх магадлалтайгаас гадна байгаль орчныг бохирдуулах, үйлдвэрийн орчин ус, хөрс, ургамлан нөмрөгт ихээхэн хохирол учруулах нөхцөлтэйг мартаж болохгүй юм.

Аянга цахилгаан

Зуны улиралд, ялангуяа хур бороо элбэгтэй 7-8 дугаар саруудад аянга цахилгааны үзэгдлүүд илүүтэй тохиолдоно. Иймд үйлдвэрийн өндөр хүчдэлийн шугам бусад шаардлагатай газруудад аянга зайлуулагчийг байрлуулах шаардлагатай. Тус бүс нутагт зуны улиралд 20 орчим өдөр аянга цахилгаан буудаг байна. 1 кв.км талбайд 4-6 удаа аянгын ниргэлт болдог нь үйлдвэрийн болон уурхайн техник хэрэгсэл, хүмүүсийн үйл ажиллагаа, хөдөлмөрийн нөхцөлд түр саатал бэрхшээл учруулж, улмаар аюул осол тохиолдож болох магадлалтай. Иймээс шаардлагатай газарт аянга зайлуулагчийг байрлуулж, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад ажиллагсад металл хийц бүхий тоног төхөөрөмж, байгууламжаас аянга цахилгааны осолд өртөхөөс сэргийлэх шаардлагатай.

Халдарт өвчин тархах

Хатуу, шингэн хог хаягдлыг тогтоосон хугацаанд зайлуулахгүй, удаан хугацаагаар хуримтлуулан хадгалах, ил задгай байлгах, бохир усны цооног халих, хог хаягдлын цэг, жорлон, бохир усны цооногт тогтоосон хугацаанд ариутгал хийхгүй байх, хоол хүнсний хаягдлыг таггүй саванд ил хадгалах зэргээс орчны ус хөрс, агаар бохирдож, халдварт

өвчний нян өсч үржих, халдварт өвчин үүсэн тархах нөхцөлтэй. Мөн хоол хүнсийг зориулалтын дагуу зөв хадгалаагүйгээс хүнсний зүйл муудах, ундны эх үүсвэрт хамгаалалтын бүс тогтоогоогүйгээс ус бохирдох зэргээс гэдэс дотрын элдэв халдварт өвчин үүсч, тархах аюултай. Үйлдвэрийн хэмжээнд онцгой байдал, ослын үед хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тусгай төлөвлөгөөтэй ажиллах шаардлагатай. Осол аваар гарах тохиолдолд яаралтай мэдээлэл дамжуулахын тулд холбогдох хүмүүсийн овог, нэр, хаяг, утсыг тусгайлан бичиж, тохиромжтой газар байрлуулах, энэ талаар ажилчдад тодорхой мэдээлэл өгсөн байвал зохино. Осол аваар гарсан үед түүний хугацаа, байршил, төрөл хэлбэр, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөлөл, хамрах цар хүрээг тогтоосны үндсэн дээр шаардагдах хүн хүч, хөрөнгө зардлыг тодорхойлж, ослын үр дагаварыг яаралтай арилгах болон цэвэрлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Ослын хор уршгийг арилгасны дараа түүнийг бүрэн арилсан эсэхэд судалгаа хийж, хяналт тавих шаардлагатай.

Галын аюул

Гал түймэр гарах нөхцөл нь цахилгааны холболтыг буруу хийх, ачааллыг хэтрүүлэх, шалбарч гэмтсэн цахилгааны утас хэрэглэх болон ажиллагсдын хайнга байдлаас үүдэн гал алдах зэрэг болдог. Иймд цахилгаан тоног төхөөрөмж суурилуулах, цахилгааны холболт хийх ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар найдвартай хийлгэхийн зэрэгцээ ажиллагсдыг цахилгаан хэрэгсэлтэй харьцаж ажиллах арга ажиллагаанд сургаж дадлагажуулах хэрэгтэй. Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, нүдэнд харагдахуйц газруудад байрлуулах, гал түймрээс сэргийлэх багаж хэрэгслийг гарын дор бэлэн байлгах нь зүйтэй.

БО-ны төлөвлөгөө болон БОНБНУ-д тусгагдсан сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахтай холбогдсон арга хэмжээнүүд

Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга зам, хийсэн ажил

Төслийн дотоод болон гадаад замыг тоос харьцангуй бага босгодог материалаар хучих, замыг хатуу хучилттай болгох, хуурайшилт ихтэй үед зам услах, олон салаа зам гаргахгүй байх тал дээр анхааран ажиллаа, уурхайн замаар зорчих хурдны хязгаарыг тогтоох зэрэг ажлуудыг хэрэгжүүлж байна.

Хөрсний эвдрэл, элэгдэлд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах

Газар ашиглалтын хяналтыг сайжруулж, шаардлагагүй ашиглалтыг бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна. Ашигласан тосыг маслыг 10тн-ийн ёмкостинд цуглуулан дахин боловсруулдаг аж ахуйн нэгжүүдэд хүлээлгэн өгдөг. Зогсоолын талбайг Tonli, Terex хүнд машин механизмын гэж төрөлжүүлэн тухай бүрт нь бохирдосон хөрсийг цэвэрлүүлж байна. Мөн түүнчлэн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг тогтоосон цэгт зохих журмын дагуу зайлуулдаг. Үржил шимт хөрсийг газар хөндөх үйл ажиллагааны өмнө тогтмол хуулан овоолго үүсгэн хадгалах, нөхөн сэргээлтэнд эргүүлэн ашиглах зэргээр өнгөн хөрсийг эрэлтэнд оруулж байна.

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгж зардал, сая.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Агаарын чанар: Уулын ажлын үеийн газар шорооны ажил, техникийг зөөх зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх хөрсний эвдрэлээс босох тоосжилт нь орчны тоосжилтыг нэмэгдүүлэх	1.Уурхайн карьер, овоолго, зам, талбайн усалгааг оновчтой зохион байгуулах, технологийн замууд болон овоолго зэргийг усалж чийглэх, хуурайшилттай үед усалгааг ойртуулах, усалгааг явуулахдаа уурхайгаас шавхан зайлуулах ус ашиглан тоосыг бууруулж ажиллана. Тоосжилт дарах бодис туршиж үзэх	Уурхайн зам-40.47га Овоолго-139.3га Мод үржүүлгийн талбай	га	1.0	4	4.0	Жилийн турш	Агаарын тухай хууль 18-р зүйл, MNS5885:2008 MNS4585:2007
		2.Ил уурхайн карьерт тээвэрлэлт хийх машины хурдыг хязгаарлаж 30 км/цагаас хэтрүүлэхгүй байх, хурдны хязгаарлалтыг анхааруулсан замын тэмдэг, тэмдэглэгээг байршуулах ажилд хяналт тавих.	Төсөлд ашиглагдаж буй замууд	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	
		3.Нүүрс тээврийн ачааны хэсгийг бүтээлэгтэй байлгах тал дээр анхаарч, шаардлага тавьж ажиллах.	Төслийн хүрээнд	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	
		4.ШТС-ын талбайд асгарч, дуссан шатахуун, тос, тосолгооны материалыг цэвэрлэх элс бэлдэх.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	ШТС техникийн ерөнхий шаардлага
		5.Шатахуун хадгалах савны битүүмжлэлд хяналт тавих.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	

2.	Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц: Гадаргын болон газрын доорх усны нөөцөд нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй	1.Жил бүр үйлдвэрийн болон ахуйн усны хэрэглээний тооцоо хийж, ус ашиглах дүгнэлт болон ус ашиглах гэрээг холбогдох байгууллагуудтай хийх.	Төслийн хүрээнд	Гэрээ, дүгнэлт	0.7	2	1.4	3-р улиралд	
		2.Уурхайн ус шавхан зайлуулалд хийхэд ашиглаж буй насосын тоолуурын хэвийн ажиллагаанд байнга хяналт тавих.	Төслийн хүрээнд	Жилд	0.1	12	1.2	Жилийн турш	
3.	Хөрсөн бүрхэвч: Төслийн талбай болон түүний эргэн тойрны тээврийн хэрэгсэл хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн, доройтох	1.ШТМ-ыг асгарч байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох арга хэмжээ авах.	Төслийн хүрээнд, засварын талбай	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	Хөрс хамгаалах тухай хууль, газрын тухай хууль
		2.Хөрсний бохирдол үүсгэхээс сэргийлэх болон олон салаа зам гаргахгүй байх, байгаль орчныг хамгаалах самбар байрлуулах.	Төслийн хүрээнд	-	1.0	1	1.0	Жилийн турш	
		3.Хөрсний овоолго болон ил уурхайн тэлэлт хийхэд тухайн хэсгийн шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж авах.	Төслийн хүрээнд	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	MNS5916:2008
		4.Шатах тослох материал хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж мэдээллийн самбар, санамж байрлуулах	Төслийн хүрээнд	-	1.0	1	1.0	Жилийн турш	ШТС техникийн ерөнхий шаардлага
		5.ШТС-ын дамжуулах шугам хоолойн холболтын эд ангиуд болон нээх, хаах битүүмжлэлийг шалгах, хяналт тавих.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	
		6.Шатахуун буулгах, түгээх үед санамсаргүй асгарсан шатахууныг хөрсөнд шингэхээс өмнө даруй цэвэрлэх	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	

		7.Шатахуун хадгалах савны насжилт уртасгах бүрхүүл тогтоох будалтын ажилд хяналт тавих.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	ҮЗ	-	1.0	Жилийн турш	
4.	Газрын хэвлий:	1.Байгууламжуудтай холбоотой бий болсон газрын эвдрэлийг багасгах, засах, уурхайн үйл ажиллагаанд өртсөн зам талбайнуудад тухай бүрд нөхөн сэргээлт хийнэ.	Төслийн хүрээнд,	Тухай бүрт	ҮЗ	Тухай бүрт	-	Жилийн турш	MNS5916:2008
5.	Ургамлан нөмрөг: Төслийн үйл ажиллагаа явагдах орчинд ургамлан бүрхэвч сүйтгэгдэж, доройтно.	1.Олон салаа зам ургамлан нөмрөг, хөрс эвдэх аюултай тул авто техникийн хөдөлгөөнийг оновчтой зохион байгуулж хяналт тавина.	Уурхайн дотоод замууд	-	ҮЗ	-	-	Жилийн турш	Газрын тухай хууль
		2.Тухайн бүс нутгийн онцлогт тохирсон болон зонхилгоч ургамлыг тарих бодлого баримтлах.	Төслийн хүрээнд,	Улирал	1.0	2	2.0	Жилийн турш	Ургамал хамгааллын тухай хууль
6.	Амьтны аймаг:	1.Төслийн талбайд мал амьтан орж, машин механизмд дайруулж хорогдохоос сэргийлж, байнгын хараа хяналт тавих.	АМТЗ-ийн талбайд	-	-	-	-	Жилийн турш	Амьтны тухай хууль
	Нийт						11.6		

Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ

1. Агаарын чанар

1.1 Уурхайн карьер, овоолго, зам, талбайн усалгааг оновчтой зохион байгуулах, технологийн замууд болон овоолго зэргийг усалж чийглэх, ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх хуурайшилттай үед усалгааг ойртуулах, усалгааг явуулахдаа уурхайгаас шавхан зайлуулах ус ашиглан тоосыг бууруулан ажиллаж байна. /Усны цистерн 80тн болон 20тн/

1.1.1 Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн нутагт гарсан олон салаа замыг арилгах ажилд оролцон 3.7 км зам засварын ажил хийж гүйцэтгэсэн.

1.2 Ил уурхайн карьерт тээвэрлэлт хийх машины хурдыг хязгаарлаж 30 км/цагаас хэтрүүлэхгүй байх, хурдны хязгаарлалтыг анхааруулсан замын тэмдэг, тэмдэглэгээг байршуулах ажилд ХАБЭА хэсэгтэй хамтран байнга хяналт тавин ажиллаж байна.

1.3 Нүүрс тээврийн ачилтын хэсгийг бүтээлэгтэй байлгах тоосжилтыг бууруулах зорилгоор “Ихэр гурван аргалант” ХХК гэрээ байгуулан байнга хяналт тавин ажиллаж байна.

Нүүрс бүтээлэг

1.4 ШТС-ын талбайд асгарч, дуссан шатахуун, тос, тосолгооны материалыг цэвэрлэх, галын аюулгүй байдлыг хангах элс бэлтгэсэн.

1.5 Шатахуун хадгалах савны битүүмжлэлд хяналт тавин ажилладаг. 2024 онд 75тонны 6 ш сав ашиглах боломгүй болсон тул шинээр солих ажлыг хийхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

2. Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц

Ахуйн усны хэрэглээ

Худгийн код	Байршил	Усны тоолуур	Цооногийн гүн /м/	Ашиглалтын хэлбэр
46150	Төв оффис	Байгаа	100	Ахуйн хэрэгцээнд
46150-02	Төв оффис	Байгаа	70	Ахуйн хэрэгцээнд
46150-03	Уурхайн тосгон	Байгаа	140	Ахуйн хэрэгцээнд

Худаг №46150

Худаг №46150-02

Худаг №46150-03

Усны тоолуур

Ундны ус цэвэршүүлэх хоёр байгууламж, ахуйн ус цэвэршүүлэх нэг байгууламж, ахуйн бохир ус цэвэрлэх нэг байгууламжаар өөрийн хэрэгцээгээ 100% хангадаг бөгөөд угаалга, цэвэрлэгээ, угаалтуур, халаалтын систем, ногоон байгууламж зэрэг ахуйн усан хангамжийн ашиглалтад 3 цооног байдаг. 2024 онд унд болон ахуйн усны хэрэглээнд хяналт тавьж ажилласан бөгөөд 2023 оны 12-р сарын 15-наас 2024 оны 10-р сарын 25-ны байдлаар унд ахуй, ногоон байгууламжид **37226 м³ усыг** ашиглаж байна.

Ундны ус болон ахуйн ус цэвэршүүлэх байгууламж

Ундны ус цэвэршүүлэгч

Ахуйн ус цэвэршүүлэгч

Цэвэр ус

Өөрийн 3 худагт мониторинг хийж байна

ЦЭВЭРЛЭХ БАЙГУУЛАМЖ

Төмөр бетон хийцийн “БИОТЕХ 150 Х.Н. С90” ахуйн бохир ус цэвэрлэх байгууламж
/ ATV-A122 OENORM 2502-2 дагуу/

“БИОТЕХ 150 Х.Н.” цэвэрлэх байгууламж нь биологийн цэвэрлэгээний аргаар хоногт 150 хүний 22,5 м³ бохир усыг нүүрс усны задралын хувьд 90% цэвэршүүлэх хүчин чадалтай.

Байгууламжийн төлөвлөлтийг Монгол улсын Стандартчилал хэмжил зүйн төвөөс баталсан “Бага хүчин чадлын ахуйн бохир ус цэвэрлэх байгууламжын MNS EN 12566:2011” стандарт болон ХБНГУ-ын жижиг оврын 51-ээс 500 хүний бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг төлөвлөх ATV-A122, Австри улсын OENORM B-2502-2 норм дагуу хийв.

Хоногт нэг хүний хэрэглээг 150 л усаар төлөвлөж, үүнд 300 мг/л БХХ5* буюу химийн хуурай жинлэгдэх бодисоор 190 гр бохирдол орохоор тооцов. Уг бохирдлыг механик цэвэрлэгээний дараа биологийн аргаар цэвэрлэхэд хоногт нэг хүнд 60 гр БХХ5 зарцуулснаар 40мг/л хүртэл цэвэршүүлэх үндсэн нөхцлөөр байгууламжын төлөвлөлтийг хийв.

Бохир усны цэвэрлэгээний үр дүнг MNS 4288-2000-ын 3-ын 3-т заасан шалгуур үзүүлэлттэй харьцуулан үнэлэхэд энэ шалгуурыг хангасан байна. Өөрөөр хэлбэл 90% цэвэршилтэй байна.

Өдөрт 22.5 м³ цэвэршсэн бохир ус өвөл зуны аль ч улиралд хоёрдогч тунгаагуураас шингээлтийн сувагаар дамжин хөрсөнд шингэнэ.

Байгаль орчны нөлөөлөл

Ийнхүү 300 мг/л БХХ5 бохирдолтой бохир усыг 30 мг/л хүртэл цэвэршүүлсний дараа хөрсөнд шингээх нь хөрсний ус болон ойр орчныхоо цэвэр усны худгийг бохирдуулахгүй байх үндсэн нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Энэ нь Монгол улсад мөрдөгдөж байгаа стандартад бүрэн нийцнэ.

Техникийн үзүүлэлтүүд

А. Байгууламж

Цэвэрлэгээний процесс нь бохир усны оролт, цэвэршсэн усны гаралтын байнгын тэнцвэрт урсгалын явц дунд тусгай тоноглолууд / хөвөгч бодис баригч хаалт, хүчилтөрөгчжүүлж хутгагч систем, илүүдэл лаг буцаагч/ бүхий төмөр бетон хийцийн 3 тусгай савнуудад явагдана.

Байгууламжийг анх ашиглахдаа биологи цэвэрлэгээний цооногийг аэроб бактерийн тусгай бэлдмэлээр цэнэглэж, тэдгээрийн зохистой үржих нөхцлийг хүчилтөрөгчжүүлж хутгах системийн тусламжтайгаар хангасан болно.

Хоногийн цэвэрлэх хүчин чадал	150хүн нэгж /х.н./ буюу 22,5 м ³ бохир ус
Бетон савны нийт эзлэхүүн <u>1. Механик урьдчилсан цэвэрлэгээ</u> Гүн Гадаргуу(м3/х.н.) <u>2. Бактер идэвхжүүлэх сав</u> Хүчилтөрөгч оролт(кг/хоног) Хүчилтөрөгчжүүлж хутгагч системийн хүчин чадал Хутгалт Гаралтын хэсгийн хэсгийн хүчилтөрөгчийн агууламж Агааржуулалт/амралтын интервал <u>3. Бактер тунгаах байгууламж</u> Лаг буцаах систем	90 м ³ 22,5 м3 2.5м 0.1 45,0 м3 41.5 1150 Вт 220 V 24 м3/цаг 2мг/л 60 мин/45мин 10м3 450 Вт
Бетон хийцийн зузаан	25 см
Гаднах бохир дамжуулах хоолойн материал	PVC
Дамжуулах хоолойн диаметр	DN 160,PVC,Герман
Бохир усны урсгалын дундаж ачаалал	2,2 м ³ /цаг
Хүн нэгж ноогдол	150 л бохир ус /хоног
Нэгж бохирдолт	60 гр БХХ ₅ х.н. хоног
Хоногийн цахилгаан зарцуулалт	26,4 кВт/хоног
Бактерийн индекс	75-150 мл/гр
Бохир усны оролт/буцах лагийн харьцаа	1,0
Цэвэршсэн усыг хөрсөнд шүүж шингээх байгууламж Нийт талбай Анхдагч нийт эзлэхүүн Шингээлтийн хоолойн урт Шингээлтийн сувгийн материал Шингээлтийн сувгийн суултын гүн	 100м2 250м3 100м PVC, DN 110 2,8м
Хэт яагаан туяаны ариутгагч	4х36вт,200-280нм, 260нм max

Б. Бохирын оролтын үеийн /үнэмлэхүй/ бохирдолт

Биохимийн хүчилтөрөгчийн хэрэгцээ / БХХ ₅ /	9,0кг/хоног
Химийн хүчилтөрөгчийн хэрэгцээ /XXX/	18,0 кг/хоног
pH – утга	6-7
Дээд температур,зундаа	40°C
Доод температур,өвөлдөө	8°C
Нийт химийн хуурай усгүй жинлэгдэх бодис	28,5 кг/хоног
Нийт азот	55 мг/л

В. Цэвэрлэгээний үр дүн

Биохимийн хүчилтөрөгчийн хэрэгцээ / БХХ5 /	<30 мг/л (>90%)
Химийн хүчилтөрөгчийн хэрэгцээ /XXX/	<60 мг/л
рН – утга нийт азот фосфат	Саармаг 10мг/л /1000 хүнээс доош байгууламжинд хянах шаардлага тавигддаггүй/ Мөн 1000 хүнээс доош бол хянах шаардлага тавигддаггүй

Г. Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа

Суултуур, тосгуур руу элдэв механик хог хаягдал, нийлэг материалаар хийсэн салфетка, уут сав, эмэгтэй хүний ариун цэврийн хэрэгсэл, архи, пивоны бөглөө, тамхины иш зэргийг хийхийг хориглоно. Эдгээр нь биологийн задралд орохгүйгээс гадна шахуургын дамарт орооцолдох, гацаах, хоолойг бөглөх зэрэг аюултай. Мөн халдваргүйжүүлэх, ариутгалын бодисууд, хортон шавьж устгалын бодисууд, хүчил, шүлт, антибиотикийн бэлдмэл хийхийг хориглоно. Үүнээс гадна угаалгын ажиллагаанд элдэв цайруулагч бодис, ялангуяа хлорт нэгдлүүд, тухайлбал хлорын хэт исэлийг өндөр тунгаар тогтмол хэрэглэхийг хориглоно.

Д. Ашиглалт, арчилгаа, үйлчилгээ

Цэвэрлэгээний процессыг явуулахдаа бохир усны агаарын хүчилтөрөгчийн хангамжийн болон илүүдэл бактер буцаах системүүдийн уялдаатай ажиллагааг зохистой горимоор автоматжуулсан тул байгууламжийн ашиглалтын явцад механик болон биологийн цэвэрлэгээний ниит дамжлагуудад байнгын арчилгаа, үйлчилгээ шаардагдахгүй.

Өдөр тутам нэг хүн агааржуулалтын болон лаг буцаах шахуургын хэвийн ажиллагааг шалгаж байх хэрэгтэй.

Долоо хоногт нэг удаа хог баригчийг авч цэрэрлэх шаардлагатай.

Жилд нэг удаа илүүдэл лагийг лагийн талбай руу зохих зааврын дагуу гадагшлуулах хэрэгтэй.

Хоёр жил тутамд хэт яагаан туяаны төхөөрөмжийн лампыг солих шаардлагатай.

Е. Баталгаат хугацаа

Бетон байгууламжийн баталгаа	40 жил
Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн баталгаа	24 сар

Уурхайн шүүрлийн ус:

Хүрэн толгой уурхайн ашиглалт ухалтын явцад шүүрсэн усыг уурхайн мөргөцөгт байгуулсан дренаж ашиглан хамгийн доод талын зумпэнд хуримтлуулан усны 2 ш автомашинаар зөөвөрлөн нөхөн сэргээлтийн усалгаа, тоосжилтыг бууруулахад ашигладаг ба жилийн зарим үед уурхайд орж ирэх усны хэмжээ харилцан адилгүй бөгөөд эсвэл огт шүүрэхгүй болдог, энэ нь тухайн жилийн хур тунадаснаас ихээхэн шалтгаалж байдаг.

2024 онд ус ашиглах дүгнэлт, гэрээний дагуу уурхайн шүүрлийн ус нийт 56713м³ гарсан.

Ус ашиглах тооцоо:

- Зам, талбайн усалгаа-34460.8м³
- Мод, ногоон байгууламжийн усалгаанд: 12800 м³

Уурхайн шүүрлийн усыг ус ашиглах дүгнэлт, гэрээний дагуу 2023 оны 12-р сарын 15-наас 2024 оны 10-р сарын 25-н хүртэл **47260.8** м³ усыг дүгнэлт, гэрээний дагуу ашиглаад байна. Мөн төрийн байгууллагуудын шаардлагаар болон хэрэглээгээ хянах зорилгоор шүүрлийн ус хуримтлуулсан хэсгээс автоцистернд /усалгааны машин/ ус шахах насос ашиглан зам талбайн тоосжилт болон ногоон байгууламжийн усалгааг хийж байна.

Шүүрлийн ус

2.1 Жил бүр үйлдвэрийн болон ахуйн усны хэрэглээний тооцоо хийж, ус ашиглах дүгнэлт болон ус ашиглах гэрээг холбогдох байгууллагуудтай хийсэн.

Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “Усны газар”-аар 2024 оны 07 сарын 29 өдөр Е-2406-000080 дугартай “Ус ашиглах дүгнэлт” гаргуулан хүлээн авсан. /Дүгнэлт хавсаргав /

Үүний дагуу “Алтайн өвөр говийн сав газар”-тай “Ус ашиглах гэрээ” болон “Хаягдал усны дүгнэлт” гаргуулах албан бичиг хүргүүлж, 2024 оны 10-р сарын 02нд ус ашиглах зөвшөөрөл, ус ашиглах гэрээ 24/09 дугаар гэрээг байгуулсан. Хаягдал усны дүгнэлтийг 2025 оны 1-р улирал гаруулна./Гэрээ хавсаргав./

2.2 Уурхайгаас ус шавхан зайлуулалд хийхэд ашиглаж буй насосын тоолуурын хэвийн ажиллагаанд байнга хяналт тавих.

2024 онд унд, ахуйн болон уурхайн шүүрлийн усны хэрэглээнд хяналт тавьж ажилласан бөгөөд сар бүрийн 25нд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Байгаль хамгаалагч А. Бүжинтэй хамтран усны төлбөр, усны тоолуурын хяналтын акт үйлдэн баталгаажуулалт хийж байна.

3. Хөрсөн бүрхэвч

3.1 ШТМ-ыг асгарч байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох арга хэмжээ авах.

Бохирдсон тос, тослох материалыг уурхайн тосгоны зүүн урд байрлах тос солих цэгт бэлтгэсэн 30 тонн багтаамжтай ёмкост хийж, хөрсний бохирдол үүсэхээс урьдчилан сэргийлж ажиллаж байна. /Хөрсний хяналт, тослох материалын хадгалалт/

“Монпити ойл” ХХК болон “Түмэн эгшиг” ХХК-тай хаягдал тос, гидрийн шингэн нийлүүлэх гэрээг байгуулан ажиллаж байна. Нарийн сухайтын уурхайтай хамтарсан байдлаар хаягдал тосоо акт үйлдэн хүлээлгэн өгөхөөр харилцан тохироод байна. Аюултай хог хаягдлыг тусгай цэгт байршуулаад байна.

Бохирдсон тос, тослох материалын хадгалалт, хөрсний хяналт

3.2 Хөрсний бохирдол үүсгэхээс сэргийлэх болон олон салаа зам гаргахгүй байх, байгаль орчныг хамгаалах самбар байрлуулах.

Зөвхөн зөвшөөрөгдсөн замаар тээврийн үйл ажиллагаа явуулж, уурхай доторх шороон замуудыг нөхөн сэргээж, хөрсний сул шороо агаарт дэгдэж тоосжилтыг нэмэгдүүлэх, улмаар ургамалд дам нөлөөлөхөөс тогтмол хугацаанд урьдчилан сэргийлж ажиллаж байна.

Уурхай доторх зам талбай нөхөн сэргээлт, цэвэрлэх

Зөвхөн зөвшөөрөгдсөн замаар тээврийн үйл ажиллагаа

3.3 Хөрсний овоолго болон ил уурхайн тэлэлт хийхэд тухайн хэсгийн шимт хөрсийг хуулж тусгайлан бэлтгэсэн талбайд хадгалах.

Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт хадгалалт MNS 5916:2008 стандартын дагуу ордын ТЭЗҮ болон БОНБНҮ –ний тайланд тусгаснаар үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт хамгаалалт болон хэлбэржүүлэх ажлыг хийсэн бөгөөд салхинд хийсэж чийг үржил шимээн алдахаас сэргийлж карьераас ус, мөс зөөн авчран байнгын усалж чийглэж байсан. Хүрэн толгойн уурхайн жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөөнд оруулан гүйцэтгэж байна.

Хүрэн толгойн уурхайн ашиглалтын явцад шимт хөрс хуулж хадгалж байгаа бөгөөд 2023 онд дээрх шимт хөрсний овоолгыг хэлбэржүүлэн засах нүүлгэн шилжүүлэх ажлыг хийж байгаа бөгөөд 2024 онд хөрсний үржил шимийг нь хадгалах зорилгоор хуурайшиж салхинд хийсэхээс хамгаалж дараах ажлыг зохион байгуулсан.

2024 оны 4.8 га талбайн шимт хөрс хуулан авч, 4800м³ хөрс хадгалалт болон хэлбэржүүлэлт хийсэн

Шимт хөрсний хадгалалт, хамгаалалт, хэлбэржүүлэлт

3.4 Шатах тослох материал хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж мэдээллийн самбар, санамж байрлуулах

Бохирдсон тос, тослох материалыг уурхайн тосгоны баруун урд байрлах тос солих цэгийг 2022 онд уурхайн тосгоны зүүн талд нүүлгэн шилжүүлж 30 тонн багтаамжтай ёмкос байрлуулж талбайг бетонжуулсан. 2024 онд шатах тослох материалаар бохирдсон хөрсний хатаах талбайг зутгаж бетонжуулан, мэдээллийн самбар, санамж байрлуулсан.

3.5 ШТС-ын дамжуулах шугам хоолойн холболтын эд ангиуд болон нээх, хаах битүүмжлэлийг шалгах, хяналт тавих ажлыг 2023 оны 11-р сард Синержи групп ХХК-иар хийлгэсэн.

3.6 Шатахуун буулгах, түгээх үед санамсаргүй асгарсан шатахууныг хөрсөнд шингэхээс өмнө даруй цэвэрлэдэг.

3.7 Шатахуун хадгалах савны насжилт уртасгах бүрхүүл тогтоох будалтын ажилд жил бүр хийдэг бөгөөд хяналт тавин ажиллаж байна.

4. Газрын хэвлий

4.1 Байгууламжуудтай холбоотой бий болсон газрын эвдрэлийг багасгах, засах, уурхайн үйл ажиллагаанд өртсөн талбайд тухай бүрд нөхөн сэргээлт хийсэн.

*2024 онд ажилчдын хотхон дулааны шугам сүлжээг солих ажлын хийгдэж
Газар ухалтын ажил хийгэдсэн /0.4 га/ техникийн нөхөн сэргээлт*

5. Ургамлан нөмрөг

5.1 Олон салаа зам нь ургамлан нөмрөг, хөрс эвдэх аюултай тул авто техникийн хөдөлгөөнийг оновчтой зохион байгуулж хяналт тавина.

Зөвхөн зөвшөөрөгдсөн замаар тээврийн үйл ажиллагаа явуулж, шороон замуудыг нөхөн сэргээж, хөрсний сул шороотой зам талбайг усалгаа хийж агаарт дэгдэх тоосжилтыг бууруулан ажиллаж байна.

5.2 Тухайн бүс нутгийн онцлогт тохирсон болон зонхилгч ургамлыг тарих бодлого баримтлах.

Манай компани нутгийн унаган ургамал болох сухайг 2005 оноос хойш тарималжуулан ургуулж байгаа бөгөөд нөхөн сэргээлтэд хамгийн тохиромжтой нь сухай, жигд гэсэн дүгнэлтэд хүрээд байна.

Мөн 2018 оноос эхлэн царгас тарьж туршилт хийгээд байна. Царгас нь хөрсний үржил шимийг байнга дээшлүүлж байдаг. Энэ нь байгаль орчинд үзүүлж байгаа нэг чухал сайн нөлөө мөн. Сүүлийн жилүүдэд газар тариалангийн атаршуулж орхисон талбай, мөн уул уурхайн эвдэрсэн талбайд царгас тариалах замаар нөхөн сэргээдэг олон улсын туршлага юм. Царгасыг 0.6 га талбайд тариалаад 2 дахь жилээс эхлэн боловсорч гүйцсэн үед нь 3 удаа хурааж авсан бол 4 дахь жил буюу 2021-2024 онд 4-6 удаагийн ургац авч малчин иргэдэд өгч арга туршлагаасаа хуваалцаж байна. Уурхайн нөхөн сэргээлт болон гадна тохижилтод ашиглах бүрэн боломжтой ургамал гэсэн дүгнэлтэд хүрээд байна.

Царгас ургалт болон хураалт

Хайлаас, агч, жигд, заг модны үр түүж бэлтгэх ажил 20кг

6. Амьтны аймаг

Төслийн талбайд мал амьтан орж, машин механизмд дайруулж хорогдохоос сэргийлж, байнгын хараа хяналт тавих.

2024 онд хур бороо элбэг зуншлага сайн байсан тул мал, амьтан уурхайн бүс, мод үржүүлгийн талбайд идэш тэжээл хайн орж ирэх давтамж цөөн байсан. Төслийн талбайд мал амьтан орж, машин механизмд дайруулж хорогдохоос сэргийлж, байнгын хараа хяналт тавин ажиллаж байна.

3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Биологийн нөхөн сэргээлт

Манай компани үйл ажиллагаа эхэлсэн 2003 оноос хойш 21 жилийн хугацаанд уурхайн мод үржүүлгийн талбайд болон ажилчдын хотхоны тохижилт зэрэгт жигд, сухай, бургас, улиас, гацуур, голт бор зэрэг нийт 15000 мод, сөөг тарьж ургуулан арчлан хамгаалж байгаа бөгөөд одоогийн байдлаар нийт ургаж байгаа модны өндөр нь 6 м, дунджаар 3.5 м орчим байгаа бөгөөд жигдийн 90 орчим хувь нь үр жимсээ өгч байна.

2024 оны хувьд сухай болон жигд бусад модны ургалт хэвийн байсан бөгөөд өмнөх жилийн үзүүлэлттэй ижил титэм салаалалтын хувьд 20-55 см, улаан сухай 10-18 см, бургас 30-60 см ургасан. Эдгээр модноос тайралт хийн мөчрөөр нь үрслүүлэн плантци байгуулах боломж бүрдсэн. Үүнээс гадна дээрх модны үр жимс нь боловсорч гүйцэх, ургах орчин нь олон тооны үр идэшт шувуудын амьдрах таатай нөхцөл болоод байна. Мөн шувуудын амьдрах орчинг улам сайжруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байна. Энэ хугацаанд говийн нөхцөлд дасан зохицсон модлог ургамлыг тарьж ургуулахыг зорилго болон ажилласан бөгөөд тухайн орчинд хамгийн сайн зохицон ургаж нутагшиж байгаа ургамал бол хайлаас, жигд, сухай юм.

Манай компани нутгийн унаган ургамал болох сухайг 2008 оноос хойш тарималжуулан ургуулж байгаа бөгөөд нөхөн сэргээлтэд хамгийн тохиромжтой нь сухай, жигд гэсэн дүгнэлтэд хүрээд байна. Энэ нь тухайн ургамлын биологийн онцлог болоод ургах орчинтой холбоотой юм. Биологийн онцлогийг нь ашиглаж карьерын салхин дээд талд нь тарьж эхэлсэн бөгөөд үр жимс боловсорч гүйцээд салхины нөлөөгөөр ургах таатай нөхцөл бүрдэн бий болсон газарт /карьер/ ургаж байна. Өөрөөр хэлбэл салхин талд нь тарьсан сухайн боловсорч гүйцсэн үр нь карьерын гулсалтын чийглэг, нөмөрлөг газарт салхины аясаар туугдан унаад бие даан ургаж байгаа юм.

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-ийн ашиглалтын талбайн, ойжуулах, нөхөн сэргээх газрын ургамал, төрх байдлын судалгааг МУИС, БИОЛОГИ, БИОТЕХНОЛОГИЙН СУРГУУЛЬ-тай хамтран хийсэн. Энэхүү судалгааг 2013 оны 8-р сарын 27 оос 9-р сарын 10г хүртэл гүйцэтгэсэн бөгөөд энэ судалгаа шинжилгээний хариу болон дүгнэлтийн дагуу 2024 оны нөхөн сэргээлтийн ажлыг зохион байгуулан ажилласан болно.

Судалгааны зорилго

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-ийн ашиглалтын талбай, ойжуулах, нөхөн сэргээх газрын ургамал, төрх байдлыг судалсан.

Судалгааг 2013 оны 8-р сарын 27-оос 9-р сарын 10 хүртэл гүйцэтгэсэн. Судалгаа хийсэн нутаг гандуу, ялангуяа Ноён, Гурвантэс сумын нутаг их гантай бас намар орой болж ургамал шарлаж хатсан, судалгааны талбай хоорондоо их том, нэг сумаас нөгөө сум хүртэл хол зам (100-300 км зам) туулдаг байв. Мөн түр зуурын бороо, хүчтэй салхи, шороон шуурга, аагим халуун гээд ажиллахад төвөгтэй байгалийн үзэгдэл байнга тохиолдож байлаа.

Бидний гол зорилго бол Өмнөговь аймгийн нутаг дэвсгэр дэх ургамлын бүлгэмдэл, зүйлийн бүрдэл, тухайлбал ашигтай, хөнөөлтэй ургамал, нэн ховор ургамал хаана байгааг тогтоох ажил байсан. Гэтэл судалгааны зардал гараагүй, дөнгөж 6-7-р сард шийдвэр гарсан ч юуны өмнө хөрөнгө зардал гаргаж, хүсэлт даалгавар ирүүлсэн уул уурхайн компаниудын нутаг дэвсгэрт судалгаа хийх боломж нээгдсэн. Тэгээд 8-р сарын сүүлчээр 9-р сарын дунд үе хүртэл гүйцэтгэв. Уг нь ургамлын зүйлийн бүрдэл, тархалт ач тус, хөнөөлийг судлах ажлын тухай нутаг дэвсгэрт бүр 4-5-р сараас эхлэн 9-р сарыг дуустал ажиллах шаардлагатай байдаг. Нутаг дэвсгэрийн хэмжээнээс шалтгаалж зардал хөрөнгө их, бага гарна. Ажиллах хүч, судлаачдын зардал тэдний тоо, мэргэжлээс, туршлагаас шалтгаалж өөр өөр гарна. Харин унаа машинд зардал түүнээс 2-3 дахин их гардаг. Тэгээд зам хоног, зочид буудал, шуудан харилцаа, ариун цэвэр гээд хөрөнгө зардал гардаг.

Ийм их зардал гаргасан тохиолдолд мэргэжлийн өндөр боловсролтой, ажлын туршлагатай хүмүүсийг оролцуулах, баг бүрдүүлэх нь чухал. Ажлын үр дүн үнэмшилтэй, бодитой гардаг. Яагаад гэвэл тэд газар дээр нь судалгаа хийж сурсан, бас ургамлын зүйлийг ялган таних туршлагатай, ээдрээтэй асуудлыг шийдвэрлэх арга барилтай байдаг. Үүгээрээ тэд орчин үеийн компьютер, интернэт шүтсэн залуу эрдэмтэд, судлаачдаас давуу талтай, ажлын үр дүн үнэмшилтэй байдаг.

Орон нутгийн ургамал судлах ажилд шинжлэх ухаанд нийтээр хэрэглэдэг олон нарийн арга хэргэлдэг. Тухайлбал ургамлын зүйлүүдийг ялгаж таньдаг байх, ургамлын бодгаль хөгжлийн үе шатыг ялган мэддэг байх, тодорхой талбайд эзлэх хувь, тохиолдоц, бүрхэц, өндөр нам, нас, амьдрах хэлбэр, ач холбогдлыг тогтоох хэрэгтэй байдаг. Үүний тулд тухайн газар нутаг аймаг, сум, баг ямар нэртэй газар, гадаргын өндөр, нам, хэвгий, налуугийн чиглэл, хөрсний бүтэц, ургах орчин зэргийг хэдэн оны хэдэн сарын хэдэнд хэн үйлдсэн болохыг дэлгэрэнгүй бичиж авдаг, ургамлын цуглуулга-хавсралтаа заавал хавсаргадаг. Ургамлаа зөв цуглуулах, сайхан хатаах их ажил байдаг. Тэр цуглуулга нь тухайн орон нутаг, сум, аймаг, хотын музей, эрдэм шинжилгээний газар эд мөрийн баримт болон хадгалагддаг учиртай.

Уурхайн орчимд

Зонхилогч ургамлууд нь морин зээргэнэ-*Ephedra przewalskii*, Шар хотир-*Zygophyllum xanthoxylon*, Монгол торлог-*Calligonum mongolicum*, Монгол хулан хойрго-*Potania mongolica*, Зүүн гарын улаан бударгана-*Reaumurea soongarica*, Улаан сухай-*Tamarix ramosissima*, Ахар навчит баглуур-*Anabasis brevifolia*, Монгол бүйлс-*Amygdalus mongolica*, Алтан харгана-*Caragana leucophloea*, Шар шарилж-*Artemisia xanthocroa*, Сибирь хармаг-*Nitraria sibirica*, Гялгар дэрс-*Achnatherum splendens*, Гоолиг бадаргана-*Kalidium gracile*, Таана-*Allium polyrrhizum*, Хөмүүл-*Allium mongolicum*, Сайрын хялгана-*Stipa glareosa*, Говийн хялгана-*Stipa gobica*, Пеллиотийн шивэлз-*Ptilogrostris peliotii* зэрэг ургамлууд элбэг тохиолдоно.

Хотир

Улаан бударгана

Шар хотир

Хунчир

Жигд-*Elaeagnus.L* юм.

Биологийн онцлог, ургах орчин

Жигд нь цөлийн ургамал бөгөөд цөл, баян бүрд, марзтай хотгор, элсэн манханы дундах чийглэг хонхор, уулын ам хавцлын задгай ус, булаг шандын зах хөвөө орчмоор давсархаг газар ургана. Манай оронд Алтайн өвөр говийн Эхэн зулганай, Алашаа говь, Хөвдийн баянбүрдүүдээр нийтдээ ердөө жараадхан ширхэг ургадаг, нэн ховор ургамал юм.

- Жигд нь дунджаар 4-6 м өндөр, 40-өөд см бүдүүн иштэй
- 5-р сарын эхээр цэцэглэнэ
- 4 наснаасаа цэцэглэж эхлэх ба 8 насандаа үрийн ургац нь жигдэрнэ
- Жил бүр үрлэнэ. /ЖИГД тарьж ургуулах гарын авлага Х. Жалбаа (Ph.D)2010 он Улаанбаатар хот/

Сухай-*Tamarix L.*

Биологийн онцлог, ургах орчин

Сухай нь говь цөлийн ургамал. Халуун ба хужир давс сайн тэсвэрлэдэг элсэнд дарагдах тусмаа ичмэл нахианаас сэргэн ургах чадвар нь нэмэгддэг биологийн онцлогтой. Манай орны хувьд найман төрлийн сухай ургадаг. Зарим сухайн жилд 2 удаа цэцэглэдэг онцлогтой.

/СУХАЙ тарьж ургуулах гарын авлага

Х. Жалбаа (Ph.D)2010 он Улаанбаатар хот

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая.төг	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт: ТЭЗҮ болон БОНБНҮ-ний дагуу, 2024 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй.	1.Овоолгын талбай тэлэх үед үржил шимт хөрсийг хуулан авч нөхөн сэргээлтэд хэрэглэхээр хадгална. Хуулсан шимт хөрсийг овоолго хийж стандартын дагуу бүтцийг нь алдагдуулахгүй хадгалах арга хэмжээ авна.	га	2	0.7	1.4	2024 онд	Хөрс хамгаалах, цөлжилттэй тэмцэх тухай хууль MNS5916:2008 MNS5917:2008
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт: ТЭЗҮ болон БОНБНҮ-ний дагуу, 2024 онд биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй. /Иймээс дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийнэ/	1.Ажилчдын хотхон орчмын талбайд хөрсийг нөхөн сэргээж зүлэгжүүлж, цэцгийн мандал, мод, бут тарина.	га	1	6.0	6.0	2024 оны 5,10-р сард	Аймгийн ИТХ-ийн 2015 оны 04 сарын 56 дугаар тогтоолоор батлагдсан “1 тонн баялаг- 1 мод хөтөлбөр” MNS5917:2008 “Тэрбум мод” хөтөлбөр
		2.Уурхайн талбайд тарьсан мод бут уулын ахилт, тэлэлтэд өртөж болзошгүй мод бутыг шилжүүлэн суулгах.	га	1	2.0	2.0	2024 оны 5,10-р сард	
		3.“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд гарсан бодлого шийдвэрийг дэмжин ажиллах бөгөөд тухайн бүс нутгийн онцлогт тохирсон болон зонхилогч мод, бутны үрийг түүж бэлдэх, тарих, туршилт судалгаа явуулж тарьц суулгацын нөөц бүрдүүлнэ.	га	2	12.0	24.0	2024 онд	
		4.“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхоны мод үржүүлгийн талбайд тарьсан мод бут шилжүүлэн тарих, үрээр нэмж тарих.	га	2	2.0	4.0	2024 онд	
		5.“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхоны мод үржүүлгийн талбайд ургасан болон Гурвантэс сумаас модны үр түүж бэлтгэх.	кг	8	-	-	2024 онд	

		6.“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхоны мод үржүүлгийн талбайд тарьсан мод бутны усалгааны систем нэмж тавих, шинэчлэх засвар хийнэ.	га	1	5.0	5.0	2024 онд	
3.	Татан буулгах, хаалтад бэлтгэх: Уурхайн хаалт 2024 онд хийгдэнэ.	1.Хуулсан шимт хөрсийг хадгалах, төслийн үйл ажиллагаа дууссаны дараа хөрсийг бүтцийн дагуу дахин хучиж сэргээнэ. Шимт хөрсний овоолгыг стандартын дагуу хадгалах	га	1	0.2	0.2	2024 онд жилийн турш	MNS5917:2008
	Нийт					42.6		

1. Техникийн нөхөн сэргээлт: ТЭЗҮ болон БОНБНҮ-ний дагуу, 2024 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй.

1.1 Овоолгын талбай тэлэх үед үржил шимт хөрсийг хуулан авч нөхөн сэргээлтэд хэрэглэхээр хадгална. Хуулсан шимт хөрсийг овоолго хийж стандартын дагуу бүтцийг нь алдагдуулахгүй хадгалах арга хэмжээ авна.

Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт хадгалалт MNS 5916:2008 стандартын дагуу ордын ТЭЗҮ болон БОНБНҮ –ний тайланд тусгаснаар үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт хамгаалалт болон хэлбэржүүлэх ажлыг хийсэн бөгөөд салхинд хийсэж чийг үржил шимээ алдахаас сэргийлж карьераас ус, мөс зөөн авчран байнгын усалж чийглэж байсан. Хүрэн толгойн уурхайн жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөөнд оруулан гүйцэтгэж байна.

Хүрэн толгойн уурхайн ашиглалтын явцад 90000м^3 шимт хөрс хуулж хадгалж байгаа бөгөөд шимт хөрсний овоолгыг хэлбэржүүлэн засах ажлыг жил бүр хийдэг. 2024 онд шимт хөрс хэлбэржүүлэх, овоолох талбайг хуурайшиж салхинд хийсэхээс хамгаалж дараах ажлыг зохион байгуулсан.

2024 оны шимт хөрсний хадгалалт болон хэлбэржүүлэлт 4.8 га талбайн шимт хөрс хуулан авч, 4800м^3 хөрс хадгалалт болон хэлбэржүүлэлт хийсэн

Шимт хөрсний хадгалалт, хамгаалалт

2. Биологийн нөхөн сэргээлт: ТЭЗҮ болон БОНБНҮ-ний дагуу, 2024 онд биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй.

2.1 Ажилчдын хотхон орчмын талбайд хөрсийг нөхөн сэргээж зүлэгжүүлж, цэцгийн мандал, мод, бут тарина.

Орчны тохижилт, ногоон байгууламж

2012 онд уурхайн шинэ ажилчдын байр, оффис, нийтийн хоолны газар зэрэг барилга байгууламж ашиглалтад орсон бөгөөд эдгээр барилга байгууламж ашиглалтад орсноор ажилчдын ажиллаж, амьдрах нөхцөл сайжирч, ая тухтай орчныг нь бүрдүүлэхэд анхаарч ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэн ажиллаж байна. 2024 оны байдлаар ажилчдын ажиллаж амьдрах тохитой орчныг бий болгох дараах бүтээлч ажлыг үргэлжлүүлэн зүлэгжүүлэх, цэцэг, мод, тарих ажлыг хийсээр байгаа бөгөөд уурхайн хотхоны ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх хүрээнд дараах ажлыг хийсэн. Үүнд хаврын тарилтаар мод, цэцгийн мандал болон, усалгааны систем шинэчлэл засвар зэрэг ногоон байгууламжаа сайжруулах, нэмэгдүүлэх зорилго тавин ажиллаж байна.

Орчны ногоон байгууламжийг сайжруулах ажлын хүрээнд 1120 м² газрыг хагалж бэлтгэн говийн нөхцөлд ургадаг ерхөг, өлөнгө зүлэг тарьж арчлан ургуулсан. 36 м² цэцгийн мандалд цинния, бархатцы хилэн цэцгийн үрүүдийг суулган ургуулсан.

Цэцэгт ургамал тарилт

Ажилчдын хотхонд зүлэг тарих явц:

Ажилчдын хотхонд мод нөхөн тарих, сугалах явц:

Уурхайн хотхоны тохижилт

Хавынр мод тарилт

Хүрэн толгой уурхайн нь хаврын мод тарилтаар хайлаас-387ш, жигд-48ш, сухай-71ш нийт 506ш мод тариад байна.

Баруун сухантын хөв цөөрмийн амрах талбайд хайлаас модны 83 ширхэг 2 настай суулгацыг авч хаврын мод тарилтыг хийсэн.

Бүх нийтээр мод тарих өдрийн хүрээнд 2024 оны 5-р сарын 11-ний өдөр нийт инженер техникийн ажилчид болон аж ахуйн хэсэгтэй хамтран ажилчдын хотхон дахь мод үржүүлгийн талбайгаас 242 ширхэг хайлаасыг хотхоны засмал зам дагуух хэсэгт шилжүүлэн суулгасан.

Ажилчдын хотхоны баруун болон зүүн хэсгийн үхсэн, ургах чадваргүй болсон моддыг сугалан авч 62 ширхэг хайлаас модоор нөхөн тарилт хийсэн.

Намрын мод тарилт

Намрын мод тарилт ажилчдын хотхоны хойд хэсэг болон баруун тал хашааны дагуу 70 ш хайлаас модны суулгацийг мод үржүүлгийн талбайгаас авч тарьсан.

Хашиж тохижуулсан Хонингийн булыг эхэнд 2024 оны 10-р сарын 26нд хайлаас мод 100ш тарьсан. Намрын мод тарих ажил үргэлжлүүлэн хийгдэж байна.

2.2 Карьерын хойд хананы ахилтад өртөж дарагдах эрсдэлтэй болсон жигд, сухай моддыг хаврын тарилтаар ухан авч ажилчдын хотхоны засмал зам дагуух хэсэгт 48 ширхэг жигд, 71 ширхэг сухайг нүүлгэн шилжүүлж мөн “Бласт” ХХК-д 102 ширхэг жигд, сухай моддыг хүлээлгэн өгсөн.

Уурхайн карьераас мод шилжүүлэн суулгах, авах явц

2.3 “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрэн гарсан бодлого шийдвэрийг дэмжин ажиллах бөгөөд тухайн бүс нутгийн онцлогт тохирсон болон зонхилгогч мод, бутны үрийг түүж бэлтгэх, тарих, туршилт судалгаа явуулж тарьц суулгацын нөөц бүрдүүлсэн.

Манай компани нь “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд цөлжилт, газрын доройтол, шороон шуурганы эх үүсвэрийг бууруулах, говийн бүс нутгуудад заган ойг нөхөн сэргээж элсний нүүдлийг тогтоон барих, говийн биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах зорилгоор Өмнөговь аймгийн байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар өгсөн чиглэлийн дагуу 10 га газарт заган ой тарих ажлыг хийж гүйцэтгэхэд нэн шаардлагатай усны эх үүсвэр, түүний нөөцийг тогтоохоор 2024 оны 08-р сарын 16-21-ний өдрүүдэд геологи хайгуулын судалгааны баг геоморфологийн ажиглалтын үндсэн дээр геофизик, цахилгаан босоо бүсчлэл ВЭЗ аргаар судалгаа хийж гүйцэтгэсэн боловч газрын доорх ус байхгүй болох нь тогтоогдсон.

Өмнөговь аймгийн “Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар”-т байршил өөрчилөх хүсэлт гаргаж, өгсөн чиглэлийн дагуу 2024 оны 10-р сарын 13,17,18-ны өдрүүдэд геологи хайгуулын судалгааны баг геоморфологийн ажиглалтын үндсэн дээр геофизик, цахилгаан

босоо бүсчлэл ВЭЗ аргаар судалгаа хийж гүйцэтгэсэн. Тус хайгуулын ажлын үр дүнд **47Т Х-707656, Y-4810241** цэгт уст давхарга бүхий үе илэрсэн.

Иймд хайгуул судалгааны ажлын үр дүнд илэрсэн дээрх байршилд заг мод тарихад шаардлагатай усан хангамжийн нөөцтэй гэж үзсэн тул судалгааны тайланг “Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар”-т хүргүүлж зөвшөөрөл хүсэх албан тоот илгээсэн.

“Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд 10 га газарт заг мод тарьж ургуулах ажлын төлөвлөгөө боловсруулан бэлтгэл ажил хийгдэж байна.

1. Зорилго

Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газраас ирүүлсэн саналын дагуу Гурвантэс сумын нутагт 10 га /460м х 218 м / газарт заг мод ургуулан ойжуулна.

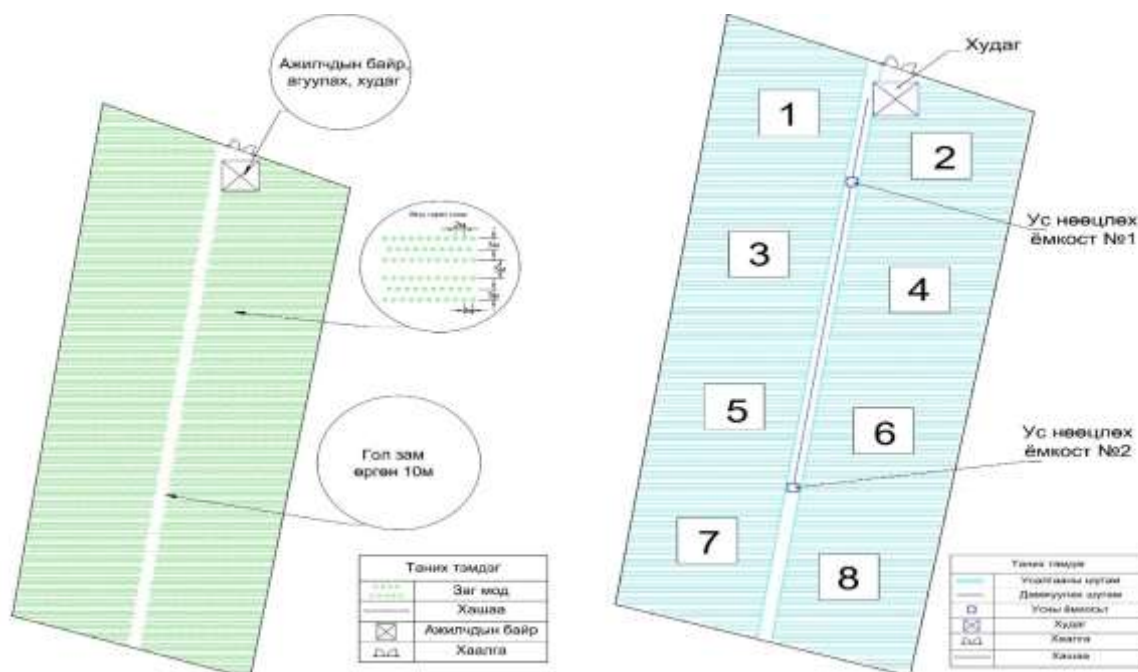
2. Ажлын төлөвлөгөө

№	Хийгдэх ажил		Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Тайлбар
1	10 га талбайг хашиж хамгаалах		м	1	2024 оны	Мод ургуулах талбайг хашиж хамгаалах
2	Ойжуулах талбайг бэлтэх		га	10	2024 оны	Заг мод ургуулах талбайг засаж бэлтгэх
3	Усны эх үүсвэр	Худаг гаргах	ш	1	2024 оны 9 сар	“МАК-Нарийн сухайтын уурхай”-тай хамтран хэрэгжүүлэх
		Худаг тоноглох, барилга байгууламж хийж	ш	1	2024 оны	Гүний худгийн хамгаалалт
4	Усалгааны систем	/20 тн/ нөөцийн сав	ш	2		Ус нөөцлөх
		Усалгааны системийн суурилуулах	га	10		Ногоон байгууламжийн усалгааг системжүүлэх
		Шугамын насос	щ	2		
5	Мод тарих	Тарьц суулгацыг татан авах \тухайн нутагт ургах боломжтой мод сөөгийн зүйлийг сонгох\	ш	13400	2024-2025	Модны суулгацыг Өмнөговь аймгаас авах
		Арчилгаа усалгааг хийх	сар	12	2024-2025	Тогтмол хүн хөлслөн ажиллуулах
6	Орон нутагт хүлээлгэн өгөх	Ойжуулсан талбайг хүлээлгэн өгөх	-	-	2025 оны 10-р сар	Ажлын гүйцэтгэлийг хүлээлгэн өгөх

3. Загийн тарьц суулгах схем, усалгааны систем

Тарьцаар ойжуулалт хийх талбай нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын төвөөс баруун хойш 25км Оёдлын талд байрлана. Физик газарзүйн хувьд говийн цөлжүү хээрийн бүсэд хамаарагддаг, хур тунадас жилийн 70-150мм зарим жилүүдэд 40-60 мм түүнээс ч бага байдаг учир тогтмол усалгаа, арчилгаа, мал амьтнаас хамгаалах хашаа барих ажлуудыг хийснээр заг модны тарьцыг байгальд бие даан ургахад түлхэц үзүүлнэ.

Тарих схемийг мод хооронд 2м, эгнээ хооронд 3м, 3 эгнээг нийлүүлэн зурваслаж зурвас хооронд 5м байхаар тооцов. Нийт талбайд 5100м² зам талбай, бусад зориулалтаар төлөвлөж, 94900м² талбайд 13400ш тарьц суулгах тооцооллыг “Заг тарьж ургуулах гарын авлага” (Х.Жалбаа Ph.d, БОАЖЯ, 2010 он) дээр үндэслэн хийв.

Усалгааны системийг нийт 13400ш модонд дуслын усалгааны системээр хамгийн өндөр ачааллын үед 1 модонд өдөрт 8л/цаг нормоор 2 цаг, нийт талбайд өдөрт 214.4м³ ус байхаар тооцов. Энэ хэрэгцээг хангахын тулд 2.5л/с ундаргатай худаг шаардлагатай. Худгаас 1 цагт 9м³ ус татаж, усалгааны үед талбайд 1 цагт 13.4м³ ус зарцуулна. Нийт талбайг 8 хэсэгт хувааж хэсэг бүрийг ээлжлэн 2 цаг услах зарчмаар өдөрт 16 цаг ажиллана. 4 хэсгийн дунд 1ш усны ёмкость байрлуулж, хаалтыг гараар нээж хааж ажиллуулна. Гүний худаг, усалгааны системийг нарны цахилгаан үүсгүүрээр ажиллуулахаар тооцов.

4. Шаардлагатай төсөв

Худаг гаргах зардал

№	Хийх ажил	Хэмжих нэгж	тоо	Нэгжийн үнэ,төг	Нийт үнэ,төг	Тайлбар
1	Цооног өрөмдөх	ш	1	40,000,000	40,000,000	Нарийн сухайтын уурхайтай хамтран хэрэгжүүлнэ.
2	Худаг тоноглох	ш	1	10,000,000	10,000,000	
Нийт					50,000,000	

Усалгааны систем хийх зардал

№	Хийгдэх ажил	Хэмжих нэгж	Хэмжээ	Нэгжийн үнэ.төг	Нийт үнэ.төг
1	Усны нөөцийн сав /25 м3/	ш	1	8,000,000	8,000,000
2	Усны нөөцийн сав /50 м3/	ш	1	18,000,000	18,000,000
3	Шугамын насос 12м3/ц	ш	3	4,000,000	12,000,000
4	Үндсэн шугам (DN63 HDPE)	м	350	7,150	2,502,500
5	Усалгааны шугам (DN50 HDPE)	м	1000	12,800	12,800,000
6	Дуслын шугам 20мм LDPE	м	13400	1,200	16,080,000
7	Дуслын хошуу	ш	13400	500	6,700,000
8	Дуслын хоолой PVC 8мм	м	15000	800	12,000,000
9	Дуслын шланг холбогч	ш	15000	300	4,500,000
10	Хаалт DN63	ш	11	20,000	220,000
11	Тройник Dn63	ш	3	9,000	27,000
12	Булан Dn63	ш	11	6,600	72,600
13	Төгсгөл таг Dn63	ш	8	22,000	176,000
14	Элс ялгагч шүүлтүүр	ш	1	8,000,000	8,000,000
15	Нарны цахилгаан үүсгүүр/20kw/	ш	2	25,000,000	50,000,000
16	Ажиллах хүчний зардал	1 хүн	12	1,000,000	12,000,000
Нийт					163,078,100

Мод суулгацны зардал

№	Модны нэр	Хэмжих нэгж	Тарих талбайн хэмжээ	Тарих тоо	Нэгжийн үнэ.төг	Нийт.төг
Тарьц худалдан авах						
1	Заг /1-2 настай бортоготой/	ш	10 га	13,400	6,000	80,400,000
Мод худалдан авах нийт зардал						80,400,000
Мод тарих зардал						
2	Мод тарих хүн хүчний зардал	хүн	10	10 өдөр	70,000	7,000,000
3	Нүх ухагч багаж	ш	2	-	350,000	700,000
Мод тарих нийт зардал						7,700,000
Нийт:						88,100,000

Хашааны зардал

№	Хийгдэх ажил	Хэмжих нэгж	Хашааны урт, м	Хашааны хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг
1	Хашиж хамгаалах	м	1450	725ш /1.8х2м/	120,000	87,000,000
2	Таних тэмдэг	ш	10	10	50,000	500,000
Нийт:						87,500,000

Нийт ажлын зардал

№	Хийгдэх ажил	Нийт зардал
1	Худаг гаргах	50,000,000
2	Усалгааны систем	163,078,100
3	Мод суулгах	88,100,000
4	Хашиж хамгаалах	87,500,000
	Нийт	388,678,100

	Хугацаа														
Хийгдэх ажил	2024					2025									
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Мод ургуулах талбайг хашиж хамгаалан, бэлтгэх															
Заг мод ургуулах талбайг засаж бэлтгэх															
Ногоон байгууламжийн усалгааны эх үүсвэртэй болох															
Усалгааны систем угсралтын ажил															
Мод суулгах ажил															
Намрын цэнэг усалгаа															
Тогтмол хүн хөлслөн ажиллуулах															
Хаврын цэнэг усалгаа хийх															
Мод суулгах ажил															
Ажлын гүйцэтгэлийг хүлээлгэн өгөх															

Хайлаас, агч, заг, жигд мод үрээр тарилт, ургасан байдал

Хайлаас 20-194см, жигд 12-30см, агч 8-30см өндөр нийт 8000ш орчим мод ургасан байна.

2.4“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхоны мод үржүүлгийн талбайд тарьсан мод бут шилжүүлэн тарих, үрээр нэмж тарьсан. Агч модны ургалт хүлэмжид маш сайн ургалттай байна.

50м² хүлэмжид заг, жигд, агч модны үр суулгах ажил

Мод үржүүлгийн 200м² талбайн болон кемтийн зүүн талын модгүй хэсэгт хайлаас, жигд модны үр тарьсан. /Хайлаас модны ургалт илүү сайн ургаж байна/

2.5“Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхоны мод үржүүлгийн талбайд ургасан болон Гурвантэс сумаас модны үр түүж бэлтгэх.

Хайлаас, агч, жигд, заг модны үр түүж бэлтгэх ажил 20кг

2.6 “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ажилчдын хотхон болон мод үржүүлгийн талбайд тарьсан мод бутны усалгааны систем нэмж тавих, шинэчлэх засвар хийсэн.

Усалгааны систем засварлах явц

3. Татан буулгах, хаалтад бэлтгэх: Уурхайн хаалт 2024 онд хийгдэнэ.

3.1 Хуулсан шимт хөрсийг хадгалах, төслийн үйл ажиллагаа дууссаны дараа хөрсийг бүтцийн дагуу дахин хучиж сэргээнэ. *Хүрэн толгой уурхай шимт хөрсний 3 овоолго үүсгэж 34936 м² талбайд, 52625 м³ хөрс хадгалалт болон хэлбэржүүлэлт хийсэн*

2024 оны шимт хөрс хуулан авалт

4. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Зорилго: Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний хуулийн 8.4.6. заалтын дагуу Нарийн сухайтын уурхайн үйл ажиллагаа явуулж байгаа тусгай зөвшөөрөлтэй талбайнуудад учруулж байгаа байгаль орчны сөрөг нөлөөллийг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах

2017 онд “Чандлан” ХХК-иар тус ажлыг гүйцэтгүүлж “Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний судалгааны тайлан” – г Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газарт болон Гурвантэс сумын ЗДТГазарт хүргүүлж, танилцуулсан. 2019 онд “GREEN TRENDS” ХХК-тай гэрээ байгуулж “Хөхөлзөхийн говь”-д судалгааны ажил хийлгэсэн. Судалгааны ажлын тайлан 2020 онд хүлээн авсан бөгөөд тайланд тусгагдсан зөвлөмж, төлөвлөгөөг баримтлан ажилласан.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая.төг	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тухайн сонгон авсан талбайд амьтдын амьдрах орчинг сайжруулах	1.Уурхайн ойр орчмын ургамал, хар сүүлт түүний амьдрах орчин бусад зүйлийн амьтдын тоо толгойн мониторинг судалгаа хийж бүртгэж байх.	Хөхөлзөхийн говь,	4	0.25	1.0	2024 онд	БОННУ-ний аргачлал, Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах ажлын судалгааны үр дүн
		2.Талын пост хэмээх газар зэрлэг ан амьтанд зориулсан инженерийн хийц бүхий уст цэг 2021 онд байгуулсан түүний хэвийн ажиллагаа болон зэрлэг амьтад ундалж байгаа зэрэгт хараа хяналт тавих	Хөхөлзөхийн Сархиа 3080 га талбайд, Уурхай орчимд	2	0.5	1.0	2024 онд	
		3.Төсөл хэрэгжих хугацаанд ган, зуд ихтэй жилүүдэд зэрлэг ан амьтдын идэш тэжээлийг бэлдэх биотехникийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.		3	1.5	4.5	2024 онд	

2.	Байгаль орчныг хамгаалах	1.Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан сургуулийн хүүхдүүд болон иргэдийн экологийн боловсролыг нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулах.	Гурвантэс сум	3	1.2	3.7	2024 онд	Байгаль орчны тэмдэглэлт өдөр
		2.Булган сумын Нүцгэн булгийн эхийг хамгаалж хөв цөөрөм байгуулсан ажлыг үзэж танилцах, булгийн эхийг сэргээх зураг төсөл мэргэжлийн байгууллагаар гаргуулах		1	1.5	1.5	2024 онд	
		3.Булгийн эхийг хамгаалах, ундаргыг нэмэгдүүлэх ажлыг төлөвлөн хэрэгжүүлэх.		1	46.0	46.0	2024 онд	
		4.Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх хамтарсан багийг ажиллуулах, хамтран ажиллах.		1	3.5	3.5	2024 онд	Амьтны тухай хууль
	Нийт зардал					61.2		

1.1 Уурхайн ойр орчмын ургамал, харсүүлт түүний амьдрах орчин бусад зүйлийн амьтдын тоо толгойн мониторинг судалгаа хийж бүртгэж байх.

I-р Улирлын амьтны хамтарсан судалгааны тайлан

2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу уурхайн дэд бүтцийн хөгжил, тэлэлт, тухайн бүс нутагт эдийн засгийн өргөн боломжид тулгуурлан ирэх иргэдийн шилжилт, суурьшилт нэмэгдсэнээс үүдэлтэй ан амьтан болон ургамлын тоо толгойг бүртгэх судлах ажлыг уурхайн бүсэд үйл ажиллагаа явуулж буй “Бласт” ХХК, “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК хамтран улирал тутамд мониторинг хийж байхаар төлөвлөн ажилладаг. Иймд тус мониторингийн 1 улирлын судалгааг 2024 оны 04 дүгээр сарын 14-ны өдөр ажиглалт хийж, цэг хооронд, мониторингийн ажлыг гүйцэтгэж, амьтан харагдах байдлын мэдээллийг нэгтгэн оруулав.

Судалгааны ажилд шаардлагатай тоног төхөөрөмжүүд

№	Хэмжилт хийсэн төрөл		Хэмжилт хийсэн багаж, нэр	Хэмжилт хийсэн багаж
1	Гадаад орчны хэмжилт	Салхины хурд	Environmental-meter	
2		Орчны гэрэлтүүлэг		
3		Агаарын дундаж чийгшил		
4		Дуу чимээ		
5		Температур		
8	Хөрс	Температур	Soil survey instrument	
9		РН		
10	Амьтаны тоо толгойн бүртгэл		1.Нүдний дуран 2.Байршил тогтоогч gps 3.Замналын судалгааны нэгдсэн хүснэгт	

Судалгааны тоон үзүүлэлтүүд

1. Гадаад орчны хэмжилт:

№	Байршил	Гадаад орчны үзүүлэлтүүд					Температур, °C
		Салхины дундаж хурд м/сек	Орчны гэрэлтүүлэг, LUX	Чийгшил, %	Гадаад орчны дуу чимээ, dB		
					Бага	их	
1	Зүүн сухант	5	1902	24.5	41.7	67.2	12°C
2	Баруун сухант	5.2	1911	26.1	40.1	67.2	
2	Нүдэн булаг	4.4	1945	23.8	42.1	67.4	
3	Хавцал	6.5	1958	20.2	43.5	71.4	
4	Ямаат уул	4.8	1870	18.2	44.1	69.4	

2. Амьтан тааралдсан байдал:

Уг судалгаагаар нүүдлийн болон суурин шувуу, хөхтөн амьтан дараах байдлаар мониторинг цэгт ажиглагдсан.

Үүнд:

№	Газрын нэр	Амьтны нэр	Газар зүйн байршил	Тоо ширхэг	Нийт
1	Зүүн сухант	Ангир	N42°57'12.24 E101°25'55.92	2	2
			N42°56'42.26 E101°26'02.57	2	2
		Хар сүүлт	N42°57'22.78 E101°25'54.14	2	2
2	Баруун сухант хөв цөөрөм	Бор нугас	N42°56'03.69 E101°19'03.60	4	4
		Улаан толгойтой нугас		4	4
		Цахлай		8	8
		Ангир		34	34
		Бор галуу		9	9
3	Тооройн шанд	Хар сүүлт	N42°55'53.01 E101°11'46.34	33	33
4	Нүдэг булаг уст цэг	Хар сүүлт	N42°56'48.89 E101°05'36.21	14	14
5	Нүдэг булаг баруун тал	Хар сүүлт	N42°57'15.75 E101°04'07.91	1	1
6	Өсөх зоос баруун тал	Хар сүүлт	N42°58'48.54 E101°04'00.49	6	6
7	Хавцал	Хар сүүлт	N43°07'07.63 E101°01'46.57	2	2
8	Хавцал баруун энгэр	Хар сүүлт	N43°07'07.63 E101°01'46.57	6	6
		Ёл шувуу		1	1
9	Ямаат уул	Хар сүүлт	N43°05'54.49 E101°04'59.25	8	8
НИЙТ ДҮН				136	

Амьтны мониторингийг уурхайн орчимд Баруун сухант, Зүүн сухант, Нүдэн булаг, Ямаат уул, Уст цэгүүд, уурхайн баруун тал, Ногоон чулууны булаг орчим гэсэн газруудад нийт 198 км явж гүйцэтгэсэн. Тус газруудаар явахад нийт 72 хар сүүлт, 34 ангир, цахлай-8, улаан толгойтой нугас-4, бор галуу-9, бор нугас-4, ёл шувуу-1, Нийт 136 бодгаль ажиглагдсан байна. Бүртгэгдсэн хар сүүлтийг нас хүйсээр нь задалж үзвэл эр 52, эм 11, төл 9 байсан. Баруун сухантын хөв цөөрмийн усанд 2 ангир 4 дэгдээхэйн хамт өндөглөн зусаж байна. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын газар нутагт хэт хуурайшилт ихтэй байгаа учир Өвс тэжээлийн дутмаг байдал үүсэж зэрлэг ан амьтан, бэлчээр дагаж шилжин нүүдэллэх тоо толгой цөөрөх тохиолдол их байна. Тоологдсон амьтдын дунд энэ жилийн шинэ төл бага байгаа нь өвс ургамал муутай ган зудтай байсантай холбоотой.Хамтарсан судалгааг

үргэлжлүүлэн улирал бүр давтамжтай хээрийн судалгааг гүйцэтгэж ан амьтны тоо толгойг дахин бүртгэлжүүлж цаашдын хамгааллын үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

Баруун сухант
Зүүн сухант

Хөв цөөрөм

Тооройн шанд

Нүдэн булаг

Хавцал

Судалгааны үед тааралдсан амьтны байршил

II улирлын амьтны хамтарсан судалгааны тайлан

“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн Сухайтын” нүүрсний уурхай нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн нутагт байрлах бөгөөд 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу уухайн орчмын зэрлэг амьтны тандалт судалгааг Хүрэнтолгой коал майнинг ХХК-тай хамтран 6-р сарын 5-ны өдөр хийж гүйцэтгэв.

Бүс нутгын онцлог: Өмнөговь аймаг Гурван тэс сумын Бага Овоо багт байрлаж байна гэж үзвэл, Бага-Овоо баг нь 276264.5776 га нутаг дэвсгэртэй нутаг дэвсгэр баруун, баруун урд талаараа Тост баг, хойд талаараа Урт баг, зүүн, зүүн хойт талаараа Баясах баг, өмнөд хэсгээрээ БНХАУ-ын ШУӨЗО-ны Альша аймгийн Эзний хошуутай зах нийлэн хиллэдэг. Монгол-Алтайн нурууны цөлөрхөг бүсэд оршдог. байгалийн үзэсгэлэнт газар ихтэй, Хөгшөө, Шугшаа, Суварга, Товон, Буурал, Их бага Баян, Сүмбэн, Тахилгат, Хайлаастын өндөр уулс, Хайлаастын хөндий, Шатын ам, Хуршуутын гол, Зүүн, баруун сухантын гол горхиуд нь Жигд, Хайлаас, Тоорой, Заган ой бүхий баян бүрдүүдтэй. Баянгийн болон Хайрт рашаан уснаас гадна хармаг, лидэр, чихэр өвс улаан, цагаан гоёо, таван салаа, хурдан цагаан, бажууна, эмт өвс зэрэг эмийн ургамлууд ургадаг. **Аргаль, янгир, хар сүүлт, ирвэс, чоно, мануул, үнэг, шилүүс,** зэрэг ан амьтад, олон төрлийн жигүүртэн шувууд амьдардаг. Цаашид аялал жуулчлал хөгжих бүрэн боломжтой газар нутагтай. Үүнээс сумын Есөн гайхамшигт Хайлаастын хөндий багтдаг гэж судлагдсан бол одоо Байгаль талаас нь илүү мэдээлэл цуглуулах хэрэгтэй жишээлбэл: Бага овоо багт 3 орон нутгын тусгай хамгаалалттай газар нутаг байдаг бөгөөд, Хайлаастын хөндийн, Овоот бага хурал, Хайрт рашаан гэсэн Орон нутгын тусгай хамгаалалтанд авсан газар байдаг бөгөөд энэ газрын байгалийн онцолгыг судлах.

Амьтны мониторингийн цэг

Зэрлэг амьтдын мэдээлэл: Аргаль, янгир, хар сүүлт, ирвэс, чоно, мануул, үнэг, шилүүс, байдаг бөгөөд дээр амьтад Улаан дансанд бүртгэлтэй амьтад юм.

Нарийн сухайтын уурхай орчим нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Бага Овоот багийн нутаг, Монгол орны байгалийн бүс бүслүүрийн хувьд цөлийн бүсэд хамаарна.

Судалгааны ажлын төлөвлөгөө:

1. Судалгааны цэгүүдэд орчны хэмжилт хийх
2. Ажиглалтын цэгүүдэд ажиглалт хийх, амьтны тохиолдцыг гэрэл зураг болон солбицлын цэгээр баталгаажуулж бүртгэх.
3. Бүртгэсэн амьтдыг төрөл зүйл болон нас хүйсийн бүтцийг тодорхойлох.
4. Уурхай орчмын төлөвлөсөн маршрутын дагуу баянбүрд болон уст цэгүүд дээр ажиглалт хийж зүйлийн бүртгэл хөтлөх.

Судалгааны цэг сонгох: Амьтны аймгийн мониторингийн цэгийг дараах мэдээллүүдийг ашиглан газар зүйн мэдээллийн системийн өгөгдлүүдийг Google Earth программ дээр давхцуулан боломжит цэгийг сонгосон. Үүнд:

- Задгай уст цэгийн байршил (Монгол орны уст цэгийн байршлын тоон мэдээлэл)
- Амьтан идээшлэх газрын гадарга, хэв шинж ургамалжилт (Ургамалжилтын зураг)
- Мэргэжлийн байгууллагуудын хийсэн судалгаа шинжилгээний ажлуудад тусгагдсан мэдээлэл (БОННУ, Газрын хянан баталгаа, 2016 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн тайлан)
- Бусад хэмжилт судалгаагаар явж байх үед амьтан тогтмол тааралддаг газрууд.

№	Байршил	Солбицол		Тайлбар
		Өргөрөг	Уртгаг	
A-1	Хотхоны баруун талын тогтсон ус	43° 2'24.74"	101°13'54.02"	Тогтсон усанд шувууд цуглардаг
A-2	Энгэрийн дэрсний булгийн зүүн талын толгой	43° 3'38.78"	101°15'5.81"	Задгай уст цэгийн ойролцоо
A-3	Сайрын бут сөөгт бэлчээр	43° 3'23.19"	101° 6'47.98"	Амьтан идээшихэд тохиромжтой бэлчээр
A-4	Тэгш тал хөндийн бут сөөгт бэлчээр	43° 1'53.11"	101° 2'58.47"	
A-5	Хайлаастын хавцалын ойролцоо	43° 4'21.29"	101° 0'9.44"	Бут сөөг оролцсон хялгана баглуурт хөндий
A-6	Хуршуут булгийн ойролцоо	43° 1'52.86"	100°59'48.29"	Задгай уст цэгийн ойролцоо
A-7	Эхэн уст булгийн ойролцоо	42°59'49.34"	100°58'3.46"	Задгай уст цэгийн ойролцоо
A-8	Баглуур хялганат бэлчээр	42°59'28.71"	101° 2'44.14"	Мэргэжлийн байгууллагын хийсэн судалгаанд амьтан их тааралдсан газар
A-9	Аараг толгодын бэлчээр	42°54'37.23"	101° 4'40.70"	
A-10	Өнчин толгой	42°57'45.13"	101°11'52.78"	

Мониторинг хийх аргачлал: Сонгосон цэгүүдэд улирал тутамд нэг удаа тогтсон цэгт ажиглалт хийж, цэг хооронд Zig Zag замналаар нийт 112 км явж тааралдсан амьтдын тоо толгой, сүргийн бүтэц, фото зургийг авч, байршлыг тэмдэглэж үр дүнг нэгтгэн боловсруулна.

Судалгаанд ашиглах багаж хэрэгсэл: Амьтны мониторингийн судалгаанд дараах багаж хэрэгсэл ашиглана.

№	Багаж хэрэгсэл	Тайлбар	Гарах үр дүн
1	Дуран	Амьтан ажиглах цэгийн эргэн тойронд ажиглалт хийх	Цэгийн эргэн тойрныг ойртуулан татаж харах
2	Зургийн аппарат	Тааралдсан амьтны фото зургийг авах	Фото зургийг авч баримтжуулах, мэдээллийн сантай болох
3	Байршил тогтоогч систем (GPS)	Амьтны цэгийн байршлыг тогтоох	Газарзүйн мэдээллийн системийн программ ашиглан тархалтын зураг гаргах

Хүснэгт 1. Судалгааны үед тааралдсан амьтны байршил, тоо толгой

№	Координат		Тоо	Зүйлийн нэр	Газрын нэр	Ургамалжилт
	N	E				
1	43°06'51.72	101°04'28.49	4	Хар сүүлт	Хайлаастын хавцал	Харгана-баглуур-хялганат бүлгэмдэл
			1	Тас шувуу		
2	43°07'58.07	101°05'31.75	2	Хар сүүлт	Уурхайн карьер	Харгана-баглуур-хялганат бүлгэмдэл
3	43°08'46.64	108°39'53.00	9	Хар сүүлт	Уул, толгод	Харгана-баглуур-хялганат бүлгэмдэл
4	43°09'14.68	101°07'24.87	2	Хар сүүлт	Ямаат	Харгана-баглуур-хялганат бүлгэмдэл
5	43°04'59.92	101°13'10.96	2	Хар сүүлт	Задгай устай	Ногоон чулууны булаг
6	43°02'41.14	101°18'52.25	8	Хар сүүлт	Уул, толгод	Харгана-баглуур-хялганат бүлгэмдэл
7	42°57'12.97	101°25'55.21	1	Хон хэрээ	Ухаа бүвээ	Баглуурт-бударга-хотирт
8	42°55'42.66	101°25'01.30	3	Хар сүүлт	Шивээгийн застаав	Баглуурт-бударга-хотирт
Хар сүүлт			30			
Хон хэрээ			1			
Тас			1			

Ажиглалтын үед авсан гэрэл зургууд

III улирлын амьтны хамтарсан судалгааны тайлан

2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу уурхайн дэд бүтцийн хөгжил, тэлэлт, тухайн бүс нутагт эдийн засгийн өргөн боломжид тулгуурлан ирэх иргэдийн шилжилт, суурьшилт нэмэгдсэнээс үүдэлтэй ан амьтан болон ургамлын тоо толгойг бүртгэх судлах ажлыг уурхайн бүсэд үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллагуудтай хамтран улирал тутамд мониторинг хийж байхаар төлөвлөн ажилладаг. Иймд тус мониторингийн 2 улирлын судалгааг 2024 оны 07 дугаар сарын 15-ны өдөр ажиглалт хийж, цэг хооронд, мониторингийн ажлыг гүйцэтгэж, амьтан харагдах байдлын мэдээллийг нэгтгэн оруулав.

Судалгааны ажилд шаардлагатай тоног төхөөрөмжүүд

№	Хэмжилт хийсэн төрөл		Хэмжилт хийсэн багаж, нэр	Хэмжилт хийсэн багаж
1	Гадаад орчны хэмжилт	Салхины хурд	Environmental-meter	
2		Орчны гэрэлтүүлэг		
3		Агаарын дундаж чийгшил		
4		Дуу чимээ		
5		Температур		
8	хөрс	Температур	Soil survey instrument	
9		РН		
10	Амьтаны тоо толгойн бүртгэл		1, нүдний дуран 2, Байршил тогтоогч gps3, Замналын судалгааны нэгдсэн хүснэгт	

Судалгааны тоон үзүүлэлтүүд

2. Гадаад орчны хэмжилт:

№	Байршил	Гадаад орчны үзүүлэлтүүд					Температур, °C
		Салхины дундаж хурд м/сек	Орчны гэрэлтүүлэг, LUX	Чийгшил, %	Гадаад орчны дуу чимээ, dB		
					бага	их	
1	Баруун сухант	6	1902	24.5	41.7	67.2	25
2	Нүдэн булаг	1.2	1945	23.8	42.1	67.4	28
3	Их хонгил	6.5	1958	20.2	43.5	71.4	31.2
4	Ямаат уул	4.8	1870	18.2	44.1	69.4	26.4

Хэмжилт хийж байгаа зураг

2. Амьтан тааралдсан байдал:

Уг судалгаагаар нийт нүүдлын болон суурин шувуу, 1 зүйлийн хөхтөн амьтан харж тэмдэглэсэн.

№	Монгол нэр	Газрын нэр	Газар зүйн байршил	Тоо хэмжээ	Нийт
1	Хондон ангир	Баруун сухант	47T0688405 4761119	6	6
5	Хар сүүлт зээр	Баруун сухант орох замд	47T0688354 4761252	2	31
6		Морин зам орчим	47T0679333 4755496	8	
7		Нүдэн булаг орчим	47T0670001 4757584	3	
8		Өсөх зоосын баруун талд	47T0668917 4804134	8	
9		Их хонгил	47T0672373 4113335	5	
10		Сумын хойно	470667312 4799181	2	
11		Ямаат уул	47T0668557 4816447	3	
НИЙТ ДҮН					

Амьтны мониторингийг уурхайн орчимд Баруун сухант, Морин зам, Их хонгил, Нүдэн булаг, Ямаат уул, Уст цэгүүд, уурхайн баруун тал, Ногоон чулууны булаг орчим гэсэн газруудад нийт 225 км явж гүйцэтгэсэн. Тус газруудаар явахад нийт 31 хар сүүлт, 6 хондон ангир нийт 37 бодгаль ажиглагдсан байна. Бүртгэгдсэн хар сүүлтийг нас хүйсээр нь задалж үзвэл эр 7, эм 11, төл 2, тодорхойгүй 10 байна. Баруун сухантын хөв цөөрмийн усанд 2 ангир 4 дэгдээхэйн хамт өндөглөн зусаж байна. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын газар нутагт хэт хуурайшилт ихтэй байгаа учир Өвс тэжээлийн дутмаг байдал үүсэж зэрлэг ан амьтан, бэлчээр дагаж шилжин нүүдэллэх тоо толгой цөөрөх тохиолдол их байна. Тоологдсон амьтдын дунд энэ жилийн шинэ төл бага байгаа нь өвс ургамал муутай ган зудтай байсантай холбоотой.

Хамтарсан судалгааг үргэлжлүүлэн төлөвлөгөөтэй, давтамжтай хээрийн судалгааг гүйцэтгэж ан амьтны тоо толгойг дахин бүртгэлжүүлж цаашдын хамгааллын үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

Баруун сухантын хөв цөөрөм

Хайлаастын хавцал

Их хонгил

Ямаат уул

1.2 Хөхөлзөхийн говийн “Талын пост” гэх газар байгуулсан зэрлэг ан амьтанд зориулсан автомат уст цэгийн хэвийн үйл ажиллагааг шалгаж цэвэрлэгээ, үйлчилгээг 2024 оны 04-р сарын 28нд хийсэн.

Зэрлэг ан амьтанд зориулсан уст цэгийн хэвийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих

1.3. Төсөл хэрэгжих хугацаанд сонгон авсан талбайд ган, зуд ихтэй жилүүдэд зэрлэг ан амьтдын идэш тэжээлийг бэлдэх биотехникийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.

1.3.1. 2024 оны 1-р сарын 10-ны өдөр МАК Нарийн сухайтын уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүд, Тост Тосон Бумбын нурууны байгалийн нөөц газрын хамгаалалтын захиргаа болон Тост багийн идэвхтэн байгаль хамгаалагч нартай хамтран Тосон бумбын нурууны Шар хөндий, Мөст орчмын цастай гуу жалгаар зэрлэг ан амьтдад зориулан 60 боодол өвс 40ш ашигт долооцыг тараан байршуулсан.

1.3.2. Гурвантэс сумын малчид, иргэдэд өгөх 3600 боодол өвс тээвэрлэх зардал болох 43,560,000 төгрөг төлж хүлээлгэн өгсөн актыг Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай хийсэн.

Гурвантэс сумын малчид иргэдэд өгөх 3600 боодол өвс тээвэрлэгдэж ирсэн байдал

1.3.3. 2024 оны 09 сарын 02-нд “Монголын Алт МАК” ХХК-ийн Нарийн сухайт уурхайн байгаль орчны мэргэжилтэн нар хамтран 1 тонн усыг Тост Тосон Бумбын нурууны байгалийн нөөц газрын хамгаалалтын захиргааны шинээр байгуулсан хөв цөөрмөнд ус хийх үед энэ нутгийн эзэд нь бид шүү, бидэнд зориулж ус хийж байна уу гэлтэй аргалийн сүрэг алсаас биднийг ажигласаар хоцрон үлдсэн.

2.1. Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан сургуулийн хүүхдүүд болон иргэдийн экологийн боловсролыг нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.

Байгаль орчныг хамгаалах дэлхийн тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан зохион байгуулах төсөв, зохион байгуулалт

Үндэслэл:

2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан жил бүр нийгмийн хариуцлагын хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн хэд хэдэн үйл ажиллагааг уламжлал болгон хэрэгжүүлж ирсэн.

- 03 дугаар сарын 03-нд - Байгалийн амьтан, ургамлыг хамгаалах дэлхийн өдөр
- 03 дугаар сарын 21-нд - Олон улсын ойн өдөр
- 03 дугаар сарын 22-нд - Дэлхийн усны өдөр
- 03 дугаар сарын 23-нд - Дэлхийн цаг уурын өдөр

Зорилго:

Дэлхийн усны өдрийн хүрээнд олон нийтийн үзэл бодлоо илэрхийлэх чадварыг нэмэгдүүлэх, идэвх санаачилгыг дэмжих замаар гадаргын болон газрын доорх усны үнэ цэнэ, түүнийг зөв зохистой ашиглах дадал хэвшлийг бий болгох бусдадаа түгээх тэднийг хамгаалахад өөрсдийн хувь нэмрээ оруулах, сайн туршлагыг олон нийтэд эерэг хандлага түгээж сурталчлан таниулахад оршино.

Зохион байгуулагч:

- Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар
- Алтайн өвөр говийн сав газар
- Гурвантэс сумын Засаг даргын тамгын газар
- Гурвантэс сумын ЕБС-ийн захиргаа
- “Монголын Алт” (МАК) ХХК
- “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК

Сэдэв, хамрах хүрээ:

2.1.1. Гурвантэс сумын Засаг даргын тамгын газартай хамтарч зохион байгуулах

Сургалт, зөвлөгөөн

Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд 2024 оны 03 дугаар сарын 22 нд ХААИС-ийн багш нарыг урьж Гурвантэс сумын нийт иргэдийн дунд сургалт зохион байгуулах мөн уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүдэд сургалт, зөвлөгөөн зохион байгуулах. Тухайн багш нарын томилолтын зардлыг уул уурхайн компаниуд хамтарч гаргах.

2.1.2. Алтайн өвөр говийн сав газартай хамтарч зохион байгуулах

“Ус ба энхтайван” уриан дор цахим чалленж

Тэмцээний зохион байгуулалт:

- Оролцогч Гүнээс нь хамгаалъя, Усны хэмнэлт сэдвийн хүрээнд богино хэмжээний бичлэг хийж дараагийн хүнээ чалленжид дуудна.
- Санаа давхцахгүйгээр хамгийн олон хүнийг чалленжид хамруулсан оролцогч түрүүлэх эхний болзлыг хангана.
- Эцсийн шалгаруулалтыг манай байгууллагаас тодруулж 2024 оны 03 дугаар сарын 26-ны өдөр
- Оролцогч болон оролцогчийн чалленжид дуудсан хүмүүс бичлэгийг цахим хуудсанд постлохдоо “Алтайн өвөр говийн сав газрын захиргаа”-ны пэйж хуудсанд лаяк дарж, пэйж хуудсыг мэншион хийнэ мөн энэхүү чалленжид дуудагдсан хүмүүс бичлэгийг постлохдоо тухайн оролцогчийг мэншион хийснээр хүчинтэйд тооцогдоно.

Хамрах хүрээ:

- Өмнөговь аймгийн Баяндалай, Баян-овоо, Гурвантэс, Даланзадгад, Сэврэй, Хүрмэн, Номгон, Ноён,
- Баянхонгор аймгийн Баянлиг, Баянговь, Баян-өндөр, Баянцагаан, Шинэжинст
- Говь-алтай аймгийн Алтай, Цээл, Цогт, Төгрөг, Эрдэнэ, Бугат,
- Өвөрхангай аймгийн Богд сумдын бүх насныхан хамрагдана.

Хугацаа:

2024 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдөр

“Ус ба энхтайван” уриан дор цахим чалленж зохион байгуулах төсвийн зардал:

№	Арга хэмжээ	Зардлын нэр	Тоо ширхэг	Нэгж үнэ	Нийт
1	“Ус ба энхтайван” Уриан дор цахим чалленж зохион байгуулах	1-р байр-500 000	1	500,000	500,000
		2-р байр-400 000	1	400,000	400,000
		3-р байр-300 000	1	300,000	300, 000
Нэгдсэн дүн				1,200,000	

2.1.3. Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар болон Гурвантэс сумын ЕБС-ийн захиргаатай хамтарч зохион байгуулах

“Ус ба энхтайван” уриан дор зохион байгуулах дэвжээ тэмцээн

Тэмцээний зохион байгуулалт:

- **Мэндчилгээ-** “Ус ба Энх тайван”нэрийн утга агуулгыг урлаг, уран сайхны чөлөөт сонголтоор илэрхийлэх хугацаа 5 минут. 0-5 оноо
- **Багийн гишүүдийн мэдлэг сорих** агшин: Багийн гишүүд асуултад хариулах. /Дэлхийн усны өдөртэй холбоотой танин мэдэхүй асуулт/ хугацаа 5-7 минут 0-5 оноо
- **Чөлөөт сэтгэлгээний тоглолт:** Уул уурхайн ус ашиглалт, хамгаалалт, усны нөөцийг зөв зохистой, хэмнэлттэй ашиглах талаарх ач холбогдлыг харуулах. хугацаа 5-7 минут 0-5 оноо
- **Гэрийн даалгавар:** Тухайн суманд саарал ус ашиглах дэвшилтэд техник технологи нэвтрүүлсэн, хөв цөөрөм, булаг шанд хашиж хамгаалсан, усыг зүй зохистой хэмнэлттэй ашиглаж байгаа сайн туршлага үр дүнг харуулсан, танилцуулга мэдээллийг иргэдэд ойлгомжтой байдлаар бэлтгэх. Илтгэл тавих хугацаа 7 минут 0-5 оноо
- **Багийн ахлагчийн даалгавар:** Усыг зүй зохистой хэрэглэх, ашиглах, хайрлан хамгаалах талаар богино хэмжээний видео бичлэг хийж социал орчинд болон Өмнөговь аймгийн БОАЖГ фэйж хуудаст байршуулах. Хугацаа 15-30 сек 0-10 оноо
- **Хаалт:** Нутаг усандаа өргөх үгэн бэлэг. Өөрийн нутаг усныхаа сайн сайхныг шүлэг магтаал, ерөөл зүйр үг зэргээр уран яруу сайхнаар уншиж толилуулах үзүүлбэр. Хугацаа 3 минут 0-5 оноо

Шалгуур үзүүлэлт:

- Баг бүр нэртэй, багийн гишүүд энгэрийн тэмдэгтэй, жигд хувцасласан байна.

Хамрах хүрээ:

- Өмнөговь аймгийн 15 сум: Нэг сумаас 10 хүүхэд
 - ✓ 6-9 -р ангийн сурагч -3
 - ✓ 10-12 -р ангийн сурагч -5
 - ✓ Байгаль хамгаалах эко клубийн сурагч -2

Хугацаа:

2024 оны 03 дугаар сарын 29-нд

№	Зардлын төрөл	Тоо/ш/	Нэгж үнэ	Нийт үнэ
1	Замын зардал /Даланзадгад-Гурвантэс ирж очих/	12	120,000	1,440,000
2	Буудал /өрөө/	6	120,000	720,000
3	Хоол /2 хоног/	12	60,000	720,000
4	Тэмцээний бусад хэрэглэл	10	112,000	1,120,000
“Монголын Алт” (МАК) ХХК Нарийн сухайтын уурхайтай хамтран зохион байгуулах нийт төсөв				4,000,000

1.Гурвантэс сумтай хамтран ажиллах хүрээнд				
№	Зардлын төрөл	Тоо/ш/	Зардал	Тайлбар
1	Сургалт, зөвлөгөөн	1	500,000₮	Бүлэг ордын бүх уурхай оролцоно.
2. Усны сав газартай хамтран ажиллах хүрээнд				
№	Зардлын төрөл	Тоо/ш/	Нэг бүрийн үнэ	Тайлбар
1	“Ус ба энхтайван” уриан дор цахим чалленж	1	1,200,000₮	Хамтран ажилладаг байгууллагын хүрэнд ивээн тэтгэж оролцох
3. Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин аялал, жуулчлалын газартай хамтран ажиллах хүрээнд				
№	Зардлын төрөл	Тоо/ш/	Нэг бүрийн үнэ	Тайлбар
1	“Ус ба энхтайван” уриан дор зохион байгуулах дэвжээ тэмцээн	10 Хүүхэд	2,000,000	“Монголын Алт” (МАК) ХХК Нарийн сухайтын уурхайтай хамтран зохион байгуулах
Нийт төсөв			3,700,000	

2.1.4.2024.03.27нд “Эх дэлхийн цаг” арга хэмжээг зохион байгуулсан

2024 оны 3 сарын 27нд Дэлхий цаг буюу +60 олон улсын дэлхийн дулаарлын эсрэг авч хэрэгжүүлдэг арга хэмжээнд идэвх санаачилгатай оролцон 20:30-21:30 минутын хооронд бүх гэрлээ унтраан оролцов.

2.2. Булган сумын Нүцгэн булгийн эхийг хамгаалж хөв цөөрөм байгуулсан ажлыг үзэж танилцах, булгийн эхийг сэргээх зураг төсөл мэргэжлийн байгууллагаар гаргуулах ажил.

2.2.1. “Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах” арга хэмжээнд “Булгийн эхийг хашиж хамгаалан хөв цөөрөм байгуулах ажил”-г тусгасан үүний дагуу Өмнөговь аймгийн Булган сумын Нүцгэн булгийн эхийг хамгаалж, тохижуулсан ажилтай танилцан туршлага судалсан.

Булгийн эхийг хамгаалах туршлага судлах

2.2.2. Уст цэгийг сонгох, зураг төсөл боловсруулах ажлыг нутгийн малчин иргэн болон Бага-Овоо багийн засаг даргад танилцуулсан. Гурвантэс сумын байгаль хамгаалагч А.Бүжин Хонингийн булаг хашиж хамгаалах санал, зөвлөмж өгсний дагуу дараах ажлыг зохион байгуулсан.

Булгийн эх хашиж хамгаалах албан тоот

2.2.3. Гурвантэс сумын ЗДТГ-с өгсөн хамгаалах шаардлагатай Хонингийн булгийн эхэнд очиж газрын рельеф, өндөржилтийн хэмжилт хийсэн. Зураг төсөл гаргах эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагад холбогдох мэдээллийг өгч үнийн санал авах ажил хийгдсэн боловч хэт өндөр дүнтэй байсан тул өөрийн нөөц бололцоог ашиглан төлөвлөгөө боловсруулан ажилласан.

Хонингийн булаг

Хонингийн булгийн эхийг хашиж хамгаалах ажлын төлөвлөгөө

Зорилго

Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын 5-р багийн нутаг Хонингийн булгийн эхийг хашиж хамгаалах, нутгийн иргэд болон мал, амьтны усан хангамж, чанарыг сайжруулах.

Ерөнхий мэдээлэл

Хонингийн булаг нь сумын төвөөс зүүн урагш 55км зайд 43.096833, 101.407138 координаттай цэгт байрлана. Булгийн ундарга жилийн дөрвөн улиралд харилцан адилгүй бөгөөд 2024 оны 08 сарын 28-ны өдрийн байдлаар булгийн эх №1 0.036л/сек буюу цагт 129.6 литр, булгийн эх №2 0.016л/сек буюу цагт 58.32 литр, нийт хоногт 4.51м³ байна.

Хийгдэх ажлууд.

Булгийн эхийг мал, амьтан орохоос хашиж хамгаалах, булгийн эх орчмын хог хаягдал, мал амьтны сэг зэмийг цэвэрлэх, мод бут тарих, мал, амьтан услах онгоц байгуулах, булгийн эх ус дамжуулах хоолой татах.

Булгийн эхийг хамгаалахад хийгдэх ажлын жагсаалт					
№	Хийгдэх ажлууд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Хугацаа	Тайлбар
1	Булгийн эхийг цэвэрлэх	тн	2	9/2	Булгийн эх орчмын хог хаягдал, мал амьтны сэг зэмийг цэвэрлэх
2	Хамгаалах хашаа	м	440	-	Булгийн эх, тарьсан мод бутыг хашиж хамгаалах
3	Ундны ус авах цэг	ш	1	9/2-9/8	Малчдын хэрэглээний ус авахад тохиромжтой цэг байгуулах
4	Мал, амьтан услах онгоц	м ²	170	9/2-9/8	2 цэгт мал, амьтан услах онгоц
5	Бетон шуудуу	м	25	9/2-9/8	Мал услах онгоцыг холбож ус татах шуудуу
6	Шуудуу ухах/хамарлах	м	50	9/2	Булгийн эхийг тойруулан ус орохоос хамгаалах шуудуу /хамар/ татах
7	Мод тарих	ш	100	10/7	Нутгийн унаган ургамал болох хайлаас тарих
8	Ø100мм хоолой татах	м	80	9/2-9/8	Булгийн эхээс усы хоолойгоор татаж булгийн урсцыг нэмэгдүүлэх
9	Сүүдрэвч	ш	1	9/2-9/8	Хүмүүс сууж амрах
10	Танилцуулга самбар	ш	1	10/7	Хүмүүст мэдээлэл олгох

Материалын зардал

№	Хийгдсэн ажлууд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгж үнэ	Нийт үнэ
2	Хамгаалах хашаа	м	400	65,000	26,000,000
4	Мал, амьтан услах онгоц	10.3 м ³	0.68 тонн цемент	325,000	184,600
5	Бетон шуудуу	25 м	0.125 тонн цемент	325,000	30,000
7	Мод тарих	ш	100	4,000	400,000
9	Сүүдрэвч	1	ш	2,000,000	2,000,000
10	Танилцуулга самбар	1	ш	500,000	500,000
11	Нийт.төг				29,114,600

Ажилласан хүн хүч

№	Ажилчид	Хүний тоо	Ажилласан хоног	Томилолт, цалин /хоногт/	Нийт томилолтын зардал
1.	Байгаль орчны инженер, усны мэргэжилтэн	1	14	145 000	14,500,000
2.	Туслах ажилтан	5	14	725 000	
3.	Оператор	1	2	145 000	
4.	Үйлчилгээний жолооч	1	14	145 000	
5.	Нийт.төг	8	-	-	14,500,000

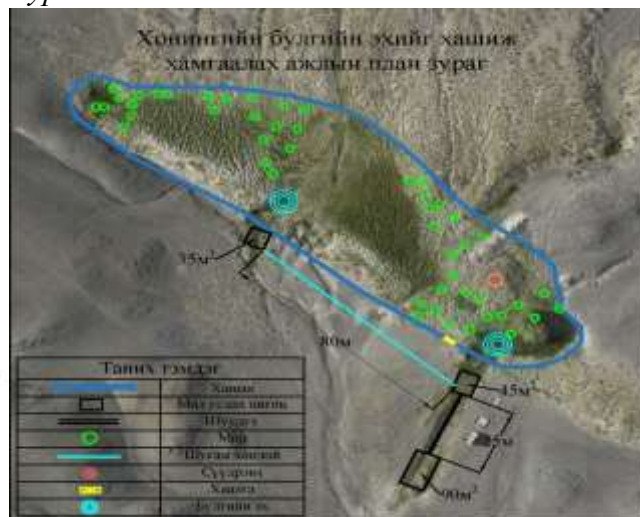
Ажилласан техник

№	Техникийн нэр	Зарцуулах түлш /л/	Ажилласан цаг	Нийт түлш /л/	Нэгж үнэ /₮/	Нийт үнэ /₮/
1.	Утгуурт ачигч	15л /цаг	24		3400	1,224,000
2.	LC-79	100 км-т 14 л /180км,өдөр/	14 хоног	25л*14 хоног	350л*3400 төгрөг	1,190,000
3.	Түлшний зардал.төг					2,414,000

1. Зарцуулсан нийт төсөв:

№	Хийгдэх ажил	Төсөв
1	Материалын зардал	29,114,600 төг
2	Ажиллах хүн хүч	14,500,000 төг
3	Ажиллах техник	2,414,000 төг
4	Нийт зардал	46,028,600 төгрөг

План зураг.

Гарах үр дүн, ач холбогдол.

Булгийн эхийг хашиж хамгаалснаар мал, амьтны усан хангамж, усны чанар, эрүүл ахуйн нөхцөл сайжирна. Мөн аймгийн хэмжээнд гадаргын усны хэрэглээ бага бөгөөд манай орны хувьд гүний усны нөөц багатай орны тоонд ордог тиймээс гадаргын усны хэрэглээг нэмэгдүүлэх нь экологийн хувьд чухал ач холбогдолтой юм.

2.3. Хонингийн булгийн эхийг хашиж хамгаалах, хөв цөөрөм байгуулах ажлын төлөвлөгөөг Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-с зөвшөөрсний дагуу Хонингийн булгийн эхэнд мал, амьтан услах хөв байгуулах ажлыг 2024 оны 10-р сарын 01-ээс 10-р сарын 06-ны хооронд хийсэн. Нийт 60 шуудай цемент ашиглаж 10.3м^3 бетон цутгасан. Төмөр хашаа, сүүдрэвч барих ажлын 2024 оны 10-р сарын 21-ээс 10-р сарын 28-ны хооронд хийж гүйцэтгээд байна. Булгийн эхийн тохижилтын ажлыг Гурвантэс сумын байгаль хамгаалагч, Баясах багийн дарга нарт хүлээлгэн өгсөн.

Хонингийн булгийн эх хашиж хамгаалах, тохижуулах

Доод том ус нөөцлөх хэсэг 10м урт 5м өргөн гүн 0.8м

Дээд жижиг ус нөөцлөх хэсэг 5.5м урт 4м өргөн

Ус дамжуулах шугам, хоолой

Ус нөөцлөх далан

Хамгаалах төмөр торон хашаа 440м урт 1,8 м өндөр

Суудрэвч барих

2.4. Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх хамтарсан багийг ажиллуулах, хамтран ажиллах санхүүжилтийг шийдвэрлэн ажиллаж байна.

БАТЛАВ,
ГҮЙЦЭГТЭЙ ЗАХИРАЛ

ЭЗЭРГЭН АН АМЬТНЫ ХУУЛЬ БҮС ХУДАЛДАА, ХҮЛЭЙН АНТАЙ ТЭМЦЭХ ХАМТАРСАН БАГИЙН АЖЛЫГ ДЭМЖИН САНХҮҮЖҮҮЛЭХ АХИС-и төсөв

Үндэслэл.

Байгаль орчинд нөлөөлөн байрлах үнэтэй хуулийн 8.4.6 заалтын дагуу Хүрэн толгой уурхайн үйл ажиллагаа явуулж байгаа тусгай зохиогдохтой холбоотой ойр орчимд учруулах байгаа байгаль орчны сөрөг нөлөөллийг "Биологийн одон шиг байдалыг дүрдүүлэн хамгаасан" арга хэмжээний судалгааг үндэслэн 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дүйцүүлэн хангалал арга хэмжээнд эзэргэн ан амьтны хууль бүс хуудалдаа, хүлэйн антай тэмцэх хамтарсан багийн ажлыг дэмжин ажилласныг төлөвлөсөн.

Зорилго.

Эзэргэн ан амьтны хууль бүс хуудалдаа, хүлэйн антай тэмцэх хамтарсан багийн ажлыг дэмжин санхүүжүүлэх зорилгоор тоог багасгах, таслан зогсоох, гарсан зөрчил дутагдал дээр арга хэмжээ авах дата мэдээлэл цуглуулах, хүлэйн ан гарч болохгүй нутгуудад мониторинг хийх, "Смарт" програмд шилжлэн хуулийн ангаас урьдчилсан зурвильг мэдээллийг нутгийн иргэдэд өгөх, дээрх мэдээллийг тухай бүр нь байгаль хамгаалагчид бүртгүүлж дата мэдээллийн сантай болгоод ажлын зорилго орлох.

Ажлын төсөв.

№	Шанрлагдсан ажил	Үнэ хэмжээ	Нийт дүн, төг
1	Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх хамтарсан багийн ажлын санхүүжилт	1	3,500,000

Тус ажлын санхүүжилтийг Өмнөговь аймгийн төрийн сангийн ханс 100110051407-д шилжүүлнэ.

Хянасан:

Байгаль орчны хэргийн ахлах инженер Б.Батбаяр

Боловсруулсан:

Байгаль орчны инженер Б.Бахманлай

OncooDate: 2024.10.30 17:27:48

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 000318565229

Системийн oncoo/System Date: 2024.10.30 17:27:48

Д/From	Дансны/Картын дугаар Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханс/Rate
	5580053378	ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАП МАЙН-АНГ	3,500,000.00 MNT	1.00
/ Гурван сая таван хуун мянган төгрөг /				
К/To	Дансны/Картын дугаар Account/Card number	Бөнөөн хэр Bank Name	Дүн/Amount	Ханс/Rate
	100110051407	Төрийн Сан Өвч БОРНЫ ХАМГААЛАН САН	3,500,000.00 MNT	1.00

Гүйцээний утга/Transaction description:

ЕВ-Эзэргэн ан амьтны хууль бүс хуудалдаа, хүлэйн антай тэмцэх багийн ажлын дэмжих сангийн ханс 2697947

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйцээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

___ Ой/Year (YYYY) ___ Сал/Month (MM) ___ Өдөр/Day (DD)

5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК нь 5459А Тусгай зөвшөөрлийн 70.47 га уурхайн эдэлбэр газар болон бусад хэлбэрийн газрыг зохих зөвшөөрлийн дагуу ашиглаж байна. Компани нь 2003 оны 03-р сараас үйл ажиллагаа явуулж ашигт малтмалын орд ашиглах 5459А дугаарын лиценз эзэмших талбайд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын 4-р багийн малчин Лувсан овогтой Баярсайханы эзэмшил болох Нарийн сухайтын Шандын өвөлжөө, Хөх толгой, Хөөврийн хаваржаа орсон байна. Иймд манай компани нь МУ-ын газрын тухай хуулийн 56-р зүйлийн 2,3 иргэний хуулийн 110, 113-р зүйл Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай харилцан тохиролцож хүлээсэн үүргийн дагуу малчин Л.Баярсайханы өвөлжөө бууцыг нүүлгэн шилжүүлж шинээр сэргээн барьж байгуулсан. 2024 онд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ төлөвлөгдөөгүй.

6. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК нь 2005 онд Монгол Улсын Засгийн газартай байгуулсан Тогтвортой байдлын гэрээгээр хүлээсэн үүргийнхээ дагуу Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт БНХАУ-ын Сэхээ-Монгол улсын Шивээхүрэн боомт Нарийн сухайтын уурхай хүртэл 56 км хатуу хучилттай зам барих тусгай зөвшөөрлийг Зам тээвэр, Аялал жуулчлалын Яамнаас авч, замын барилга байгууламжийн ажлыг эхэлжээ.

Тус хүрээлэнгийн судалгааны баг Монгол улсын “Соёлын Өвийг хамгаалах тухай” хуулийн 6-р бүлгийн 17-гийн 10-т заасны дагуу нүүрсний ордыг ашиглах төслийн хүрээнд хатуу хучилттай авто зам барих газарт 2007 оны 10-р сарын 23-наас 31ны хүртэл 7 хоногийн хугацаатай археологийн урьдчилсан хайгуул судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэлээ судалгааны ажлын хүрээнд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйлс тохиолдоогүй болно.

Ийм учраас “Тэмээн сүргийн баяр” соёлын биет бус өвийг хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулдаг.

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК нь Өмнөговь аймгийн Гурван тэс сумд говийн бахархал болсон 2 бөхт тэмээн сүргийн тоо толгойг нэмэгдүүлэх, амьдын үнэлэмжийг нь дээшлүүлэх, тэмээний сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, ноос ноосон бүтээгдэхүүний онцлог давуу талыг ард иргэдэд сурталчлах, залуу тэмээчдийг урамшуулах зорилгоор компанийн нэрэмжит “Тэмээн сүргийн баяр” –ыг 2005 оноос эхлэн тасралтгүй зохион байгуулж байгаа бөгөөд үүнд нийт 124.12 сая.төг зарцуулсан байна.

Тэмээн сүргийн баяр 2024 арга хэмжээг 17,320,000 төгрөг төсөвлөн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд түүх соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор жил бүр уламжлал болгон зохион байгуулан 18 дахь удаагийн "Тэмээн сүргийн баяр"- ыг 2024 оны 1-р сарын 22,23-ны өдрүүдэд зохион байгуулж, амжилт гаргасан малчид, уяачид, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч нарыг шалгаруулж, шагнаж урамшууллаа.

"Тэмээн сүргийн баяр -2024"

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-иас нийгмийн хариуцлагын хүрээнд түүх соёлын өвийг хамгаалах, их говийн чимэг болсон тэмээн сүргийн тоо толгойг өсгөх, амьдын үнэлэмжийг дээшлүүлэх, ингэний сүү сүүн бүтээгдэхүүн, ноос ноосон бүтээгдэхүүний ач холбогдлыг нийтэд таниулах, сурталчлах, залуу тэмээчдийг урамшуулах зорилгоор санаачлан, ивээн тэтгэдэг 18 дахь удаагийн Тэмээн сүргийн баяр 2024 оны 01-р сарын 22,23-ны өдрүүдэд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд зохион байгуулсан.

Тус баярын хүрээнд:

Хурдан ат, хурдан тайлгийн уралдаан, шилмэл ингэ, шилмэл буур, сайхан тэмээтэй сайхан хос, тэмээний тухай шилдэг магтаал, шилдэг цагаан идээ, шилдэг ноос, гар урлал зэрэг төрлүүдэд шилдэг байруудыг тодрууллаа.

Атан тэмээний уралдаанд:

- 1-р байранд Сэврэй сум "Сумын тэргүүний уяач" Н.Гансүх хурдан ат
- 2-р байранд Гурвантэс сумын Тост багийн залуу уяач М.Мөнгөншагайн хурдан ат
- 3-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Аймгийн алдарт уяач Т.Амарбаярын хурдан ат
- 4-р байранд Баянлиг сумын аймгийн алдарт уяач Х.Төртайваны хурдан ат
- 5-р байранд Баянлиг сумын аймгийн алдарт уяач Ж.Жаргалсайханы хурдан

Тайлаг тэмээний уралдаанд:

- 1-р байранд Баянлиг сумын, сумын тэргүүний уяач Бадамтогтохын хурдан тайлаг
- 2-р байранд Баян-Овоо сумын Аймгийн алдарт уяач Баяннэмын хурдан тайлаг
- 3-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Сумын алдарт уяач Ж.Төмөрбаатарын хурдан тайлаг
- 4-р байранд Баянлиг сумын залуу уяач Эрдэнэсүхийн хурдан тайлаг
- 5-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Сумын алдарт уяач Ж.Төмөрбаатарын хурдан тайлаг

Шилмэл Буур төрөлд:

- 1-р байранд Гурвантэс сумын Тост багийн малчин Б.Одхүүгийн хүрэн буур
- 2-р байранд Гурвантэс сумын Тост багийн малчин Б.Армийн хүрэн буур
- 3-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Ж.Батзоригийн хүрэн буур

Шилмэл Ингэ төрөлд:

- 1-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Д.Наваандоржийн хүрэн ингэ
- 2-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Ж.Батзоригийн улаан ингэ
- 3-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Ж.Батзоригийн цагаан ингэ

Тэмээтэй сайхан хос төрөлд:

- 1-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Ц.Содоо, Д.Уртнасан
- 2-р байранд Гурвантэс сумын Гоёот багийн малчин Н.Гантулга, Д.Амааеэ
- 3-р байранд Гурвантэс сумын Тост багийн малчин Б.Наранбаатар, Б.Болор-Эрдэнэ

Тэмээний тухай магтаалд:

- 1-р байранд Тост багийн малчин Ц.Лхагва-Очир
- 2-р байранд Гоёот багийн малчин О.Эгэлхүү

Шилдэг цагаан идээгээр:

- 1-р байранд Гоёот багийн малчин Я.Уугангэрэл
- 2-р байранд Гоёот багийн малчин Г.Оюун
- 3-р байранд Гоёот багийн малчин З.Өлзийтогтох

Шилдэг гар урлалаар:

- 1-р байранд Тост багийн малчин Б.Эрхэмбаяр
- 2-р байранд Гоёот багийн иргэн С.Сарантуяа
- 3-р байранд Тост багийн иргэн Д.Нямсүрэн

Энэхүү арга хэмжээг зохин байгуулснаар тухайн ард түмний үндэстний оюун санаагаар бүтэж, уламжлагдан ирсэн түүхэн тодорхой орон зайг төлөөлж чадах эх хэл, ардын мэдлэг, амьдрах арга ухаан, байгаль ертөнцийн тухай мэдлэг, хөдөлмөрийн зан үйл, наадам наргиа, ёс заншил, дуу хөгжим, уламжлалт гар урлал, түүний ур хийц, технологи зэрэг соёлын орон зайг бий болгосон юм.

Сүү сүүн бүтээгдэхүүний ашиг шим, үнэлэмжийг дээшлүүлэх болон үндэсний гар урлалын бүтээгдэхүүнийг олон нийтэд таниулах сурталчлах зорилгоор үзэсгэлэн худалдаа зохион байгуулж шилдэг цагаан идээ, шилдэг гар урлалыг шалгарууллаа.

Монгол ардын аман яруу найргийн уламжлалт өвөрмөц нэгэн төрөл нь магтаал юм. Тэмээний магтаалаар тухайн дүрслэгдэхүүний сайн сайхан шинжийг тоочин дүрсэлж бахархан сайшаах утгыг илэрхийлж ард түмэнд таниулах сурталчлах зорилгоор зохион байгууллаа.

10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Байгалийн болзошгүй гамшиг, аюулт үзэгдлээс үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах	1.Цаг агаарын урьдчилсан мэдээлэлд тулгуурлан уурхайлалтыг хүрээлэн буй орчин болон хүн малын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл багатайгаар зохицуулан ажиллах	Төслийн хүрээнд	-	Үйлдвэрлэлийн зардал		Үйл ажиллагааны турш	Компанийн онцгой байдлын үед ажиллах төвөвлөгөө
		2.Хөрсний бохирдол үүсгэх эрсдэлтэй материалын агуулахуудыг гадаргын урсцаас хамгаалах ба тэдгээрээс бохирдол зөөгдөхөөс хамгаалсан далан шуудуу засаж сэргээх	ШТС, засварын талбай	-			Үйл ажиллагааны турш, тогтмол хугацаагаар	БН ба дүрэм
		3.Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд танилцуулах	Төслийн хүрээнд, ШТС	-			Үйл ажиллагааны турш, тогтмол хугацаагаар	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, 16-р зүйл, MNS5566:2008 MNS0640:89 MNS639:89
		4.Гал түймэртэй тэмцэх багаж хэрэгсэл, галын хор зэргийг тогтсон стандартын дагуу байрлуулж бэлэн байдлыг хангаж ажиллах	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	Үйлдвэрлэлийн зардал			
2.	Үйлдвэрлэлийн гэнэтийн ослын улмаас хүний эрүүл мэнд, амьсганд сөргөөр нөлөөлж үйлдвэрлэлийн үйл	1.Үйлдвэрлэлд гарч болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг боловсруулж мөрдөх	Төслийн хүрээнд	-				
		2.Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Төслийн хүрээнд	-				
		3.Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны сургалтыг тогтмол хугацаанд гүйцэтгэх	Төслийн хүрээнд	-				

	ажиллагаа доголдох, зогсох	4.Ажилтан бүрийг хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны хэрэгслээр хангах	Төслийн хүрээнд	-	Хөдөлмөр хамгааллын зардал			
		5. Ажилд гарахын өмнө эмчийн үзлэгт бүх ажиллагсдыг хамруулах;	Төслийн хүрээнд	-				
		6.Гал унтраах багаж хэрэгслээр иж бүрэн хангах, шаардлагатай газарт байрлуулах, зориулалтын дагуу ашиглах, холбогдох хүмүүс тэдгээрийг ашиглах арга ажиллагаанд суралцсан байх;	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	Үйлдвэрлэлийн зардал			
3.	Шатах тослох материалын сөрөг нөлөөлөл	1.Галын багаж, хэрэгсэл авах, хөдөлмөр хамгаалал, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний тоноглолуудыг зохих газарт байнга бэлэн байлгаж, сэлбэж байх.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-	Үйлдвэрлэлийн зардал		Үйл ажиллагааны турш	ШТС техникийн ерөнхий шаардлага
		2.Ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлт гаргуулах.	ШТС	-				
		3.Шатах тослох материалын хор аюулын талаар сургалт явуулах	Уурхайн нийт ажилчид	-				
		4.ШТС-ын аюулгүй байдал, бүрэн бүтэн байлгах үүднээс харуул хамгаалалтын ажилтан байнгын байрлах.	ШТС					
		5.Шатах тослох материал ачиж буулгах, цэнэглэх хэсэгт асгарсан тохиолдолд хөрсөнд нэвчүүлэхгүй байх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.	Төслийн хүрээнд, ШТС	-				
	Нийт				-	-	-	

1. Байгалийн болзошгүй гамшиг, аюулт үзэгдлээс үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах

1.1. Цаг агаарын урьдчилсан мэдээлэлд тулгуурлан уурхайлалтыг хүрээлэн буй орчин болон хүн малын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл багатайгаар зохицуулан ажиллаж байна. Байгалийн аюулт үзэгдэл болсон тохиолд “Уурхайн гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө”-г баримтлан ажиллах бөгөөд 2024 онд байгалийн аюулт үзэгдэл тохиолдоогүй болно.

1.2. Хөрсний бохирдол үүсгэх эрсдэлтэй материалын агуулахуудыг гадаргын урсцаас хамгаалах ба тэдгээрээс бохирдол зөөгдөхөөс хамгаалсан.

Бохирдсон тос, тослох материалын хадгалалт, хөрсний хяналт

1.3 Үйлдвэрлэл, уурхай дахь объектуудын гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэлд хяналт тавьж, сар бүрийн эхний 7 хоногт тэмдэглэл хөтлөн, шалгаж байна.

1.3.1. МУ-ын Засгийн газрын 339 дүгээр тогтоолын хавсралтад заагдсаны дагуу 2024 оны 03-р сарын 28-ний өдөр гамшгийн аюулын тухай зарлан мэдээллийн дохиогоор ажиллах дадлага сургуулилтыг практик сургалт хэлбэрээр зохион байгуулсан. Тус сургалтыг дараах сэдвийн хүрээнд явуулсан:

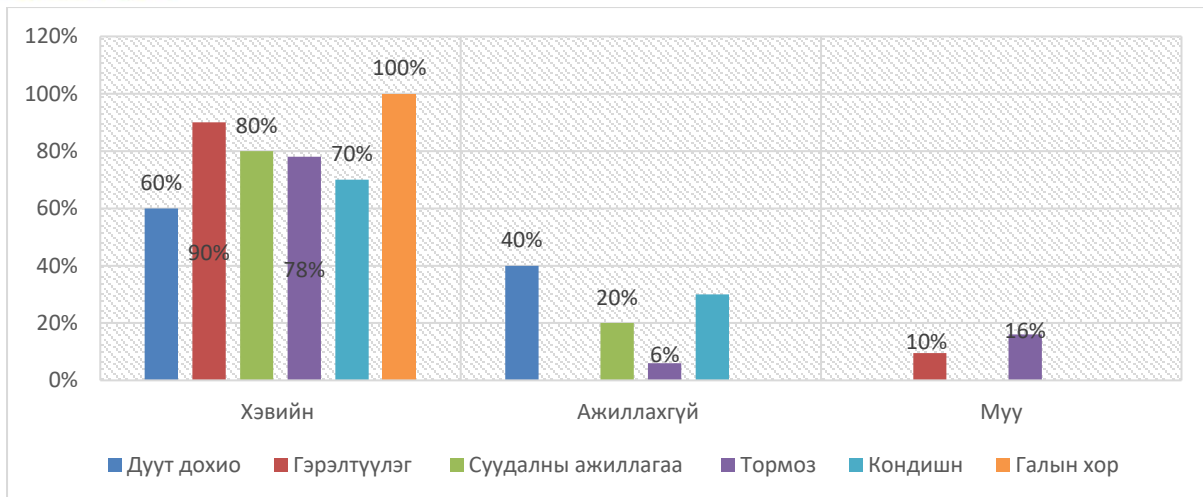
1. Гал унтраах практик сургалт
2. Бүлгүүдийн бэлэн байдлын сургалт
3. Анхан тусламжийн сургалт
4. Дуут дохиогоор ажиллах сургалт

1.4. Сар бүр тогтмол уурхайн нийт галын хорны хэвийн ажиллагааг шалган бүртгэл хөтлөн ажиллаж байна. 2024 оны 06-р сарын 30-ны өдрийн байдлаар: Кемп, Уурхайн объектууд, Хүнд машин, механизм болон тээврийн хэрэгсэл-135ш нөөцөд 28ш галын хор тус тус байна.

2.1. Үйлдвэрлэл уурхайн өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, болзошгүй аваар ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор ажлын байрны үзлэг шалгалт, ажлын байрны хими, физикийн хүчин зүйлийг тодорхойлох зорилгоор хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилт, техникийн бэлэн байдлын үзлэг шалгалтыг улирал бүр хийж, урьдчилан сэргийлэх хариу арга хэмжээг төлөвлөн ажиллаж байна.

2.1.1. Техникийн үзлэг шалгалт хийсэн байдал:

[illegible]

Endrejelene: Kvalitetspraksis i en skole 2011-12	1984, 1. januar i skolen Skoleleder og lærer har en felles bedømmelse 1/2011 til 1/2012	Begrunnelse: Hvilken utvirkning har denne praksis på elevenes læringsutbytte?
Kvalitetspraksis i en skole 2011-12	1/2011 til 1/2012 1/2011 til 1/2012 1/2011 til 1/2012	Begrunnelse: Hvilken utvirkning har denne praksis på elevenes læringsutbytte?
Kvalitetspraksis i en skole 2011-12	1/2011 til 1/2012 1/2011 til 1/2012 1/2011 til 1/2012	Begrunnelse: Hvilken utvirkning har denne praksis på elevenes læringsutbytte?

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

2021 жыл 11 Ақпан айының 14-саны

№	Тәртіптік нөмір	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
1	1	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
2	2	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
3	3	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
4	4	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
5	5	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
6	6	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
7	7	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
8	8	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
9	9	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
10	10	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
11	11	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
12	12	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
13	13	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
14	14	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
15	15	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
16	16	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
17	17	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы
18	18	Құжаттың атауы	Құжаттың түрі	Құжаттың маңызы	Құжаттың қолдану аясы

Құжаттың атауы мен маңызы белгіленген және оған қолданылатын құжаттың атауы мен маңызы белгіленген.

[illegible][illegible]

2.1.2. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилт хийсэн байдал:
(Физик хүчин зүйлийн хэмжилт)

Байгууллагын нэр: "Хүрэн толгой асэл найвч" ХХК

Бүртгэлийн дугаар: №61

(The registration number)

Х4Б34,Б0 зөв

ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛӨЙН ХЭМЖИЛТ

Хэмжилт хийсэн өдөр: 2021 он

(Date of performance)

№	Хэмжилт хийсэн цэг, асрын байрны нэр (Location in the workplace, the name of the workplace)	MNS4890:2000 MNS4890:2015	MNS4896:2000	MNS5002:2000 MNS5003:2000	
		Физикийн хүчин зүйлийн хэмжээний үзүүлэлт, нэгж (Measurement result of physical factor, unit)			
		Агаарын температур, °C	Харьцангуй чийглэг, %	Гэрэлтүүлэг, Люкс	Шуугны түрэмэг, ДБА
Зөвшөөрөгдсөн хязгаар		16-27	30-60	0.5*, 150-200	85
1. Өндөрлөлийн талбай					
1.	Өргөн талбайн асрын байрны KQG-130Y	21.0	34.1	86.1	Хэвийн
2.	EX-1200 маркийн асрын байрны операторын асрын байрны	22.0	30	84.9	Хэвийн
3.	EX-1400 маркийн асрын байрны операторын асрын байрны	20.1	33.1	81.9	Хэвийн
4.	EX-878 маркийн асрын байрны операторын асрын байрны	21.0	33.4	75.2	Хэвийн
5.	SAT-581 маркийн асрын байрны операторын асрын байрны	21.0	33.4	75.2	Хэвийн
6.	TEREX-100 маркийн асрын байрны операторын асрын байрны	21.9	37.8	70.6	Хэвийн
7.	Компанийн асрын байрны операторын асрын байрны	22.0	33.0	81.0	Хэвийн
8.	Усны машинны жолоочийн асрын байрны, 41	18.9	29.5	71.6	Хэвийн
9.	Түлшний машинны жолоочийн асрын байрны	17.0	32.7	70.9	Хэвийн
10.	УАЗ "Феро" маркийн жолоочийн асрын байрны	18.9	29.0	85.0	Хэвийн
11.	Уурын гутууны талчийн асрын байрны	21.9	30.8	135	Хэвийн
12.	Бэлгэрэн байрны асрын байрны				Хэвийн
2. Ажилчдын хөдлөл /Комп/					
1.	Ажилчдын хөдлөл талбай	10.5	37.8	558	Хэвийн
2.	Халуун хоол хэсгийн сорооч, Угаач, бэлтгэгч нарын асрын байрны	18.3	37.8	558	Хэвийн
3.	Уурын гутууны талчийн асрын байрны	19.9	30.7	35	Хэвийн

(Физикийн хүчин зүйлийн хэмжилт)

2.1.2. 2024 оны 10 сарын 20 байдлаарх ослын бүртгэл:

2.1.2.1. 2024 оны 10 сарын 20 байдлаар үйлдвэрлэл, уурхайн хэмжээнд бүртгэгдсэн ослын судалгааг хүснэгт /Хүснэгт №02/-ээр үзүүлэв.

(Ослын судалгаа)

№	Ослын төрөл	1 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар	7 сар	8 сар	Нийт тоо
1.	Хүний буруутай үйл ажиллагаа	1		1	1	1		1	5
2.	Техникийн эвдрэл гэмтэл				1			1	2
3.	Галын осол				1				1
4.	Тэсэлгээний ажил	1							1
5.	Нийт ОДТ								

2.1.2.1 Дээрх гарсан зөрчлүүдтэй холбогдуулан үйлдвэрлэл, уурхайн нийт ажиллагсдад аюулгүй ажиллагааны ээлжит бус давтан зааварчилга, анхааруулга, санамжуудыг хүргэж, холбогдох акт, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийг авч ажилласан.

2.1.2.2 2024 оны 09-р сарын байдлаар **152,636 хүн/цаг** үйлдвэрлэлийн осол, аварггүй ажилласан.

2.2 Үйлдвэрлэлд гарч болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тогтмол авч компанийн хэмжээнд ХАБЭА-н журам, зааврыг боловсруулан холбогдох удирдлагаар батлуулан, үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

1. Аюулгүй ажиллагааны журмын жагсаалт

ХЭМАБ-ЫН ЖУРМЫН ЖАГСААЛТ

№	Журамын нэр	Батлагдсан огноо	Хуудасны тоо
1.	ХАБЭА-н сургалт орох, зааварчилгаа өгөх, шалгалт авах	2020.08.30	41
2.	Аюулыг мэдээлэх, зөрчлийг илрүүлэх журам	2020.08.30	11
3.	Эрсдэлийг үнэлэх, хянах журам	2020.08.30	13
4.	ХАБЭА-н зөвлөлийн ажиллах журам	2020.08.30	4
5.	Ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгсэл хэрэглэх	2022.08.22	15
6.	ХАБЭА-н ажлын байрны үзлэгийн журам	2020.08.30	9
7.	Компанийн эзэмшлийн талбайд гэрээгээр ажил гүйцэтгэж	2020.08.30	5
8.	Зөвшөөрлөөр ажил гүйцэтгэх журам	2020.08.30	12
9.	ҮО,ХХ,МШӨ-н үед авах арга хэмжээг зохицуулах журам	2020.08.30	15
10.	Радио станц ашиглах журам	2021.08.20	4
11.	Эмнэлэг, эрүүл ахуйн үйл ажиллагааны журам	2022.08.28	9

2. Аюулгүй ажиллагааны зааврын жагсаалт

№	Зааврын нэр	ААЗ	Хуудасны	Батлагдсан
1.	Нийт ажиллагсдын мөрдөх ААЗ № 01	01	9	2021.08.16
2.	Компанийн цех хэсгүүдэд мөрдөх галын ААЗ	02	9	2021.08.16
3.	Аюул, осолд өртөгсдөд үзүүлэх анхны	03	6	2021.08.16
4.	Үйлдвэр, уурхайгаар зорчих үед мөрдөх ААЗ	04	4	2021.08.16
5.	Тэсэлгээний цооног өрөмдөх үед мөрдөх ААЗ	05	9	2021.08.16
6.	Тэсэлгээ хийгдэх үеийн ААЗ № 06	06	4	2021.08.16
7.	Экскаваторын операторын мөрдөх ААЗ № 07	07	9	2021.08.16
8.	Автосамосвалын операторын мөрдөх ААЗ №	08	18	2021.08.16
9.	Автогрейдер, бульдозерын операторын	09	8	2021.08.16
10.	Утгуурт ачигчийн операторын ААЗ № 10	10	18	2021.08.16
11.	Зам услах машинчийн мөрдөх ААЗ № 11	11	6	2021.08.16
12.	Засварчны мөрдөх ААЗ № 12	12	14	2021.08.16
13.	Дугуй засварчны мөрдөх ААЗ № 13	13	14	2021.08.16
14.	Машин механизм, техникуудад тосолгоо	14	9	2021.08.16
15.	Ачаа оосорлох үед мөрдөх ААЗ № 15	15	7	2021.08.16
16.	Гар ба цахилгаан багажаар ажил гүйцэтгэх	16	7	2021.08.16
17.	Цахилгааны засвар хийх үед мөрдөх ААЗ№	17	9	2021.08.16
18.	Цахилгаан хийн гагнуурын ажил гүйцэтгэх	18	9	2021.08.16
19.	Ачааг механизмаар өргөж, зөөх үед мөрдөх	19	8	2021.08.16

20.	Дизель мотор ажиллуулах үед мөрдөх ААЗ	20	5	2021.08.16
21.	Гараар ачаа өргөх үеийн ААЗ № 21	21	7	2021.08.16
22.	Уурын зуух, галч ажилтны мөрдөх ААЗ № 22	22	5	2021.08.16
23.	Уурхайн гадна машин техникээр ажил	23	5	2021.08.16
24.	Үйлчилгээний машины жолоочийн мөрдөх	24	5	2021.08.16
25.	Ажлын талбарт түлш цэнэглэх үеийн ААЗ №	25	8	2021.08.16
26.	Газар шорооны ажил гүйцэтгэх үеийн ААЗ №	26	3	2021.08.16
27.	Ирлэх суурь машин дээр ашиглах үеийн ААЗ	27	5	2021.08.16
28.	Хүнс бараа материалын агуулахад мөрдөх	28	3	2021.08.16
29.	Шат тавцан буюу өндөр дээр ажиллах үеийн	29	7	2021.08.16
30.	Паяльникаар ажиллах үеийн ААЗ № 30	30	3	2021.08.16
31.	Маркшейдерийн туслах ажилтны хэмжилт	31	5	2021.08.16
32.	Ахлах тогооч, тогооч, бэлтгэгч нарын	32	8	2021.08.16
33.	Үйлчлэгч, угаагч нарын мөрдөх ААЗ № 33	33	5	2021.08.16
34.	Насосны машинчийн мөрдөх ААЗ № 34	34	7	2021.08.16
35.	Үйлдвэрлэл, уурхайд зочдын мөрдөх дүрэм	35	3	2021.08.16
36.	Сэрээт ачигчгийн операторын мөрдөх ААЗ	36	6	2021.08.16
37.	Өөрөө буулгагч 3 дугуйтын жолоочийн	37	5	2023.03.25
38.	Тэсэлгээний цооног өрөмдөх өрөмдлөгийн	38	10	2023.02.19
39.	Белаз автосамосвалын операторын мөрдөх	39	10	2023.02.19
40.	Автогрейдерийн операторын мөрдөх ААЗ	40	8	2023.02.19
41.	Шууд утгуурт гидро экскаваторын	41	6	2023.02.19
42.	Дугуйт бульдозерын операторын мөрдөх	42	7	2023.02.19
43.	Гинжит бульдозерын операторын мөрдөх	43	7	2023.02.19
44.	XDF-10 хуурай баяжуулах үйлдвэрийн ААЗ	44	5	2023.05.09
45.	Шатхуун түгээх станцад орлого хүлээж авах	45	3	2023.05.30

2.3 MNS4969:2000 стандартын дагуу **MNS4969:2000** стандартын хүрээнд нийт **891** хүн/цагийн сургалт, зааварчилгааг зохион байгуулсан.

Сургалтын явц

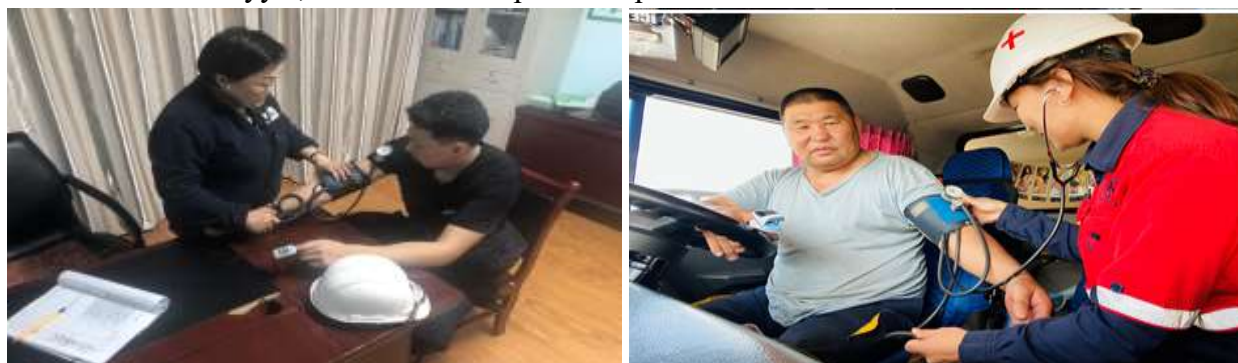
2.4 ХАБЭА-н тухай хууль түүнд нийцүүлэн гаргасан ЗГ-ыг тогтоол, тушаал, дүрэм, журам, стандартын дагуу ажилчдад хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгсэл, хор саармагжуулах бүтээгдэхүүнийг үнэ төлбөргүй олгон ажиллаж байна.

2.5 Ажилд гарахын өмнө эмчийн үзлэгт бүх ажиллагсдыг хамруулах

2024 онд 10-р сарын 25ны байдлаар давхардсан тоогоор 29,324 ажилтанд эмчийн үзлэг хийсэн. Үзлэгээр:

- Артерийн даралт
- Захын цусны хүчилтөрөгч хангамж
- Зүрхний цохилтын тоо
- Биеийн халуун зэрэг амин үзүүлэлтийг үзэж сайн унтаж амарсан, зовуурь байгаа эсэхийг асууж, ажиллах чадварыг тодорхойлон ажилласан.

2.6 Галын болон гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор үйлдвэрлэл, уурхайн үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон төлөвлөгөө боловсруулан, Гурвантэс сумын ГТУА-67 анги, ӨМА-ийн ОБЕГ, УУАА-р батлуулан ажиллаж байна.

(ГУШТ, АУХШТ, ГХТөлөвлөгөө)

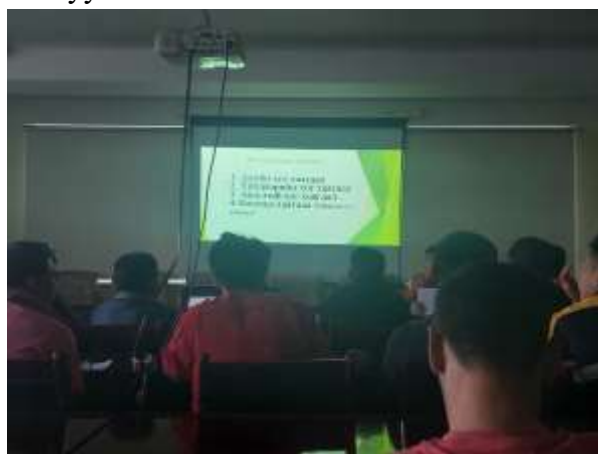
3.1. Галын багаж, хэрэгсэл авах, хөдөлмөр хамгаалал, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний тоноглолуудыг зохих газарт байнга бэлэн байлгаж, сэлбэж байна.

3.2 Нүүрсний шаталтаас бий болох тоос, хүхрийн оксидууд (SO_x), азотын оксидууд (NO_x), Зарим шатдаггүй хэсгүүд буюу нүүрстөрөгчийн оксид (CO), бусад органик нэгдлүүд нь уурын зуухны үйл ажиллагааны нөхцөлөөс хамаарах тул аль болох бага бохирдолт үүсгэх уурын зуух сонгон, ашигладаг.

Манай компани нь 270 хүн ажилладаг бөгөөд ахуйн хэрэгцээнд бага хүчин чадалтай уурын зуух ашигладаг. Уурын зуух, даралтад савнуудын /дугуйн компрессор, өрмийн компрессор 3ш/ баталгаажилтыг “Армос” ХХК-тай 2023 оны 06-р сарын 22 -ны өдөр № 0466322 дугаар гэрээг байгуулж хийлгэсэн.

3.3 Шатах тослох материалын хор аюулын лавлах мэдээллийн агуулгаар сургалт явуулах: Үүний дагуу 2024 оны 6 болон 8 сард ХАБ,ЭА,БО-ны хамтарсан сургалт зохион байгуулсан.

3.4. ШТС-ын аюулгүй байдал, бүрэн бүтэн байлгах үүднээс “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн “Харуул хамгаалалт, аюулгүй байдлын газар”-тай гэрээ байгуулан харуул хамгаалалтын ажилтан 24 цагаар байнгын байрлаж хамтран ажиллаж байна.

3.5.Шатах тослох материал ачиж буулгах, цэнэглэх хэсгийг хатуу хучилттай болгон, алдагдаж асгарсан тохиолдолд хөрсөнд нэвчүүлэхгүй байх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх

Бохирдсон тос, тослох материалыг уурхайн тосгоны зүүн урд байрлах тос солих цэгт бэлтгэсэн 30 тонн багтаамжтай ёмкост хийж, хөрсний бохирдол үүсэхээс урьдчилан сэргийлж ажиллаж байна. /хөрсний хяналт, тослох материалын хадгалалт/

Бохирдсон тос, тослох материалын хадгалалт, хөрсний хяналт

Шатах тослох материалаар бохирдсон хөрс хатаах талбай

8. ХОГ, ХАЯДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хог хаягдлын нөлөөллийг бууруулах арга зам

Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, дахин ашиглах боломжтой хаягдлыг боловсруулах, дахин ашиглах боломжгүй үлдсэн хог хаягдлыг тогтоосон хугацаанд зохих журмын дагуу устгах ажлыг хэрэгжүүлж байна. Ажилчдыг холбогдох сургалтад тогтмол давтамжтайгаар бүрэн хамруулдаг. Ахуйн бохир усыг Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжид цэвэрлэдэг. Хог хаягдлыг зохих журмын дагуу хадгалах, устгах, булшлах үйл ажиллагаа явуулж буй “Шугшаа уул” ОНӨААТҮГ-д гэрээний дагуу нийлүүлдэг.

Хог хаягдал

Төслөөс гарах хатуу хог хаягдлын хувьд ахуйн болон үйлдвэрлэлийн гаралтай хаягдал гарах бөгөөд 270 орчим ажилчдын ахуйн хэрэглээнээс гарах хог, цаас гэх зэрэг хуурай хаягдлууд хамаарна. Үйлдвэрийн гаралтай хатуу хог хаягдлын хувьд гадаад дотоод овоолгод байршуулагдах хөрсний чулуулаг, хөрс хуулалтын ажлын явцад хуулагдах балансын нөөцийн зарим хэсэг, ус цэвэрлэх цөөрөм, байгууламжийн тундас зэргээс мөн хаягдал шуудай, машин техник, тоног төхөөрөмжийн сэлбэг хэрэгслийн хаягдал болон төмөр утас зэрэг хаягдлууд хамаарна. Үүнээс мятал болон бусад дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг тусгай талбайд хурааж, тээвэрлэн борлуулах арга хэмжээ авах нь зүйтэй. Уурхайн хатуу хог хаягдлаас төмөр, хөнгөн цагаан, хүхэр, натри, магни, кали, кальци, цахиур, титан болон бичил элементүүд орчныг бохирдуулж болзошгүй. Тиймээс уурхайн олборлолтын явцад уурхайн үйл ажиллагаа болон ажилчдын ахуйн хэрэглээний хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулж болох, эс болох төрлөөр нь ангилан дахин боловсруулж болох хаягдлыг түүхий эд авах цэгт тушааж, дахин боловсруулахгүй хогийг сумын нэгдсэн хогийн цэгт нутгийн захиргаатай гэрээ байгуулан хаях шаардлагатай. Мөн хатуу хог хаягдал түр хаях цэгийн талбайн бохирдлыг хөрсөнд нэвчихгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх нь чухал.

Шингэн хаягдал

Уурхайн шингэн хаягдалд уурхайн хаягдал ус болон уурхайн ажилчдын ахуйн хэрэглээнээс гарах шингэн хаягдал зэрэг багтах бөгөөд эдгээрээс тунадас бодис, нефтийн бүтээгдэхүүнүүд, фенол, сульфат, хлорид, карбонат, гидрокарбонат, азотын нэгдлүүд, хүнд болон хөнгөн металлуудын ионууд, бактери зэрэг бохирдуулагч элементүүд үүснэ.

Хийн хаягдал

Машин механизмын хөдөлгүүрээс утаа, угаар, хөө, тортог, хорт бодис ихээр агаарт хаягддаг. Энэ нь агаар орчныг бохирдуулах, ажиллагсдын эрүүл мэнд болон ойр орчмын хөрс, ургамлын бүрхэвчид муугаар нөлөөлж болзошгүй байна. Хийн хаягдлуудаас шалтгаалан тоос, тортог, азот, нүүрстөрөгчийн ислүүд, хүхрийн давхар исэл, хүхэрлэг устөрөгч, аммиак, формальдегид, фосфорын ангидрид, хлор, бензапирен болон бусад бичил элементүүд ялгаран агаар орчинг бохирдуулж болзошгүй.

Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас үүссэн ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдлыг анхан шатанд нь ангилан ялгалт хийж хог хаягдлын хэмжээг багасгах, дахин ашиглагдах хог хаягдлыг байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатай хадгалах, ажилчдын эрүүл аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн тулд уурхайн хэмжээнд дараах ажлуудыг зохион байгуулан ажиллаж байна.

- Төв оффис, Уурхайн орчны цэвэрлэгээ
- Хатуу хог хаягдлын хадгалалт, хяналт
- Ахуйн хог хаягдлын ангилан ялгалт
- Хатуу хучилтын 56км авто замын хажууг цэвэрлэх

Уурхайн болон ахуйн хэрэглээнээс үүсэж бий болсон хогыг ангилан ялгаж хогийн түр цэгт хадгалдаг. Мөн орчны цэвэрлэгээг тогтмол хийдэг бөгөөд уурхайн тосгон, ажилчдын тосгон, уурхай хүртэлх замын дагуух хог зэргийг цэвэрлэдэг.

Химийн бодисын эрсдэлийн менежмент

Аюултай химийн бодис уурхайд ашигладаггүй “Бласт” ХХК-иар тэсэлгээний ажлыг гэрээгээр хийлгэх бөгөөд үүссэн хог бохирдлыг бүрэн хариуцан технологийн дагуу өрөмдлөг тэсэлгээний ажлыг хийдэг. Уурхайн ашиглалтын явцад уурхайн хүнд машин механизмын эд анги, ашиглагдсан тос, тослох материал, аккумулятор, дугуй гэх мэт сэлбэг хэрэгсэл, дахин ашиглагдах хоёрдогч түүхий эдийг тодорхой цэгт төвлөрүүлэн хуримтлуулан хадгалж байгаад хувь хүн, аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлдэг.

Шатахуун түгээх станцын химийн бодисын эрсдэлийн менежмент

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нэгж өртөг сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт
1	ШТС-ын орчимд нефть бүтээгдэхүүн алдагдах	Энэ тохиолдолд ШТС-ын үйл ажиллагааг бүрэн хааж, объектийг тойруулан харуул тавьж, асгарсан нефть бүтээгдэхүүнийг арилгах цэвэрлэх, хуримталсан уурыг тараан сарниулах нөхцөлийг даруй бүрдүүлэх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	ҮЗ	Осол аюулаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд бэлэн байх	ХАБЭА-н тухай хууль ШТС-ын техникийн ерөнхий шаардлага
2	Автоцистернээс нефть бүтээгдэхүүн буулгах үед хараа хяналтгүй орхиж явснаас амьсгалах клапан бөглөрч нефтийн уур агаарт алдагдах					
3	Шатахуун хадгалах нөөцлүүр савны эвдрэл, гэмтэл, цоорох	Тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдал, ашиглалтын хугацаанд байнга хяналт тавьж ажиллах	ШТС-д ашиглагддаг тоног төхөөрөмжүүд	ҮЗ	Жил бүр	Даралтат савыг төхөөрөмжлөх аюулгүй ашиглах дүрэм
4	Ахуйн ариун цэвэр хангаагүй зориулалтын бус жорлонгоос халдварт өвчин үүсэх	ШТС-д эко бие засах газартай байх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	ҮЗ	Жил бүр	
5	Гал түймрийн эрсдэл гарах	ШТС-ын эсэргүүцэл, цахилгаан утас, тоног төхөөрөмжийн цахилгааны асуудлыг цахилгааны инженерээр байнга шалгуулж байх.	Үйл ажиллагааны хүрээнд	ҮЗ	Жил бүр	220 кв түүнээс бага хүчдэлийн цахилгаан тоног төхөөрөмж тэдгээрийн барилга байгууламжийг аянгаас хамгаалах дүрэм ба бүдүүвч

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, сая/төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая/төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Ахуйн	1.Хог хаягдлыг цуглуулахад стандартын шаардлага хангасан савыг сонгох, ажилчдын байр, оффис, агуулах, ШТС зэрэг газруудад байрлуулах, засварлаж байх	Төслийн хүрээнд	ширхэг	0.2	6	1.2	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
		2.Хог хаягдлын ангилан ялгалт тухай бүр хийнэ.	Төслөөс гарах хог хаягдал	-	-	-	-	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
		3.Хог хаягдлыг түр хадгалах цэгүүдийн зэрэглэлээс хамааран хашлага хийх бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих.	Хог хаягдал түр хадгалах цэг	ширхэг	2.0	2	1.0	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
		4.Хийсэж тархсан болон үүссэн хог хаягдлын овоолгыг тогтмол цэвэрлэж хэвших.	Төслийн хүрээнд	удаа	-	12	-	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
		5.Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах ажилд бусад уурхайнуудтай хамтран ажиллах.	Хог хаягдал түр хадгалах цэг	-	2.0	1	2.0	Жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь

2.	Үйлдвэрийн	1.Хог хаягдлын хадгалалт, хяналт. Машин механизмаас эд анги, ашиглагдсан тос, тослох материал, шатахуун, аккумулятор, дугуй гэх мэт сэлбэг хэрэгсэл, дахин ашиглагдах хоёрдогч түүхий эдийг тодорхой түр цэгт төвлөрүүлэн хуримтлуулан хадгалж байгаад хувь хүн, аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлнэ.	Төслийн хүрээнд	удаа	1.0	1	1.0	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
3.	Аюултай	1.Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын саванд түр хадгалах /шатах тослох материал/	Төслийн хүрээнд	тонн	2.0	1	1.0	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
		2.Аюултай хог хаягдлыг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагуудтай гэрээлэн нийлүүлэх замаар эх үүсвэр дээрээс зайлуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Төслийн хүрээнд	удаа	-	-	-	жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хуудь
	Нийт						6.2		

1. Ахуйн хог хаягдал

1.1 Хог хаягдлыг цуглуулахад стандартын шаардлага хангасан савыг сонгох, ажилчдын байр, оффис, агуулах, ШТС зэрэг газруудад байрлуулах, засварлаж байх

Хог хаягдлыг цуглуулахад стандартын шаардлага хангасан савыг сонгох, ажилчдын байр, оффис, агуулах зэрэг газруудад байрлуулж байна.

Хогийн сав байрлуулалт

1.2 Хог хаягдлын ангилан ялгалт тухай бүр хийдэг.

Ахуйн хог хаягдлын ангилан ялгалт

Байгаль орчны болон хог хаягдлын чиглэлээр 3 удаа нийт ажилчдад сургалт орсон

1.3 Хог хаягдлыг түр хадгалах цэгүүдийн зэрэглэлээс хамааран хашлага хийх бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих.

Ажилчдын хотхон -хогийн цэг шинэчлэл сайжруулалт

Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж

Хягдал материалаар хийсэн хогийн сав байрлуулалт

1.4 Хийсэж тархсан болон үүссэн хог хаягдлын овоолгыг тогтмол цэвэрлэж хэвших

Уурхайн болон ахуйн хэрэглээнээс үүсэж бий болсон хогыг ангилан ялгаж хогийн түр цэгт хадгалдаг. Мөн орчны цэвэрлэгээг 7 хоног бүр тогтмол хийдэг бөгөөд уурхайн тосгон, ажилчдын тосгон, уурхай хүртэлх замын дагуух хог зэргийг цэвэрлэдэг.

Ажилчдын хотхон, худаг усны ойр орчим цэвэрлэгээ

Уурхай - нийтийн цэвэрлэгээ

Уурхайн дотор болон гадна талбайн цэвэрлэгээ

Авто зогсоолууд

Авто замын цэвэрлэгээ

Нүүрс тээврийн зам

1.5 Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах ажилд бусад уурхайнуудтай хамтран ажиллах

Хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах ажилд бусад уурхайнуудтай хамтарсан уулзалт зохион байгуулж. Уг ажлыг судалгаа шинжилгээний үндсэн дээр хийж хэрэгжүүлэхээр санал нэгдэж Өмнөговь аймгийн байгаль орчны газарт хүсэлт гаргаж Гурвантэс сумаас газрын асуудал шийдвэрлүүлэх түүний дараа ТЭЗҮ хийлгэхээр ажиллаж байна.

2. Үйлдвэрийн хог хаягдал

2.1 Хатуу хог хаягдлын хадгалалт, хяналт. Машин механизмаас (эд анги, аккумулятор, дугуй) гэх мэт сэлбэг хэрэгсэл, дахин ашиглагдах хоёрдогч түүхий эдийг тодорхой түр цэгт төвлөрүүлэн олон жил хуримтлагдсан хаягдлыг “Эко окто хүрд” ХХК, “Түмэн эгшиг” ХХК, “Жабира” ХХК зэрэг аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлж байна.

Үүнд: Хаягдал төмөр - 417.2тонн, дугуй – 483ш

Хаягдал төмөр ачиж буй байдал

Хаягдал дугуй ачиж буй байдал

3. Аюултай хог хаягдал

3.1 Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын саванд түр хадгалах /шатах тослох материал/.

Бохирдсон тос, тослох материалыг уурхайн тосгоны зүүн урд байрлах тос солих цэгт бэлтгэсэн 30 тонн багтаамжтай ёмкост хийж, хөрсний бохирдол үүсэхээс урьдчилан сэргийлж ажиллаж байна. /Хөрсний хяналт, тослох материалын хадгалалт/

Бохирдсон тос, тослох материалын хадгалалт, хөрсний хяналт

Шатах тослох материалаар бохирдсон хөрс хатаах талбай

3.2 Аюултай хог хаягдлыг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагуудтай гэрээлэн нийлүүлэх замаар эх үүсвэр дээрээс зайлуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх

Химийн бодисын эрсдэлийн менежмент

Аюултай химийн бодис уурхайд ашигладаггүй “Бласт” ХХК –иар тэсэлгээний ажлыг гэрээгээр хийлгэхээр болсон бөгөөд үүссэн хог бохирдлыг бүрэн хариуцахаас гадна, технологийн дагуу өрөмдлөг тэсэлгээний ажлыг хийдэг бөгөөд уурхайн ашиглалтын явцад уурхайн хүнд машин механизмын (тос, тослох материал) гэх мэт түүхий эдийг тодорхой цэгт төвлөрүүлэн хуримтлуулан хадгалж байгаад хувь хүн, аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлдэг.

2024 онд “Түмэн эгшиг” ХХК болон “Мон пити ойл” ХХК-тай хамтран ажиллаж гэрээний дагуу акт үйлдэн 72 тонн хаягдал тосоо хүлээлгэн өгсөн байна. Аюултай хог хаягдлыг тусгай цэгт байршуулаад байна.

9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зорилго зорилтууд

“Хүрэн толгой” нүүрсний уурхайг ашиглах төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэн гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор зайлшгүй хянаж байх үзүүлэлтүүд, түүнийг тодорхойлох арга, хуваарь, баримтлах стандарт, аргачлал, холбогдон гарах зарим зардлуудын хамт тодорхойлж, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг боловсруулсан болно.

Орчны хяналт шинжилгээний нэгдсэн хөтөлбөр нь байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэг чухал хэсэг байдаг бөгөөд төслийн үйл ажиллагаа байгаль орчин, нутгийн иргэд, ажиллагсдын амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа эсэхийг хянах орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэх удирдамж болдог.

Тус төслийг хэрэгжүүлэхэд баримтлан ажиллах орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь төсөл хэрэгжих орчны байгалийн болон нийгэм эдийн засгийн үнэт зүйлсийг хамгаалах, төслийн сөрөг нөлөөлөл, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагаа ямар үр дүнтэй байгааг илтгэх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын болон нутгийн оршин суугчдад бодитой мэдээлэл өгөх зорилготой. Өөрийн хяналт, шинжилгээний багажаар байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл зэрэгт байнгын хяналт тавьж ажиллаж байна.

Байгаль орчны 5 бүрэлдэхүүн хэсэгт хийгдэх нийт 9 төрлийн хяналт шинжилгээ явуулах хэлбэрийг боловсруулан оруулав. Зардлын тооцоонд зөвхөн дээж сорьцыг авах болон түүнийг шинжлүүлэх лабораторийн шинжилгээний зардлыг тооцсон.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг жил бүрийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланд оруулж байгаль орчны асуудал эрхэлсэн орон нутгийн болон төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлагнана. Мөн байгууллагын дотоодын хяналтыг хэрэгжүүлэх, төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй сөрөг нөлөөллийг тухай бүр хянах, цаг алдалгүй хариу арга хэмжээ авах зорилгоор байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан сар болон улирал тутам хяналт шинжилгээний дүн мэдээгээр тайлан бэлтгэж, зохих удирдлагадаа тайлагнаж байна.

Хүрэн толгойн уурхайн онцлог нь энэ бүс нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй бусад уурхайн үйл ажиллагаанаас үзүүлж буй сөрөг нөлөөлөл хуримтлагдах, хамсах нөхцөлтэй бөгөөд ялангуяа энэ нь агаар орчинд үзүүлж буй нөлөөлөл дээр тод илэрнэ. Иймээс уг бүс нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй төсөл хэрэгжүүлэгчид байгаль хамгаалах үйл ажиллагаагаа хамтран зохион байгуулах нь илүү үр дүнтэй байх болно.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэхдээ төсөл хэрэгжүүлэгчийн байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан хээрийн хэмжилт дээжлэлтийг хийх ба үр дүнг тайлагнахдаа Монгол улсын холбогдох стандартад харьцуулан үзэх, мэргэжлийн байгууллага, судлаачидтай хамтран ажиллаж зөвлөгөө авах, итгэмжлэгдсэн лабораториудтай хамтран ажиллах, эрх бүхий субъектээр дүгнэлт гаргуулах хэлбэрээр ажилласан.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
АГААРЫН ЧАНАР								
1.	Агаар дахь тоосжилтын хяналт	- Карьерын орчимд, - Овоолгын орчимд - Уурхайн тосгон - ШТС	Сар бүр	12	-	-	Өөрийн тоос хэмжигч багаж	MNS 4585:2007 MNS:3384:1982 MNS:4048:1988
ГАДАРГЫН БОЛОН ГАЗРЫН ДООРХИ УС								
1.	Гадаргын болон газрын доорх усны чанар: Гол ионы найрлага: анион, катион, микро элементийн агууламж, Ундны усны микробиологийн хяналт шинжилгээ	- Уурхайн худаг бүрээс /нийт-3 худаг/ - Уурхайн шүүрлийн уснаас /1 цэгээс /	Улирал тутам	4	1.125	4.5	Хэмжилзүйн лабораторитай хамтран ажилла	MNS 900:2005
2.	Ахуйн хаягдал усны хяналт шинжилгээ	Ахуйн хаягдал ус цэвэрлэх байгууламж	Жилд 1 удаа	1	0.1	0.1		-
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ								
1.	Ялзмагийн агууламж, рН, давсжилт, чийгшил, NO ₃ -N, P ₂ O ₅ , K ₂ O, рН, нийт азот, нийт фосфор,	- Нөлөөлөлд өртөөгүй талбай - Шимт хөрсний овоолго	Жилд 2 удаа	2	0.2	0.4	Хэмжилзүйн лабораторитай хамтран ажилла	MNS5850:2008

2.	Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн, нүүрс устөрөгчид, хүнд металлын агууламж микробиологийн үзүүлэлт	- Хогийн цэг - Цэвэрлэх байгууламжийн дэргэд - Засвар үйлчилгээний төвийн дэргэд - Шимт хөрсний овоолгоос - ШТС	Жилд 2 удаа	2	0.2	0.4	Хэмжилзүйн лабораторитай хамтран ажилла	MNS 5850:2008
АМЬТНЫ АЙМАГ								
1.	Амьтны төрөл зүйл, тоо толгой, шилжилт хөдөлгөөн	Нийт тусгай зөвшөөрлийн талбайд	Жилд 1 удаа	1	8.5	8.5	“Грийн Ассессмент” ХХК, 2 уурхай хамтран хэрэгжүүлсэн	Батлагдсан арга зүйн дагуу
	Нийт					13.9		

1. Агаарын чанар:

2024 онд агаарын тоос хэмжигч, халаасны анемометр зэрэг багажаар сар бүр байгаль орчны хяналт шинжилгээ хийж тоосжилт ихтэй үед зам талбайн усалгааг ойртуулах зэрэг уулын ажилтай уялдуулан зохион байгуулсан.

Агаарын тоос хэмжигч /CASELLA-cel2712

Халаасны анемометр /Anemometer/

2. Гадаргын болон газрын доорх ус:

Уурхай орчмын газрын доорх усны хяналт шинжилгээний ажлыг улирал бүр дээж аван усны лабораторитой хамтран ажиллаж байна. Тус хяналт шинжилгээний ажлын үр дүнд:

- Уурхайн ахилтад өртсөний улмаас уурхайн бүсэд газрын доорх усны түвшинд 2-4 метрийн бууралт үүссэн.
- Кемпийн зоогийн газрын унд ахуйд хэрэглэж буй усны эрдэсжилт бага, усны төрөл Натри-Гидрокарбонат (Na-HCO_3) байна.
- Ашиглалтын худгийн ус Монгол улсын ундны усны стандартад нийцэж байгаа бөгөөд шүүлтүүрээс гарсан усанд гидрокарбонат болон эрдэсжилтийг эрс бууруулж байна.
- Нөлөөллийн бүсэд газрын доорх усны түвшний өөрчлөлт үүсээгүй.
- Унд ахуйд хэрэглэж буй усанд гидрокарбонатын ионы эзлэх хувь хэмжээ бага.
- Нөлөөллийн бүс, уурхайн бүсийн усны найрлага төрөл ижил буюу натри-сульфатын төрөл (Na-SO_4).

Усны түвшин хэмжигч багаж/Solinst-Water level meter/

Усны дээж 6 цэгээс 5 дээж авалт

3. Хөрсөн бүрхэвч:

2024 онд хэмжил зүйн лабораторид шинжилгээнд хамруулсан. /Хариуг хавсаргав/

Хөрсний дээж 7 цэгээс дээж авалт

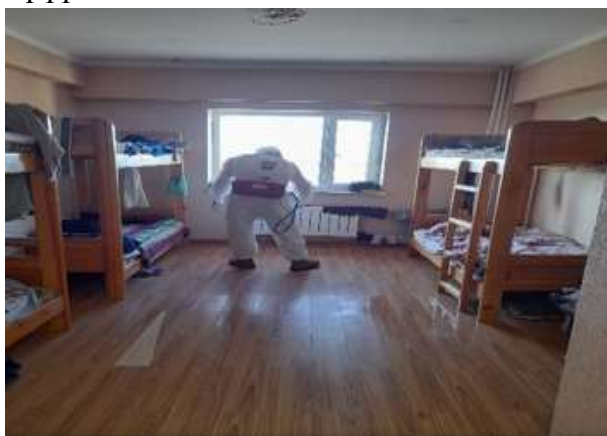
3.1 Ахуйн хортон шавж устгал, халдваргүйтгэлийн ажил

Халдваргүйтгэлийн ажлыг “Хүслэн Хийморь”ХХК-тай 2024 онд хийсэн гэрээний дагуу уурхайн бүсэд 3 удаа хийж гүйцэтгээд байна. Үүнд: уурхайн эмч болон тархвар судлаач, ариутгагч нар хамтран уурхайн дараах газруудад гүйцэтгэлийн ажил хийсэн.

Үүнд:

1. Ажилчдын кемп 1700 м² /шавж устгал хамт хийгдсэн/
2. ЗҮТөв 1250 м²
3. Оффис 597 м²
4. Хог хаягдлын цэг 50 м²
5. Хоол үйлдвэрлэлийн газар 1305 м²
6. Агуулах 280 м²

Халдваргүйтгэлийг БОАЖЯ-ны сайд, ХХААХҮЯ-ны сайд, ЭМЯ-ны сайдын 2024 оны 02-р сарын 26-ны өдрийн №А/96, А/104, А/81 тоот тушаалын 4-р хавсралтад тусгагдсан “Жильв” бодисын 0.05%-н уусмал өрөө, тасалгаануудад, тус тус бэлтгэж Эрүүл мэндийн сайдын хийсэн.

4. Амьтны аймаг

Нарийн сухайтын бүлэг ордын орчны хяналт шинжилгээг: “Монголын алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайтай хамтран “Грийн Ассессмент” ХХК-тай гэрээ байгуулж, орчны хяналт шинжилгээний 39 цэгээс агаар, ус, хөрсний дээж авсан.

10. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ

1.Өмнөговь аймгийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2019 оны дугаар 9/8 тогтоол, Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/1354 захирамжийг үндэслэн “Хог хаягдал үүсгэсний хураамж”-ийг Гурвантэс сумын ИТХ-ын 2015 оны 01 сарын 12-ны өдрийн дугаар 03 тогтоолын дагуу төлбөрийн даалгавар үүсгэн төрийн сангийн дансанд хагас, бүтэн жилээр төвлөрүүлж байна.

/Хог, хаягдлын менежментийн хүрээнд/

2.Манай компани нь “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд цөлжилт, газрын доройтол, шороон шуурганы эх үүсвэрийг бууруулах, говийн бүс нутгуудад заган ойг нөхөн сэргээж элсний нүүдлийг тогтоон барих, говийн биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах зорилгоор Өмнөговь аймгийн байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар өгсөн чиглэлийн дагуу 10 га газарт заган ой тарих ажлыг хийж гүйцэтгэх төлөвлөгөө гарган ажиллаж байна.

3.Гурвантэс сумын малчид, иргэдэд өгөх 3600 боодол өвс тээвэрлэх зардал болох 43,560,000 төгрөг төлж хүлээлгэн өгсөн актыг Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай хийсэн.

/Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд/

4. Уст цэгийг сонгох, зураг төсөл боловсруулах ажлыг нутгийн малчин иргэн болон Бага-Овоо багийн засаг даргад танилцуулсан. Гурвантэс сумын байгаль хамгаалагч А.Бүжин Хонингийн булаг хашиж хамгаалах санал, зөвлөмж өгсний дагуу, Хонингийн булгийн эхийг хашиж хамгаалах, хөв цөөрөм байгуулах ажлын төлөвлөгөөг Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-с зөвшөөрсний дагуу Хонингийн булгийн эхэнд мал, амьтан услах хөв байгуулах ажлыг 2024 оны 10-р сарын 01-ээс 11-р сарын 03-ны хооронд хийж гүйцэтгээд байна.

/Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд/

5.2024 оны 9-р сарын 12, 13-ны өдрүүдэд Бага-Овоо баг, Гурвантэс сумын төвд Е-тонос-н эмч нарын үзлэгийг уурхайн үйлдвэрлэлийн эмч болон “Монголын алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн мэргэжилтнүүдтэй хамтран зохион байгуулсан. Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд зохион байгуулсан тус ажилд Гурвантэс сумын 220 гаруй иргэд хамрагдаж эрүүл мэндийн үйлчилгээ авсан.

/Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний хүрээнд/

6.Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн нутагт гарсан олон салаа замыг арилгах ажилд оролцон 3.7 км зам засварын ажил хийж гүйцэтгэсэн.

/Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээний хүрээнд/

11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Компанийн удирдлага нь байгаль орчны холбогдолтой бүх хууль тогтоомжийн дагуу уурхайн үйл ажиллагааг удирдаж зохион байгуулахаас гадна хуулийн өмнө хариуцлага хүлээнэ. Үүнд:

- Байгаль орчныг хамгаалах, түүний биелэлтэнд хяналт тавих, нөхөн сэргээлт хийх ажлыг мэргэжлийн ажилтан, багт хариуцуулах
- Байгаль орчныг хамгаалах болон хөдөлмөр хамгаалах, аюулгүй ажиллагааг хариуцсан ажилтан нь уурхайн дээд шатны удирдлагад шууд харъяалагдаж ажиллах бөгөөд жил бүр гүйцэтгэх ажлын хэмжээ болон зардлыг төлөвлөж ажиллах
- Олборлолт явуулсан талбайн техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаатай зэрэгцүүлэн хийх
- Нөхөн сэргээлтийн болон байгаль хамгаалах ажлыг урьдчилан төлөвлөсний дагуу дэс дараалалтай хийж гүйцэтгэх бөгөөд нөхөн сэргээлт хийж дууссан талбайг орон нутгийн захиргаанд хүлээлгэж өгөх
- Уурхайн бүх ажлыг ил уурхайн аюулгүй ажиллагааны дүрмийн дагуу явуулах, технологийн процессыг паспортжуулах
- Олборлолтын явцад археологи, палентологи, түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илэрвэл сумын ЗДТГ, мэргэжлийн зохих байгууллагад яаралтай мэдэгдэж хамгаалах арга хэмжээ авах
- Орон нутгийн засаг захиргаа олон нийтийн байгууллага иргэдийн санал бодлыг сонсож зохих арга хэмжээ авах харилцан мэдээлэл солилцож байхаас гадна ажилчдын эрүүл мэнд байгаль орчныг хамгаалах, гэнэтийн болзошгүй осол аюулыг арилгах чиглэлээр аймгийн мэргэжлийн хяналтын газар болон сумын ЗДТГазартай нягт хамтарч ажиллах
- Байгалийн гэнэтийн аюултай үзэгдэл газар хөдлөлт үер салхи шуурга болон үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллагсдыг нэгээс хоёр удаа сургаж дадлагажуулах энэ талаар дотоод журам төлөвлөгөөтэй ажиллах
- Уурхайн ажиллагсдын дунд байгаль хамгаалах талаар ухуулга яриа сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах
- Хуурайшилт ихтэй үед хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, гал түймрийг унтраах багаж хэрэгслийг бэлтгэж байнга бэлэн байлгах
- Уурхайн ухааш усан сан болон суваг шуудуу нь хүн мал амьтан унах живж осолдохоос сэргийлсэн хаалт хашлагатай байх бөгөөд эргэн тойронд нь анхааруулах хориглох санамж тавьж ослоос сэргийлэх арга хэмжээ авах
- Байгаль орчны итгэмжлэгдсэн лабораториор орчны хяналт шинжилгээ хийлгэх арга хэмжээ авч ус хөрс агаарын бохирдол хөрсний эвдрэл элэгдэл усны нөөцийн байдалд хяналт тавьж ажиллах

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв сая.төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Хэрэгжилт
			2024 он				
			Сар	Сар	Сар		
1.	Байгаль орчны асуудлыг удирдлагын түвшний ажилтанд хариуцуулж, хяналт тавин ажиллах;	Цалингийн сангаас	Үйл ажиллагааны турш			Уурхайн удирдлага	Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжлийн ажилтан томилон Байгаль орчны ахлах инженер 1, БОИИнженер 2, Усны мэргэжилтэн 2, нийт 5 мэргэжилтэн
2.	Байгаль орчны ажилчдыг мэргэжил дээшлүүлэх сургалт, семинарт хамруулж байх	1.2	2	3	9	Уурхайн удирдлага	1. 2024.02.05 “Говийн инженерүүдийн анхдугаар чуулга уулзалт”-д оролцсон. 2.2024.03.22нд Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд ХААИС-ийн багш нарыг урьж Гурвантэс сумын нийт иргэдийн дунд сургалт зохион байгуулах ажилт хамран оролцсон. 3. 2024.09.26нд Тост тосон бумбын нурууны байгалийн нөөц газрын хамгаалалтын захиргаанаас зохион байгуулсан тусгай хамгаалалттай газрын орчмын бүсэд Нарийн сухайтын бүлэг орд багтсан тул Менежментийн төлөвлөгөөний танилцуулга хэлэлцүүлэгт оролцсон.
3.	Уулын ажлын төлөвлөгөөнд байгаль орчныг хамгаалах талаар тодорхой ажлуудыг тусган түүнийг мөрдөн ажиллах	ҮЗ	Үйл ажиллагааны турш			Байгаль орчны инженер	Байгаль орчныг хамгаалах талаар шимт хөрсний овоолго, нөхөн сэргээлт, техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг тусган ажиллаж байна.
4.	Жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө ба тайлан боловсруулах, зохих төрийн захиргааны төв байгууллагуудад хянуулан батлуулж ажиллах	ҮЗ	10	12	1	Байгаль орчны инженер	2024 оны “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан хийгдсэн. Зохих төрийн захиргааны байгууллагуудад хянуулан батлуулж байна.
	Нийт	1.2					

12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, Сая.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Гурвантэс сумын ЗДТГ, нутгийн иргэдэд	Уулзалт, хурал, цуглаан	БОМТ-ийн тухайн жилийн тайлан, Ирэх оны төлөвлөгөө	Тухай бүрт	3.0	БОИ	Бага овоо багийн төвд
2.	Өмнөговь аймаг Байгаль орчны газар	БОМТБТайлан хүргүүлсэн		11-р сарын 01-ний дотор	-	БОИ	Төслийн талбай, уурхай
3.	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т албан бичиг	Тайлан, төлөвлөгөөг цаасан хэлбэрээр болон Файл хэлбэрээр		2024 оны 12-р сард	-	БОИ	Улаанбаатар хот
	Нийт				3.0		

1.1 2024 оны 03-р сарын 23 нд Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн 1-р улирлын иргэдийн нийтийн хуралд Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн дагуу төслийн нөлөөлөлд өртөх нутгийн иргэд, оршин суугчдаас албан ёсоор санал авч ажилласан.

1.2 2024 оны 9-р сарын 12, 13-ны өдрүүдэд Бага-Овоо баг, Гурвантэс сумын төвд Е-mopoc-н эмч нарын үзлэгийг уурхайн үйлдвэрлэлийн эмч болон “Монголын алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн мэргэжилтнүүдтэй хамтран зохион байгуулсан. Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд зохион байгуулсан тус ажилд Гурвантэс сумын 220 гаруй иргэд хамрагдаж эрүүл мэндийн үйлчилгээ авсан.

1.3 2024 оны 04 сарын 18-нд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын ИТХ-д газар ашиглалт, нөхөн сэргээлт сэдвээр танилцуулга хийж нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийгдсэн, хийж байгаа ажлуудыг танилцуулсан

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн нийт зардал

№	Төлөвлөгөөт ажлын бүрэлдэхүүн	Төлөвлөгөө /сая.төг/	Тайлан /сая.төг/
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	10.6	11.6
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	43.6	42.6
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	30.0	61.2
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	-	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	5.5	17.32
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	ҮЗ	ҮЗ
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	6.2	6.2
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	11.9	13.9
9	Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын шаардлагаар биелүүлсэн арга хэмжээ	-	-
10	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	1.2	1.2
11	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	1.0	3.0
	Дүн	110	157.02
Үйлдвэрлэлийн зардлаас			
1	Хог хаягдал төлбөр	2.6	
2	Ус ашигласны төлбөр	47.1	
3	Газар ашигласны төлбөр	72.4	
4	БОННУ	23.1	
5	Археологи, Палетологи, Угсаатан зүйн судалгаа	31.7	
		176.9	

ДҮГНЭЛТ

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК нь 2023 онд “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”, байгаль орчны бодлого болон бусад холбогдох албан байгууллагын тавьсан шаардлагуудыг хэрэгжүүлэн ажилласан. 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн гүйцэтгэл хүлээн авсан ажлын хэсгийн дүгнэлтэд тусгасан санал, цаашид анхаарах асуудлыг 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусган ажилласан.

Нарийн сухайтын бүлэг ордын “Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр”, “Хог хаягдлын менежмент”, “Дүйцүүлэн хамгаалах” хөтөлбөр зэрэг ажлуудыг тусгай зөвшөөрөлтэй, эрх бүхий компаниудаар гүйцэтгүүлэн ажилласан.

2024 онд “Тонн баялаг-Нэг мод” болон “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд модны үрийн санг бүрдүүлэх, бүс нутгийн онцлогт тохирсон мод буцыг кемпийн мод үржүүлгийн талбайд тарих ажлыг 2022 онд эхлүүлж заг, хайлаас, агч, жигд модыг үрээр үржүүлэх модны нөөц бүрдүүлэн ажиллаж байна. Хавар, намрын тарилтад мод үржүүлгийн талбайгаас мод бут шилжүүлэн суулгах ажилд /сухай, жигд, агч, хайлаас/ модыг уурхайн талбай болон орон нутагт тарьж бусад уурхайд хандивлаж хамтран ажилласан.

Тус компани нь 2024 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 110,000.000 төгрөгийг төлөвлөж, тайлант онд байгаль орчны төлөвлөгдсөн зардлаас 157.020.000 төгрөг, уурхайн үйлдвэрлэлийн зардлаас 176.900.000 төгрөгийг төлбөр хураамж хэлбэрээр зарцуулан байгаль орчин болон хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулан ажиллаа.

ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭ

2024 оны 01-р сарын 25-ний өдөр

Дугаар 024120008

Улаанбаатар хот

ДААТГАЛЫН ХЭЛБЭР: Эрүүл мэндийн даатгал

ДААТГАГЧ: “МИГ ДААТГАЛ” ХХК

ДААТГУУЛАГЧ: “ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК

ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА: Уул уурхай

ХАЯГ, БАЙРШИЛ: МОНГОЛ УЛС, Улаанбаатар хот, Хан-Уул Дүүрэг, 1-р хороо, 19-р хороолол, Чингисийн өргөн чөлөө, “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн төв байр-44
Утас: 75759700
Факс: 70107481
И-мэйл: info@mak.mn

ДААТГАЛЫН ЗҮЙЛ: Даатгуулагчийн ажилтнуудын эрүүл мэнд

ДААТГАЛЫН ХАМГААЛАЛТ: Гэрээнд заагдсан эрсдэлээс хамгаална.

ГЭРЭЭНИЙ ХУГАЦАА: 2024 оны 02 сарын 01-ний өдрөөс
2025 оны 01 сарын 31-ний өдрийн 24:00 цаг хүртэл хүчин төгөлдөр байна.

ДААТГАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ: Нэг ажилтанд ногдох даатгалын хамгаалалт: 10,000,000 /арван сая/ төгрөг
Даатгалын нийт үнэлгээ: 1,560,000,000 /нэг тэрбум таван зуун жаран сая/ төгрөг

ДААТГАЛЫН ХУРААМЖ: Нэг ажилтанд ногдох даатгалын хураамж: 450,000 /дөрвөн зуун тавин мянга/ төгрөг
Даатгалын нийт хураамж: 70,200,000 /далан сая хоёр зуун мянга/ төгрөг

ДААТГУУЛАГЧИЙН ХҮЛЭЭХ ХАРИУЦЛАГА: 0%

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙ: Монгол Улсын холбогдох хууль, дүрэм журмыг баримтална.

ГАЗАР НУТГИЙН ХЯЗГААР: Монгол Улс / УЛСЫН БОЛОН ХУВИЙН БҮХ ЭМНЭЛЭГ /

БАТЛАВ:

ДААТГУУЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:
“ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ”
ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ
И.НАЯНТАЙ

2687947 9020000112

ДААТГАГЧИЙН ТӨЛӨӨЛЖ:
“МИГ ДААТГАЛ” ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ С.АНУУЖИН

УЛААНБААТАР ХОТ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭНИЙ ҮНДСЭН НӨХЦӨЛ

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

- 1.1. Энэхүү даатгалын гэрээ (цаашид “Гэрээ” гэх)-р Даатгуулагч гэрээнд заасан даатгалын зүйлээ даатгуулж хураамж төлөх, Даатгагч нь даатгалын тохиолдол учирсан үед гарсан хохирлыг Гэрээнд заасан нөхцөлийн дагуу нөхөн төлөхтэй холбоотой харилцааг зохицуулна.
- 1.2. Дотоодын эрүүл мэндийн даатгалын гэрээ нь гэрээний тусгай нөхцөл, үндсэн нөхцөл болон гэрээний хавсралтуудаас бүрдэнэ.
- 1.3. Гэрээний тусгай нөхцөлд дотоодын эрүүл мэндийн даатгалын гэрээний үндсэн нөхцөлөөс өөрөөр заасан бол тусгай нөхцөлийн заалтыг дагаж мөрдөнө.
- 1.4. Даатгагч, Даатгуулагч талууд (цаашид хамтад нь “Талууд” гэх) Гэрээг хэрэгжүүлэхдээ Монгол улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Даатгалын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.
- 1.5. Гэрээг монгол болон гадаад хэл дээр үйлдсэн нөхцөлд монгол хэл дээрх гэрээг давуу эрхтэй хэрэглэнэ.
- 1.6. Гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол энэхүү даатгалын үйлчлэх хүрээ нь Монгол улсын нутаг дэвсгэр, Монголд эмчлэгдэх боломжгүй өвчлөл болон даатгал үйлчлэх бүс нутгаас гаднах яаралтай тусламжийн үед Дэлхий дахин байна.

ХОЁР. НЭР ТОМЬЁОНЫ ТАЙЛБАР

- 2.1 Гэрээнд тусгагдсан дараах нэр томьёо нь дор дурдсан утгаар ойлгоно. Үүнд:
 - 2.1.1 “Даатгагч” гэж даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий даатгалын компани буюу
 - 2.1.2 “Даатгуулагч” гэж өөрийн ашиг сонирхлын төлөө даатгалын зүйлээ даатгуулж Даатгагчтай гэрээ байгуулсан хуулийн этгээдийг;
 - 2.1.3 “Даатгуулагчийн ажилтан” гэж даатгуулагчтай хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй байгууллагын үндсэн ажилтан;
 - 2.1.4 “Гэр бүлийн гишүүд” гэж даатгуулагчийн ажилтны 18 нас хүрээгүй хүүхдүүдийг ойлгоно ;
 - 2.1.5 “Даатгагдагч” гэж даатгуулагчийн ажилтан болон тэдгээрийн 18 нас хүрээгүй хүүхдүүд;
 - 2.1.6 “Даатгалын зүйл” гэж даатгуулагчийн ажилтан болон 18 нас хүрээгүй хүүхдүүдийн эрүүл мэнд;
 - 2.1.7 “Даатгалын эрсдэл” гэж даатгалын зүйлд хохирол учруулж болох үндсэн болон тусгай нөхцөлд заасан эрсдэлүүдийг;
 - 2.1.8 “Даатгалын тохиолдол” гэж даатгуулсан зүйлд гэрээнд заагдсан эрсдэлийн улмаас учирсан хохирол, тохиролцсон болзол бүрдэхийг;
 - 2.1.9 “Даатгалын хураамж” гэж даатгалын зүйлээ даатгуулсны төлөө даатгагчид төлөх төлбөрийг;
 - 2.1.10 “Даатгалын нөхөн төлбөр” гэж даатгалын тохиолдол үүссэн нөхцөлд даатгагчаас даатгуулагчид гэрээний дагуу олгох мөнгөн хөрөнгийг;
 - 2.1.11 “Даатгалын үнэлгээ” гэж даатгалын зүйлийн талууд харилцан тохиролцож тогтоосон мөнгөн илэрхийллийн хэмжээг;
 - 2.1.12 “Өөрийн хүлээх хариуцлага” гэж даатгалын тохиолдол бий болсон нөхцөлд даатгалын зүйлд учирсан хохирлоос даатгуулагчийн хариуцах хэсгийг;
 - 2.1.13 “Хүндэтгэн үзэх шалтгаан” гэж давагдашгүй хүчин зүйлс, хүнд нөхцөл байдал зэрэг талуудын хүсэл зоригоос үл хамааран гэрээний эрх, үүргийг хэрэгжүүлэх боломжгүй нөхцөл байдал үүссэнийг;
 - 2.1.14 “Хурц өвчин” гэж Даатгуулагчийн биеийн байдлыг өмнөх нөхцөл байдалд нь эргүүлэн оруулах зорилгоор хийгдсэн эмчилгээнд түргэн хариу үйлдэл үзүүлдэг эсвэл богино хугацаанд хэвийн байдалдаа буцан орох боломжтой аливаа өвчин эмгэг.
 - 2.1.15 “Архаг хууч өвчин” гэж Аливаа бэртэл гэмтэл, өвчний улмаас даатгагдагчид тухайн өвчний шинж тэмдэг илэрсэн, эмчийн зөвлөгөө авч байсан, онош тогтоолгосон, эмчийн заавраар эм тариа хэрэглэж эмчилгээ хийлгэж байсан, даатгалын гэрээ үйлчилж эхлэхээс өмнө тухайн өвчний талаар даатгагдагч мэдэж байсан тохиолдол;
 - 2.1.16 “Гэнэтийн осол” гэж гаднын нөлөөллөөс буюу урьдчилан таамаглах боломжгүй аливаа гэнэтийн тохиолдлын улмаас бие эрхтэн, эрүүл мэндэд учирсан гэмтэл бэртэл;
 - 2.1.17 “Гэнэтийн өвчлөл” гэдэгт
 - мухар олгойн хурц түгжрэл болон түүний архаг өрөвслийн сэдрэлт;
 - гэдэсний хурц түгжрэл, - хоол боловсруулах эрхтний цооролт, түлэгдэлт;
 - өмнө оношлогдож байгаагүй эмгэгээс болсон тархины цус харвалт; /hemorrhagic stroke гемморрагийн инсульт/
 - Зүрхний цочмог шигдээс;
 - хурц буглаат өвчнүүд; /хатги, мундас, идээт бээр/

- Хорт ургамал, шавжид хордох;
- Бүх төрлийн хордлого зэрэг орно.
- 2.1.18 **“Оношилгоо”** гэж өвчнийг оношлох эмгэг судлал, лаборатори, рентген зураг, зүрхний бичлэг болон бусад дүрс оношилгооны шаардлагатай шинжилгээнүүдийн хариу болон эмчийн үзлэгийн тэмдэглэлийг;
- 2.1.19 **“Эмчилгээ”** гэж холбогдох бүх оношилгоо хийгдсэний дараа эмчийн заавраар тухайн оношинд холбогдох эмийн, физик болон мэс заслын эмчилгээ хийх;
- 2.1.20 **“Уламжлалт эмчилгээ”** гэж бүх төрлийн бариа засал, бумба, зүү төөнүүр, байгалиар эмчлэх гэх мэт дорно дахины эмчилгээнүүд;
- 2.1.21 **“Жирэмслэлт ба төрөлтийн хамгаалалт”** гэж жирэмсний үеийн хяналтын үзлэг, оношилгоо, эмчилгээ болон төрөлт, төрөлтийн хүндрэлтэй холбоотой зардлууд;
- 2.1.22 **“Шүдний ердийн эмчилгээ”** гэж шүдний эмчийн үзлэг, шүд авхуулах, ломбодуулах, өнгөлгөө, цэвэрлэгээ, шүдний зураг авхуулах болон фторын эмчилгээ;
- 2.1.23 **“Шүдний нөхөн сэргээх эмчилгээ”** гэж шүдний сувгийн эмчилгээ, хиймэл шүд суулгах, бэхлээс, бүрээс, буйлны үрэвслийн эмчилгээ зэрэг;
- 2.1.24 **“Хараазүйн эмчилгээ”** гэж хол, ойрын хараагаа шалгуулах, харааны шил, линз худалдан авах зардал;
- 2.1.25 **“Сэтгэцийн эмчилгээ”** гэж стресс, айдас түгшүүр, сэтгэл зовнил, сэтгэл гутрал, шизофрени, бие даасан нойргүйдэл гэх мэт сэтгэцтэй холбоотой өвчний эмчилгээний зардал;
- 2.1.26 **“Дархлаажуулалт”** гэж тодорхой нэг өвчний эсрэг дархлааг нэмэгдүүлэх биологийн бэлдмэл болох аливаа вакцинжуулалтад хамрагдахтай холбоотой зардал;
- 2.1.27 **“Хавдрын хамгаалалт”** гэж гэрээний хугацаанд шинээр оношлогдсон хавдрыг эмчлүүлэхтэй холбоотой зардал;
- 2.1.28 **“Урьдчилан сэргийлэх үзлэг”** гэж даатгагдагч эмчийн заавраар бус өөрийн сайн дураар, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хийлгэсэн оношилгоо;
- 2.1.29 **“Даатгал үйлчлэх бүсээс гаднах хамгаалалт”** гэж даатгагдагч даатгал үйлчлэх бүс нутгаас бусад гаднын улс оронд богино хугацаагаар буюу 1 аяллын үед 90 хоног хүртэлх хугацаагаар хувийн болон бизнесийн зорилгоор зорчих үед гэнэтийн осол болон гэнэтийн өвчлөлөөс үүдэн эмчилгээ үйлчилгээ авсан зардлыг нөхөн төлөх хамгаалалт
- 2.1.30 **“Яаралтай тусламж”** гэж амь нас алдах эсвэл биеийн аль нэг хэсэг ажиллагаагүй болохоос сэргийлсэн яаралтай эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ шаардлагатай болсон нөцтэй, амь насанд халтай, гэнэтийн цочмог эрүүл мэндийн байдал;
- 2.1.31 **“Сахиурын зардал”** гэж даатгагдагч эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлж байгаа нөхцөлд эрүүл мэндийн зайлшгүй шалтгааны улмаас сахиур авахтай холбогдон гарах зардал;
- 2.1.32 **“Эмчилгээний зардал”** гэж зайлшгүй төлөх шаардлагатай, гэрээнд тусгагдсан эмчилгээ, түүнтэй холбогдон гарах зардлууд;
- 2.1.33 **“Эмнэлэг, эмч”** гэж Монгол улсад эмчилгээний эсвэл мэс заслын эмчилгээ хийх лицензтэй эмнэлэг, эмч;
- 2.1.34 **“Эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан”** гэж даатгагдагчийн өгсөн мэдээ, материалын үнэн зөв эсэхийг нотлох, нөхөн төлбөрийг шийдвэрлэх зорилгоор тодруулга, тайлбар, нэмэлт бичиг баримт авч болох холбогдох эмнэлэг, эмч, эмнэлэг-хөдөлмөрийн магадлах комисс, цагдаа, прокурор, шүүх зэрэг байгууллага, албан тушаалтнууд;
- 2.1.35 **“Зайлшгүй шаардлагатай эмчилгээ”** гэж мэргэжлийн эмчийн болон эмнэлгийн байгууллагын дүгнэлтээр зайлшгүй хийгдэх шаардлагатай, олон улсын стандартаар хүлээн зөвшөөрөгдсөн эмчилгээ үйлчилгээ;
- 2.1.36 **“Урьдчилсан баталгааны мэдэгдэл”** гэж урьдчилан төлөвлөн, эмчилгээнд хамрагдах хүсэлт гаргасан даатгуулагчийн хүсэлтийг эмчилгээний үйлчилгээ үзүүлэхээс өмнө хүлээн авч судлан, эмчилгээ үйлчилгээ үзүүлсний дараа зөвшөөрөгдсөн эмчилгээтэй холбогдон гарсан зардлыг даатгагч шууд эмнэлэг рүү төлөх тухай баталсан албан бичгийг хэлнэ;
- 2.1.37 **“Даатгуулагчийн ажилтнуудаас буцаан нэхэмжлэх төлбөр”** гэж даатгуулагчийн ажилтан эсвэл түүний 18 нас хүрээгүй хүүхдүүд даатгалд хамрагдахгүй нөхцөлд заагдсан эмчилгээ үйлчилгээнд эмнэлгээс шууд төлбөрийн үйлчилгээ авсан тохиолдолд буцаан төлүүлэх төлбөр

ГУРАВ. ДААТГАЛЫН ЗҮЙЛ

- 3.1 Даатгалын зүйл нь даатгуулагчийн ажилтнуудын эрүүл мэнд байна.
- 3.2 Даатгуулагч нь энэхүү гэрээгээр даатгагдагчдын нэрсийн жагсаалт, регистрийн дугаар, ажилтан тус бүрийн даатгалын үнэлгээ ба хураамжийн талаар мэдээллийг гэрээний хавсралтад тусгасан байна.

ДӨРӨВ. ДААТГАЛЫН ЭРСДЭЛ

4.1. Даатгалын зүйлийг сонгосон багцаас хамааран дор дурдсан эрсдэлээс даатгана. Үүнд:

- 4.1.1 Хурц өвчин;
- 4.1.2 Гэнэтийн өвчлөл;
- 4.1.3 Архаг хууч өвчлөл;
- 4.1.4 Гэнэтийн осол;
- 4.1.5 Хавдрын хамгаалалт;
- 4.1.6 Урьдчилан сэргийлэх үзлэг.

ТАВ. ДААТГАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ, ХУРААМЖИЙН ХЭМЖЭЭ

5.1 Даатгалын үнэлгээг талууд харилцан тохиролцож тогтооно.

5.2 Энэхүү гэрээгээр даатгалын эхний жилийн нийт үнэлгээ, хураамжийн хувь, хураамж дор дурдсан хэмжээтэй байна.

Ажилтны тоо	Даатгалын үнэлгээ	Даатгалын хураамж
156	10,000,000 төгрөг	450,000 төгрөг
	1,560,000,000 төгрөг	70,200,000 төгрөг

5.3 Даатгуулагч гэрээнд заагдсан хураамжийг дараах төлбөрийн хуваарийн дагуу даатгагчийн нэхэмжлэхийг үндэслэн түүний дансанд шилжүүлнэ.

Төлбөрийн хуваарь	Хувь	Хураамжийн дүн
Гэрээ хүчин төгөлдөр болсноос хойш ажлын 5 хоногийн дотор	40%	28,080,000 төгрөг
2024 оны 04 сарын 20-ны дотор	60%	42,120,000 төгрөг

5.4 Гэрээнд талуудын эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, даатгалын хураамжийг гэрээнд заасан хуваарийн дагуу төлөхийг баталгаажуулснаар хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.

5.5 Даатгалын гэрээнд нэмэгдэх болон ажлаас гарсан ажилтнуудын мэдээллийг сар бүр нэгтгэж, дараа сарын 10-ны дотор Даатгуулагч нь Даатгагчид хүргүүлж гэрээний Хавсралт №01-р баталсан ажилтнуудын жагсаалтад өөрчлөлт оруулж нэмэлт гэрээг байгуулна.

5.6 Нэмэлтээр даатгагдсан ажилтнуудын хураамжийг даатгагчийн нэхэмжлэхийг үндэслэн ажлын 5 хоногийн дотор Даатгагчийн нэхэмжлэхийг үндэслэн түүнд төлнө.

5.7 Даатгалын гэрээнд ажилтан нэмэх, хасахтай холбоотой хураамжийг дараах аргачлалаар тооцохоор талууд харилцан тохиролцсон болно. Үүнд:

5.7.1 Даатгуулагчийн ажилтан хасагдахтай холбоотой хураамжийн буцаалт тооцох:

А. Нөхөн төлбөр аваагүй болон урьдчилсан сэргийлэх үзлэгт ороогүй тохиолдолд:

$$\text{БДХД} = \text{ДХ} / \text{ДНХ} * \text{ҮХ}$$

Б. Нөхөн төлбөр авсан аль эсхүл урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан үед:

$$\text{БДХД} = 0 \text{ (Даатгалын хураамжийн буцаалт хийх боломжгүй)}$$

Даатгалын гэрээний хугацаа дуусахад 30 хоног болон түүнээс бага хугацаа үлдсэн бол даатгуулагч хасагдахтай холбоотой хураамжийн буцаалт хийгдэхгүй.

5.7.2 Даатгуулагчийн ажилтан нэмэгдэхтэй холбоотой хураамжийн нэмэлт тооцох:

$$\text{НДХД} = \text{ДХ} / 365 * \text{АХ}$$

Товчилсон үсгийн тайлбар:

БДХД - Буцаах даатгалын хураамжийн дүн;

ДХ - Даатгалын хураамж;

ДНХ - Даатгалын нийт хугацаа;

НДХД - Нэмэлт даатгалын хураамжийн дүн;

ҮХ - Үлдсэн хоног;

АХ - Ашиглах хоног.

ЗУРГАА. ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭ, ХУГАЦАА, ГЭРЭЭ ДУУСГАВАР БОЛОХ НӨХЦӨЛ.

- 6.1. Талууд даатгалын гэрээний хугацааг 2024 оны 02 сарын 01-ний өдрөөс 2025 оны 01 сарын 31-ний өдрийн 24⁰⁰ цагийг дуусталх хугацаагаар байгуулсан болно.
 - 6.2. Даатгалын гэрээ дараах тохиолдлуудын аль нэг нь түрүүлж бүрдсэн тохиолдолд дуусгавар болно. Үүнд:
 - 6.2.1. Гэрээний хугацаа дуусгавар болсон;
 - 6.2.2. Талуудын аль нэг нь дампуурсан аль эсхүл татан буугдсан;
 - 6.2.3. Шүүхээс талуудын хооронд байгуулагдсан гэрээг хүчин төгөлдөр бус гэж тооцсон;
 - 6.2.4. Гэрээний хугацаа дуусгавар болохоос өмнө гэрээг дуусгавар болгохоор талууд харилцан тохиролцсон.
- Даатгуулагчийн ажилтны хувьд:
- 6.2.5. Даатгуулагчийн ажилтан нас барсан;
 - 6.2.6. Даатгуулагчийн ажилтан ажлаас гарсан.
- 6.3. Талуудын аль нэг нь энэхүү гэрээг цуцлах санаачилгыг гаргаж болох холбогдох мэдэгдлийг хүргүүлнэ. Мэдэгдэл хүргүүлснээс хойш 1 сарын дотор мэдэгдэлд хариу ирүүлээгүй тохиолдолд гэрээг цуцалсанд тооцно.
- 6.4. Талууд даатгалын гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалсан тохиолдолд гэрээний үлдсэн хугацаанд ноогдох хураамжаас тухайн даатгалтай холбогдсон зардлыг хасаж, үлдэх хэсгийг Даатгуулагчид 5 хоногийн дотор эргүүлэн олгоно. Нөхөн төлбөр авсан болон 11 сараас дээш хугацаа өнгөрсөн тохиолдолд буцаалт хийхгүй.

ДОЛОО. ДААТГУУЛАГЧ, ДААТГАГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

7.1. Даатгагчийн эрх, үүрэг:

- 7.1.1 Даатгуулагчийн ажилтан даатгалын гэрээний хамгаалалт, нөхөн төлбөр хэрхэн нэхэмжлэн авах талаар өөрийн зардлаар сургалт хийх, шаардлагатай гарын авлагаар хангах, мэдээлэл зөвлөгөө өгөх;
- 7.1.2 Даатгалын тохиолдол бий болсон үед нөхөн төлбөрийг хууль болон гэрээгээр тохиролцсон хугацаа, хэмжээнд олгох; *(Даатгуулагч даатгалын хураамжийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөөгүй байхад даатгалын тохиолдол бий болсон бол даатгагч гэрээнд заасан үүрэг хүлээхгүй)*
- 7.1.3 Даатгагч нь нөхөн төлбөр олгохоос татгалзсан бол татгалзсан үндэслэл, тайлбараа тодорхой гаргаж, Даатгуулагч болон Даатгуулагчийн ажилтанд бичгээр мэдэгдэнэ;
- 7.1.4 Монгол улсын хуулиар зөвшөөрснөөс бусад нөхцөлд Даатгуулагчийн талаарх мэдээ, материалын нууцыг задруулахгүй байх;
- 7.1.5 Даатгалын тохиолдол бий болсон үед Даатгагч даатгалын тохиолдлын улмаас учирсан хохирлын шалтгаан нөхцөл, нөхөн төлбөрийн хэмжээг тогтооход шаардлагатай аливаа мэдээг Даатгуулагчаас шаардах;
- 7.1.6 Даатгуулагчийн гаргаж өгсөн мэдээ, материалын үнэн, зөв эсэхийг шалгах, шаардлагатай бол мэдээллийн талаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас тодруулга авах;
- 7.1.7 Даатгуулагч хууль болон гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд гэрээг цуцлах, түүнд өөрчлөлт оруулахыг шаардах;
- 7.1.8 Даатгалын тохиолдлоор олгосон нөхөн төлбөр, түүнтэй холбогдох зардлын хэмжээгээр буруутай этгээдээс нэхэмжлэн авах;
- 7.1.9 Даатгуулагчдын ажилтны нөхөн төлбөрийн тайланг хагас жилээр болон даатгуулагчийн хүссэн хугацаанд гарган даатгагчид хүргүүлэх ;

7.2 Даатгуулагч, түүний ажилтны эрх, үүрэг:

- 7.2.1 Даатгалын хураамжийг энэхүү гэрээнд заасан хугацаа, хэмжээгээр Даатгагчид төлөх;
- 7.2.2 Даатгал хийлгэхтэй холбогдсон баримт материалыг Даатгагчид үнэн зөв гаргаж өгөх;
- 7.2.3 Ажилтан нь эмчийн заавраар хэвтэн эмчлүүлэх үед даатгагчид ажлын 5 хоногийн дотор мэдэгдэх;
- 7.2.4 Даатгалын тохиолдол бий болсон үед энэхүү гэрээнд тусгагдсан баримт, материалыг даатгагчид үнэн зөв, бүрэн гүйцэд бүрдүүлэн, хүндэтгэн үзэх шалтгаантайгаас бусад тохиолдолд даатгалын тохиолдол бий болсон өдрөөс хойш хуанлийн 30 хоногийн дотор хүлээлгэн өгөх;
- 7.2.5 Даатгалын гэрээнд хамрагдахгүй төлбөрт шууд төлбөрийн үйлчилгээ авсан тохиолдолд Даатгагчийн заасан хугацаанд буцаан төлөх;
- 7.2.6 Даатгалын тохиолдол болсон үед гэрээний нөхцөлийн дагуу нөхөн төлбөр олгохыг Даатгагчаас шаардах;
- 7.2.7 Даатгалын гэрээтэй холбоотой мэдээлэл зөвлөгөө , сургалт, гарын авлагыг Даатгуулагчаас шаардах

- 7.2.8 Даатгуулагчийн ажилтны нөхөн төлбөрийн тайланг хагас жилд 1 удаа болон хүссэн хугацаандаа даатгагчаар гаргуулан авах;
- 7.2.9 Даатгагч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд гэрээг цуцлах, эсвэл түүнд өөрчлөлт оруулахыг шаардах;

НАЙМ. ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР ОЛГОХ, ТООЦОХ НӨХЦӨЛ

- 8.1 Даатгалын нөхөн төлбөр олгох үйл ажиллагаа нь Монгол Улсын хууль болон тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан журам, нөхцөл, заавар болон энэхүү даатгалын гэрээгээр зохицуулагдана.
- 8.2 Даатгагдагч нь даатгалын тохиолдлын үед дараах нөхөн төлбөрийн баримтуудыг бүрдүүлж даатгагч руу и-мэйлээр илгээнэ. Үүнд:
- 8.2.1 Нөхөн төлбөр хүссэн өргөдөл;
- 8.2.2 Төлбөрийн и-баримт, зардлын задаргааны хамт;
- 8.2.3 Эмчийн үзлэгийн тэмдэглэл;
- 8.2.4 Оношилгоо шинжилгээний тайлан, дүгнэлт;
- 8.2.5 Эмийн жорын эх хувь эсвэл баталгаажсан хуулбар; Хэрэв даатгагдагчийн хүүхэд гэтэлийн ослоос үүдэлтэй даатгалын тохиолдол бий болбол хүүхдийн төрсний гэрчилгээний хуулбар,
- 8.2.6 Эмнэлгээс гарсан тэмдэглэл. (шаардлагатай тохиолдолд)
- 8.3 Даатгагдагч нь Даатгагчийн хамтын ажиллагаатай эмнэлгүүдэд хэвтэн эмчлүүлэх үедээ шууд төлбөрийн үйлчилгээ авах тохиолдолд хэвтэн эмчлүүлэх хугацаанаасаа өмнө 72 цагийн дотор дараах материалыг илгээн даатгагчаас зөвшөөрөл авна. Үүнд:
- 8.3.1 Даатгуулагчийн хэвтэн эмчлүүлэх онош, хийгдэх эмчилгээ, хугацаа, төлбөрийн дүн зэргийг агуулсан эмчилгээний төлөвлөгөө;
- 8.3.2 Холбогдох шинжилгээ, оношилгооны хариу.
- 8.4 Даатгалын хугацаанд даатгалын эрсдэлийн улмаас даатгагдагчдын эрүүл мэндэд хохирол учирснаас гарах эмчилгээний зардлыг үнэлгээний хязгаарт багтаан гарсан зардлын хэмжээгээр даатгагч нөхөн төлнө.

ДААТГАЛЫН ХАМГААЛАЛТ	STANDARD БАГЦ
Жилийн дээд хэмжээ	10,000,000 төгрөг
Даатгал үйлчлэх бүс нутаг	Монгол улс
Даатгуулагчийн өөрийн хүлээх хариуцлага	0 %
Даатгал үйлчлэх бүс нутгаас гаднах яаралтай тусламжийн эмчилгээний зардлын болон аяллын хамгаалалт	5,000,000 төгрөг
Монгол улсад эмчлэгдэх боломжгүй өвчнийг гадаад улсад эмчлүүлэх	10,000,000 төгрөг
ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭХ ЭМЧИЛГЭЭ	
Ор хоногийн төлбөр / өрөөний төлбөр болон хоолны мөнгө багтсан	Энгийн өрөө /1 хоногийн 60,000 төгрөг хүртэл/
Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэхтэй холбогдон гарах бүх зардал	100% хамрагдсан
Эд эрхтэн шилжүүлэх суулгах	100% хамрагдсан
Мэс заслын зардал	100% хамрагдсан
Сахиурын зардал	Өдрийн 20,000 төгрөг /10 хоног хүртэл/
АМБУЛАТОРИЙН ЭМЧИЛГЭЭ	
Ерөнхий болон нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг	4,000,000 төгрөг
Тоног төхөөрөмж шаардах болон лабораторийн шинжилгээ оношилгооны зардал	
Эмчийн жороор олгогдох эм тарианы зардал	
Физик эмчилгээ, мэргэжлийн болон хэл яриа заслын эмчилгээ	
Амбулаториор хийгдэх мэс заслууд	
Ослоос үүдэлтэй яаралтай эмчилгээ	2,000,000 төгрөг
Протезийн зардал	
ХАВДРЫН ХАМГААЛАЛТ	
Эмийн болон мэс заслын эмчилгээ	5,000,000 төгрөг
Туяа эсвэл химийн эмчилгээ	
УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЗЛЭГ	
Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг	180,000 төгрөг
АРХАГ ХУУЧ ӨВЧНИЙ ХАМГААЛАЛТ	
Архаг хууч өвчний үзлэг, оношилгоо	1,500,000 төгрөг
Архаг хууч өвчний эмчилгээний зардал	

БУСАД ХАМГААЛАЛТ	
Орон нутгийн газраар хийгдэх түргэн тусламжийн үйлчилгээ	100% хамрагдсан
Гэнэтийн ослоос үүдэлтэй шүдний эмчилгээ	100% хамрагдсан
Ослоос үүдэлтэй ам ба эрүү нүүрний мэс засал	100% хамрагдсан
Хөнгөвчлөх эмчилгээ	5,000,000 төгрөг
НЭМЭЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ: Индиго хүүхдийн гэнэтийн ослын даатгал	Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан ажилтан бүр 1 хүүхдээ 10 сая төгрөгийн хамгаалалт бүхий хүүхдийн бүх төрлийн гэнэтийн ослын даатгалд үнэ төлбөргүйгээр даатгалд хамрагдана.

- 8.5 Даатгагч нь даатгуулагчийн эмнэлэг эмчилгээний зардлыг эмнэлэг рүү шууд төлбөр хийх болон нөхөн олговор хэлбэрээр олгоно.
- 8.5.1 Хэвтэн эмчлүүлэх тохиолдолд Монгол улс дахь сүлжээ эмнэлгүүд рүү шууд төлбөр хийх боломжтой;
- 8.5.2 Амбулаториор эмчлүүлэх болон сүлжээ бус аливаа эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэх тохиолдолд даатгагдагчийн эмнэлэг, эмнэлгийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн баримт материалыг үндэслэн гэрээнд заасан нөхцөлийн дагуу нөхөн төлбөр олгоно¹.
- 8.6 Эмнэлгийн ор хоногийн зардлыг төлөхдөө энгийн өрөөний тарифыг баримталж төлнө.
- 8.7 Эмнэлэгт хэвтэхгүйгээр амбулаториор эмчийн үзлэг хийлгэх, эм тариа бичүүлэх, оношилгоо шинжилгээ хийлгэх тохиолдол тухай бүр гэрээнд заагдсан нөхөн төлбөрийн хязгаараас давсан хэсгийн хохирлыг Даатгагч төлөхгүй.
- 8.8 Яаралтай тусламж шаардлагатайгаас бусад тохиолдолд /ажлын бус цагаар эсвэл амралтын өдрүүдэд/ яаралтай тусламжийн тасгаар үйлчлүүлсэн тохиолдолд эмчийн үзлэгийн болон холбогдох оношилгоо, эмчилгээний зардлыг тухайн эмнэлгийн энгийн үеийн тарифаар тооцож буцаан төлнө.
- 8.9 Эмчийн жороор олгох эмээс нэг удаад 30 хоног хүртэлх хугацааны эмийг олгоно.
- 8.10 Даатгалын хугацаанд олгох нөхөн төлбөрийн нийт хэмжээ даатгалын гэрээнд заасан даатгалын үнэлгээнээс хэтрэхгүй байна;
- 8.11 Даатгалын тохиолдол бий болж, нөхөн төлбөр хүссэн өргөдөл, гэрээнд заасан баримтыг бүрэн хүлээн авснаас хойш ажлын 5 хоногийн дотор нөхөн төлбөрийг олгоно.
- 8.12 Даатгагдагчаас хүлээн авсан өргөдөл материал нь гэрээнд заасан баримтын шаардлага хангахгүй дутуу, эргэлзээтэй байх эсвэл тухайн асуудлаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаар дүгнэлт тодорхойлолт гаргуулахаар даатгагч хүсэлт гаргасан, эсвэл эрх бүхий байгууллага хянаж шалгаж шийдвэр гаргаагүй байгаа тохиолдолд 8.11-т заасан нөхөн төлбөр олгох хугацаа үйлчлэхгүй.
- 8.13 Энэхүү гэрээний 7.2.4-д заасан хугацааг хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хожимдуулсан тохиолдолд Даатгуулагч нөхөн төлбөр нэхэмжлэх эрхээ алдах бөгөөд тэрээр хүндэтгэн үзэх шалтгаантай байсан гэдгээ нотолсноор хугацааг сэргээх бөгөөд нөхөн төлбөр олгоно.
- 8.14 Эмийн жороор олгож буй эм тарианы зардлын нөхөн төлбөрийг хувь хүнд олгохдоо цахим төлбөрийн баримт (и-баримт)-д НӨАТ тооцсон тохиолдолд холбогдох НӨАТ-ын дүнгийн 20 хувийг суутган тооцож олгоно.
- 8.15 **Буруутай этгээдээс нэхэмжлэл гаргах.** Монгол Улсын Даатгалын тухай хуулийн 8.7, Иргэний хуулийн 443.7 дахь заалтыг үндэслэн Даатгагч нөхөн төлбөрийг олгосон нөхцөлд буруутай этгээдээс төлбөр нэхэмжлэх даатгуулагчийн эрх нь даатгалаар олгогдсон нөхөн төлбөр, түүнтэй холбогдон гарсан зардлын хэмжээгээр даатгагчид шилжинэ. Даатгагдагч өөрт учирсан хохирлыг буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлсэн бол нөхөн төлбөрийг тэр хэмжээгээр бууруулж олгоно.
- 8.16 Буруутай этгээдээс хохирлыг нэхэмжлэн авах даатгагчийн эрхийг даатгагдагчийн зүгээс ямар нэгэн хэлбэрээр хязгаарласан эсвэл багасгасан тохиолдолд даатгагч даатгагдагчид олгосон нөхөн төлбөрийг тэр хэмжээгээр буцаан нэхэмжилнэ.
- 8.17 **Зэрэг даатгагдах.** Даатгуулагч нь даатгалын зүйлийг хэд хэдэн компанид зэрэг даатгуулсан болон энэхүү даатгалын гэрээгээр олгогдох нөхөн төлбөр нь өөр даатгалын гэрээгээр мөн нөхөн төлөгдөхөөр байвал Даатгагч нь учирсан хохирлыг бүрэн хэмжээгээр хариуцахгүй бөгөөд бусад даатгалын компанитай тохиролцож хохирлын хэмжээнээс ихгүй байхаар тооцож нөхөн төлбөрийг олгоно.

ЕС. ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР ОЛГОХООС ТАТГАЛЗАХ НӨХЦӨЛ

- 9.1 Монгол Улсын Даатгалын тухай хуулийн 8.5 дугаар зүйлд заасан үндэслэл үүссэн болон даатгалын онцлогоос шалтгаалж дараах тохиолдол үүссэн тохиолдолд Даатгагч нь аливаа үүрэг хариуцлага хүлээхгүй бөгөөд нөхөн төлбөр олгохоос татгалзаж болно. Үүнд:

¹ Даатгуулагч зардлаа урьдчилж төлөх ба эмчилгээ дууссаны дараа Даатгагч гарсан эмчилгээний зардлыг Даатгуулагчид нөхөн төлөх нөхцөлийг ойлгоно.

- 9.1.1 Туршилтын батлагдаагүй эмчилгээ, эм тарианы зардал /Үүнд: уламжлалт эмчилгээ, тан, Монгол улсын эмчилгээний стандартад бүртгэгдээгүй эмчилгээ, Монгол Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэлгүй эм тариа/ зэрэг хамаарна;
- 9.1.2 Төрөлхийн эмгэг болон үүнээс улбаалсан аливаа эмчилгээний зардал;
- 9.1.3 Жирэмслэлтээс урьдчилан сэргийлэх, жирэмслэлтийг таслан зогсоох, үргүйдлийн шинжилгээ ба эмчилгээ, үр тогтоох чадварыг нэмэгдүүлэхэд чиглэгдсэн эмчилгээ (тэр дундаа цаашидын үр зулбалтаас урьдчилан сэргийлэх эмчилгээ), үр зулбалтын шалтгааныг болон эмнэлгийн аргаар үр тогтоох аргыг судлах, үргүй болгох (эсвэл эсрэг эмчилгээ) ажилбар эсвэл тэдгээр ажилбарын үр дагавар буюу тэдгээртэй холбоотой аливаа эмчилгээ;
- 9.1.4 Бэлгийн үйл ажиллагааны алдагдал, бэлгийн замын халдварт болон бэлгийн замаар халдварласан өвчний эмчилгээ, оношилгоо;
- 9.1.5 Эмчилгээний зайлшгүй шаардлагатай бус гоо сайхны мэс ажилбар, эмчилгээ, өмнө нь хийлгэсэн гоо сайхны мэс ажилбар, эмчилгээтэй холбоотой, түүнээс улбаатай хийх шаардлагатай болсон аливаа эмчилгээ;
- 9.1.6 Үс уналтын эсрэг эмчилгээ, бүх төрлийн батганы эмчилгээ зэрэг гоо сайхны эмчилгээний зардал;
- 9.1.7 Донор болох, донор эрхтэн эсвэл эд эс цуглуулах эсвэл бусад холбогдох зардал²;
- 9.1.8 Санаатайгаар өөрийн бие эрхтэнд учруулсан гэмтэл эсвэл амиа хорлох оролдлогын шууд болон шууд бус үр дагаврыг арилгах эмчилгээ;
- 9.1.9 Никотин эсвэл тамхинаас хамааралтай эмчилгээтэй холбоотой аливаа зардал (Үүнд: никотин орлуулах эмчилгээ багтах бөгөөд үүгээр хязгаарлагдахгүй), эсвэл архи, болон бусад төрлийн бодисын буруу хэрэглээ, тун хэтрүүлэх зэрэгтэй холбоотой эсвэл энэхүү хэрэглээнээс үүдэлтэй эмчилгээ;
- 9.1.10 Аливаа урьдчилан сэргийлэх эмчилгээ;
- 9.1.11 Даатгуулагчийн гэрээнд багтаагүй эмчилгээний үр дүнд учирсан зардал; (Үүнд: шүдний ердийн ба нөхөн сэргээх эмчилгээ, хараа зүй, жирэмслэл төрөлт, сэтгэцийн эмчилгээ, дархлаажуулалт г.м хамгаалалтууд)
- 9.1.12 Хөгшрөлт, цэвэршилт, бэлгийн бойжилт г.м. физиологийн болон байгалийн жамаар бие эрхтэнд өөрчлөлт орохтой холбоотой нийтлэг шинж тэмдгүүдийг хөнгөвчлөх эмчилгээ;
- 9.1.13 Даатгуулагч цалин эсвэл мөнгөн урамшуулал, тэр дундаа тэтгэлэг авч оролцдог аливаа мэргэжлийн спортын тэмцээний бэлтгэл сургуулилт хийсэн эсвэл түүнд оролцсоны улмаас хийх шаардлагатай болсон эмчилгээ;
- 9.1.14 Рашаан сувиллын газар, байгалиар буюу спа аргаар эмчлэх эмнэлэг, бие бялдаржуулах төв эсвэл эдгээртэй ижил төстэй байгууллагаас ногдуулсан төлбөр;
- 9.1.15 Оноштой холбоогүй эмчилгээ болон эмийн зардал болон бусад зардлууд;
- 9.1.16 Амбулаториор эмчлэгдэх боломжтой өвчнийг хэвтэн эмчлүүлэхтэй холбоотой ор хоног, хоол, сувилахуйн зардал г.м. эмчилгээний нэмэлт өртөг;
- 9.1.17 Энгийн нөхцөлд худалдан авах боломжтой хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүний нэхэмжлэл; (Үүнд: витамин, эрдэс, органик бодисууд багтах бөгөөд үүгээр хязгаарлагдахгүй)
- 9.1.18 Судас өргөсөлтөөс хамгаалах оймс, сонсголын аппарат, тэргэнцэр, таяг, заслын зориулалттай чиг баригч, нурууны бүс зэрэг эмнэлгийн туслах хэрэгслийн зардал;
- 9.1.19 Даатгалын гэрээний хугацаа дууссанаас хойш гарсан эмчилгээний зардал.

АРАВ. ГЭРЭЭНИЙ ХАРИУЦЛАГА, НУУЦЛАЛ

- 10.1 Талууд гэрээний хугацаанд ажил үүргийн шаардлагаар олж мэдсэн, эзэмшиж, ашиглаж байсан баримт бичиг, мэдээ материал болон талуудын бизнесийн ашиг сонирхолд шууд болон шууд бус хамааралтай компанийн болоод харилцагчийн үйл ажиллагаатай холбоотой бүх төрлийн мэдээлэл, даатгалын хэмжээ, төлбөр, тооцоо, бусад үзүүлэлтүүд, байгууллага, хувь хүний нууц, ноу-хау зэргийг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд задруулахгүйгээр хугацаагүй чанд хадгална.
- 10.2 Даатгагдагч нь даатгалын нөхөн төлбөр авах зорилгоор нотлох баримтыг хуурамчаар үйлдсэн, бүрдүүлсэн бол даатгагчаас гэрээг цуцалж, хариуцлага хүлээлгэхээр баримтыг хуулийн байгууллагад шилжүүлнэ.

АРВАН НЭГ. БУСАД

- 11.1 Талууд энэхүү гэрээг хэрэгжүүлэхдээ Монгол улсын хууль тогтоомжид заасан эрхийг эдэлж, үүрэг хүлээнэ. Энэхүү гэрээг Монгол хэлээр хууль зүйн хувьд адил хүчинтэй 3 эх хувь үйлдэж Даатгуулагч 2 хувийг, Даатгагч 1 хувийг тус бүр хадгална.
- 11.2 Талууд харилцан тохиролцож гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулж болох ба энэ нэмэлт өөрчлөлтийг энэхүү гэрээнд зөвхөн бичгээр оруулж гарын үсэг зурж баталгаажуулснаар хүчин төгөлдөрт тооцно.

² Донор хайж олох ажлын зардал болон түүгээр хязгаарлагдахгүй бусад зардлуудыг хамруулан ойлгоно.

- 11.3 Энэхүү гэрээ түүний гүйцэтгэлтэй холбоотой асуудлаар талуудын хооронд маргаантай асуудал үүсвэл, юуны өмнө эв зүйгээр шийдвэрлэхийг эрмэлзэнэ. Хэрэв ийнхүү шийдвэрлэж чадахгүйд хүрвэл талууд Монгол Улсын шүүхэд хандаж шийдвэрлүүлнэ.

НӨХӨН ТӨЛБӨРИЙН АЛБАТАЙ ХОЛБОГДОХ УТАС, ХАЯГ:

Хаяг: МОНГОЛ УЛС, Улаанбаатар, Сүхбаатар Дүүрэг, 1-р хороо, Ай Си Тауэр, 9 давхар;

Төв компанийн утас: (+976)-7575-6000 /Мэдээлэл, асуулт хариулт, зөвлөгөө/

Нөхөн төлбөр хүлээн авах менежерийн нэр, утас : Н.Наранцэцэг / 99903588/

Э-Шуудан: mak-health@mig.mn

Гэрээ хариуцсан менежерийн нэр, утас : Э.Ариун-Эрдэнэ / 99075295 /

Э-Шуудан: ariun-erdene@mig.mn

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

ДААТГУУЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:

ЭДИЙН ЗАСАГ ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГЫН
ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ Ц.АЛТАНГЭРЭЛ

ХУУЛЬЧ Б.ЖАНЧИВ

ДААТГАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:

“МИГ ДААТГАЛ” ХХК-ИЙН ДААТГАЛЫН
ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ Э.АРИУН-ЭРДЭНЭ

ДОТООДЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛД ДААТГАГДСАН АЖИЛТНУУДЫН ЖАГСААЛТ

ДААТГАГЧ: "МИГ-ДААТГАЛ" ХХК
 ДААТГУУЛАГЧ: "ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ" ХХК
 ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР:

УЛААНБААТАР
 ХҮРЭН ТОЛГОЙ
 КОАЛ МАЙНИНГ
 ХХК

Хавсралт №1

№	Овог	Нэр	Регистрийн дугаар	Даатгалын үнэлгээ /төг/	Даатгалын хураамж /төг/
1	Дэлгэр	АДЪЯАДУЛАМ	ЙЮ78060164	10,000,000	450,000
2	Жигжидсүрэн	АДЪЯАСҮРЭН	ЙО98041209	10,000,000	450,000
3	Одбаяр	АЗБАЯР	ЖЯ95071573	10,000,000	450,000
4	Пүрэв	АЛИМАА	ЙМ77101301	10,000,000	450,000
5	Батгөр	АЛТАН-ОЧИР	УЮ99020518	10,000,000	450,000
6	Дагвадорж	АЛТАНСҮХ	ВЭ68103070	10,000,000	450,000
7	Баатар	АЛТАНХУЯГ	МА69100214	10,000,000	450,000
8	Мондоо	АРИУНАА	ОГ84110104	10,000,000	450,000
9	Аманжал	АСКАР	УК98090534	10,000,000	450,000
10	Ганбаатар	БААСАНДОРЖ	ЙВ93021019	10,000,000	450,000
11	Навган	БАДАМ	ВЮ70062463	10,000,000	450,000
12	Цэнд-Аюуш	БАТ-АМГАЛАН	УШ99032010	10,000,000	450,000
13	Дашдаваа	БАТБААТАР	ЕЙ97030359	10,000,000	450,000
14	Ганчөдөр	БАТБАЯР	АЮ97080911	10,000,000	450,000
15	Батнасан	БАТЖАРГАЛ	ВВ98121610	10,000,000	450,000
16	Банзрагч	БАТЖАРГАЛ	НИ65122516	10,000,000	450,000
17	Отгонбат	БАТ-ИРЭЭДҮЙ	ФД03322677	10,000,000	450,000
18	Байгальцэцэг	БАТЛХАГВА	КТ04262310	10,000,000	450,000
19	Баясгалан	БАТМӨНХ	КЮ83021675	10,000,000	450,000
20	Цэцэг -Өлзий	БАТМӨНХ	КТ96101554	10,000,000	450,000
21	Ганболд	БАТТӨГС	ФА91092411	10,000,000	450,000
22	Тогтох	БАТ-ЭРДЭНЭ	ЙВ84012130	10,000,000	450,000

23	Сэрээгэр	БАТ-ЭРДЭНЭ	ЙО807031919	10,000,000	450,000
24	Эрдэнэсайхан	БАТ-ЭРДЭНЭ	М398112610	10,000,000	450,000
25	Батсүх	БАТ-ЭРДЭНЭ	ОА96112911	10,000,000	450,000
26	Ганбат	БАЯРМАГНАЙ	ЗЮ82062017	10,000,000	450,000
27	Батням	БАЯРМАНЛАЙ	ФЖ97112619	10,000,000	450,000
28	Бямбасүрэн	БАЯРХҮҮ	ЙЙ98040316	10,000,000	450,000
29	Энхтайван	БАЯРЦЭНГЭЛ	ЕП89031816	10,000,000	450,000
30	Баясгалан	БИЛГҮҮН	УК00270635	10,000,000	450,000
31	Жанат	БОЛАТБЕК	БЭ78030814	10,000,000	450,000
32	Жамбалдорж	БОЛД	ГЖ66121019	10,000,000	450,000
33	Сундуйжав	БОЛДБААТАР	МВ73022714	10,000,000	450,000
34	Өлзийбат	БУД	ЖА93031517	10,000,000	450,000
35	Пүрэвдавга	БУЛГАН	ГЖ78121219	10,000,000	450,000
36	Шоовдор	БУЯНТОГТОХ	ТА96082233	10,000,000	450,000
37	Батсайхан	БҮРЭНЧИМЭГ	МВ970822303	10,000,000	450,000
38	Цэгмэд	БЯМБАДЭЛГЭР	ЙЮ70061214	10,000,000	450,000
39	Баасанжав	БЯМБАЖАВ	ЙМ84090716	10,000,000	450,000
40	Амгаабазар	ГАЛСАНЧОЙНЖИД	ЙЭ84111233	10,000,000	450,000
41	Хөсрий	ГАНЗОРИГ	ЗЮ76040110	10,000,000	450,000
42	Ганхуяг	ГАНЦЭЦЭГ	МИ85072205	10,000,000	450,000
43	Цэрэндорж	ГАНЦЭЦЭГ	ЙМ78110517	10,000,000	450,000
44	Жамъяншарав	ГАНЧӨДӨР	АЭ74052675	10,000,000	450,000
45	Энх-Амгалан	ДАВААНЫМ	ЙЮ98052127	10,000,000	450,000
46	Лхаасүрэн	ДАГВАДОРЖ	ВЭ82070711	10,000,000	450,000
47	Сайнбаяр	ДАМДИНБАЗАР	РП91010515	10,000,000	450,000
48	Ганчимэг	ДОВЧИНСҮРЭН	ЙФ90011714	10,000,000	450,000
49	Цогоо	ДОРЖСЭМБЭЭ	ВЮ92010938	10,000,000	450,000
50	Нямдорж	ДУГАРСҮРЭН	ДЮ90081576	10,000,000	450,000
51	Бямбаа	ДЭЛГЭРДАЛАЙ	УД83091919	10,000,000	450,000
52	Ашим	ЕРКИН	БЙ94101118	10,000,000	450,000
53	Самдан	ЖАВЗАНДУЛАМ	ИЭ80072164	10,000,000	450,000

54	Цэрэндавга	ЖАМЪЯНСҮРЭН	ЗЮ76061279	10,000,000	450,000
55	Леонид	ЖЕНЯ	СФ90061715	10,000,000	450,000
56	Янжив	ЗОЛЗАЯА	ДА75100505	10,000,000	450,000
57	Амарсайхан	ЗОРИГТБААТАР	ЙО91042010	10,000,000	450,000
58	Буянжаргал	ЗУЛЗАЯА	КГ00260802	10,000,000	450,000
59	Сүрэн	ИДЭР	КИ67082217	10,000,000	450,000
60	Түвшинжаргал	ИХБАЯР	ЕЭ96010211	10,000,000	450,000
61	Лхагва	ЛХАГВАБААТАР	ЙБ71033116	10,000,000	450,000
62	Болдбаатар	ЛХАГВАДОРЖ	ИНО88110290	10,000,000	450,000
63	Бумаа	ЛХАГВАСҮРЭН	КГ87033106	10,000,000	450,000
64	Долгоржав	МӨНХБААТАР	КИ75121711	10,000,000	450,000
65	Наранбумба	МӨНХБААТАР	МТ93061311	10,000,000	450,000
66	Пүрэвээ	МӨНХБАТ	ДЗ73061211	10,000,000	450,000
67	Бавуу	МӨНХЖАРГАЛ	КГ68062813	10,000,000	450,000
68	Даваадорж	МӨНХЗАЯА	РЙ01290108	10,000,000	450,000
69	Хүрэлбаатар	МӨНХТӨР	МБ97012811	10,000,000	450,000
70	Очирхүрээ	МӨНХТӨР	ЙЮ84121315	10,000,000	450,000
71	Мөнх-Очир	МӨНХЦЭЦЭГ	ИЙ99040602	10,000,000	450,000
72	Ганзориг	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	КВ99021871	10,000,000	450,000
73	Лхагвабаатар	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	ГП97021010	10,000,000	450,000
74	Гантөмөр	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	ЖЗ92072115	10,000,000	450,000
75	Тогтвор	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	УГ85011918	10,000,000	450,000
76	Мягмар	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	ЙУ93090415	10,000,000	450,000
77	Жаламбаа	МӨНХ-ЭРДЭНЭ	ЧЗ87090511	10,000,000	450,000
78	Дарьсүрэн	МЯГМАРДОРЖ	РФ77122075	10,000,000	450,000
79	Сандуйжав	МЯГМАРСҮРЭН	МВ78041809	10,000,000	450,000
80	Минтэгдорж	НАДМИДИПҮРЭВ	ЙЙ72061625	10,000,000	450,000
81	Ганболд	НАМСРАЙ	СЦ00311618	10,000,000	450,000
82	Давгадорж	НАМСРАЙЖАВ	ИЖ95022816	10,000,000	450,000
83	Арилд	НАРМАНДАХ	СЭ82062115	10,000,000	450,000
84	Индэрбат	НАЯНТАЙ	ЛГ80010539	10,000,000	450,000

85	Дашзэгвэ	НЭРГҮЙ	ЙГ79111203	10,000,000	450,000
86	Баярсайхан	НЯМДОРЖ	СЗ92052016	10,000,000	450,000
87	Мөнхөө	НЯМСҮРЭН	УК69081702	10,000,000	450,000
88	Шагдардунчин	ОДБААТАР	ЖИ88100711	10,000,000	450,000
89	Мягмардорж	ОДСҮРЭН	МВ87092802	10,000,000	450,000
90	Дамдин	ОДХУЯГ	ЦБ80092818	10,000,000	450,000
91	Шинэхүү	ОРГИЛБОЛД	КТ88060719	10,000,000	450,000
92	Пунцагбалжир	ОТГОНБААТАР	ТД74011216	10,000,000	450,000
93	Бадарч	ОТГОНБАЯР	МВ83011616	10,000,000	450,000
94	Сундуйжав	ОТГОНБАЯР	ТД71041166	10,000,000	450,000
95	Даваа	ОТГОНЦЭЦЭГ	МЭ81121006	10,000,000	450,000
96	Од	ОТГОНЧИМЭГ	КТ78020202	10,000,000	450,000
97	Одхүү	ОЮУНДАЛАЙ	ДА01242919	10,000,000	450,000
98	Бат-Эрдэнэ	ОЮУН-ЭРДЭНЭ	МЗ98100201	10,000,000	450,000
99	Цэрэндагва	ОЮУН-ЭРДЭНЭ	МВ80011905	10,000,000	450,000
100	Биндэрьяа	ӨЛЗИЙБААТАР	ФБ67010335	10,000,000	450,000
101	Сүхээ	ӨЛЗИЙБАЯР	ПНО77031319	10,000,000	450,000
102	Ажирахгүй	ПҮРЭВ	КЮ82101214	10,000,000	450,000
103	Адьяажав	ПҮРЭВГАРЬД	ИГ86090411	10,000,000	450,000
104	Лувсандагва	ПҮРЭВСАЙХАН	ФВ64123113	10,000,000	450,000
105	Батболд	ПҮРЭВСҮРЭН	ЙП94052001	10,000,000	450,000
106	Отгонгэрэл	САМБАЛХҮҮНДЭВ	УШ99042816	10,000,000	450,000
107	Эрдэнэ	СОЛОНГО	КТ01212409	10,000,000	450,000
108	Лувсандорж	СУГАР	РЙ81070318	10,000,000	450,000
109	Насанжаргал	СУГИРХҮҮ	КТ00210738	10,000,000	450,000
110	Уранбаатар	СУМЬЯАБЭЙС	ЙЮ01321811	10,000,000	450,000
111	Отгонбат	СУМЬЯАДОРЖ	ИЗ00251516	10,000,000	450,000
112	Гантулга	СУТАЙХҮҮ	ГЕ86062451	10,000,000	450,000
113	Амарсайхан	СҮХБАТ	ЛГ00280912	10,000,000	450,000
114	Нэргүй	СЭРЧИННАНГИЛ	ЙП93041017	10,000,000	450,000
115	Бидэрьяа	ТОГМИДСҮРЭН	ИФ96102515	10,000,000	450,000

116	Орхонтуул	ТӨГӨЛДӨР	МЗ98072413	10,000,000	450,000
117	Тунгалагтуяа	ТӨГСЖАРГАЛ	УД00321139	10,000,000	450,000
118	Төмөрбаатар	ТӨМӨРЧӨДӨР	КГ82081731	10,000,000	450,000
119	Улаанхүү	ТӨРБАТ	КГ97050818	10,000,000	450,000
120	Базарсад	ТУНГАЛАГ	МФ83082704	10,000,000	450,000
121	Ням	ТҮВШИНЖАРГАЛ	ДС82080511	10,000,000	450,000
122	Пүрэвдагва	ТҮВШИНЗАЯА	АЗ72021275	10,000,000	450,000
123	Зайсандамба	ТҮВШИН-ЭРДЭНЭ	АЭ74021013	10,000,000	450,000
124	Сайнбилэг	ТҮМЭН	ЙЮ70030973	10,000,000	450,000
125	Очирхуяг	ТҮМЭНДЭМБЭРЭЛ	ЛН74012409	10,000,000	450,000
126	Дашнамжил	ТЭГШДЭЛГЭР	НИ78052814	10,000,000	450,000
127	Ганбат	ТЭМҮЖИН	КЛ91012419	10,000,000	450,000
128	Баярсайхан	ТЭМҮҮЖИН	КЮ90070899	10,000,000	450,000
129	Болд	УУГАНБАЯР	ИЛ89101919	10,000,000	450,000
130	Мягмартогтох	УУГАНБАЯР	ЙО91101818	10,000,000	450,000
131	Баасанхүү	ХАШ-ЭРДЭНЭ	МЙ82092511	10,000,000	450,000
132	Хүрэлбаатар	ХАЯНХЯРВАА	СФ77021219	10,000,000	450,000
133	Сугир	ХИШИГСҮРЭН	КИ71031208	10,000,000	450,000
134	Батболд	ХОСЦЭЦЭГ	ФБ97060101	10,000,000	450,000
135	Энхбат	ХУЛАН	МА00231909	10,000,000	450,000
136	Мягмарсүрэн	ЦАМБАСҮРЭН	ВГ84041012	10,000,000	450,000
137	Чойжилсүрэн	ЦАСЧИХЭР	ЦЕ66112318	10,000,000	450,000
138	Батчулуун	ЦОГТ-ОЧИР	ЗМ83122910	10,000,000	450,000
139	Болд	ЦОЛМОНБАЯР	СЭ76060711	10,000,000	450,000
140	Жамъяндагва	ЦЭВЭЛМАА	МХ65051300	10,000,000	450,000
141	Гаян	ЦЭВЭЭНДУЛАМ	ВВ81020607	10,000,000	450,000
142	Сүх	ЦЭРЭНТОГТОХ	ЙН74091411	10,000,000	450,000
143	Надмид	ЦЭЦЭНЧИМЭГ	ЙЮ72071605	10,000,000	450,000
144	Эрдэнээ	ЧҮЛТЭМСҮРЭН	ИЖ96080312	10,000,000	450,000
145	Баатарцогт	ШИНЭХҮҮ	КК01222511	10,000,000	450,000
146	Шархүү	ЭНХ-АМГАЛАН	СФ64051112	10,000,000	450,000

147	Юра	ЭНХБАЯР	ЧО66040872	10,000,000	450,000
148	Пүрэвсүрэн	ЭНХБАЯР	ИЮ91032318	10,000,000	450,000
149	Маяа	ЭНХЗОРИГ	ФЯ74013173	10,000,000	450,000
150	Алзахгүй	ЭНХТОГТОХ	ДА87091115	10,000,000	450,000
151	Батсуурь	ЭРБОЛД	КА90042272	10,000,000	450,000
152	Ганболд	ЭРБОЛД	ФЖ91120919	10,000,000	450,000
153	Эрдэнэбаяр	ЭРДЭНЭБААТАР	ГВ01241312	10,000,000	450,000
154	Мишигдорж	ЭРДЭНЭБОЛД	МЕ84102911	10,000,000	450,000
155	Мөнхзул	ЭРДЭНЭЖАРГАЛ	ЕЮ99012607	10,000,000	450,000
156	Саранчимэг	ЭРДЭНЭХУЯГ	ТА97121136	10,000,000	450,000
157	НИЙТ			1,560,000,000	70,200,000

ХАВСРАЛТ БАТАЛСАН:

ДААТГУУЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:
ЭДИЙН ЗАСАГ ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГЫН
ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ Ц.АЛТАНГЭРЭЛ

ДААТГАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:
ДААТГАЛЫН ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ
Э.АРИУН-ЭРДЭНЭ

МОНГОЛ УЛС, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, 13-р хороолол, Парисийн гудамж, Дугаар 39, АЙ СИ
ТОВЕР, 9 давхарг
Утас: +976-75756000, Э-Шуудан: info@mg.mn

ДОТООДЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭНИЙ НЭМЭЛТ 001

Огноо 2024.04.08

Улаанбаатар хот

ДААТГАГЧ: “МИГ ДААТГАЛ” ХХК
ДААТГУУЛАГЧ: “ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК
ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: D24120008-2

Талуудын хооронд 2024 оны 02 дугаар сарын 01-ны өдөр байгуулсан № D24120008 тоот гэрээг (цаашид “Үндсэн гэрээ” гэх) үндэслэн энэхүү гэрээний нэмэлтийг байгуулахаар талууд харилцан тохиролцов.

1. Хавсралт 1-т заасан Даатгалын зүйлийн бүртгэлд дараах даатгаагчиг хасав.

ГЭРЭЭНЭЭС ХАСАГДАЖ БҮЙ АЖИЛЧИД

№	ОВОГ	НЭР	РЕГИСТРИЙН ДУГААР	АЖЛААС ГАРСАН ГОНОО	БУЦААЛТ ХИЙХ ХОНОГ	АШИГЛАСАН ХОШОГИЙН ХҮРААМЖ	БУЦААЛТЫН ДҮН
Хасагдсан ажилтан байхгүй							

2. Хавсралт 2-т заасан Даатгалын зүйлийн бүртгэлд дараах даатгаагчиг нэмэв.

ШИНЭЭР НЭМЭГДСЭН АЖИЛЧИД

№	Овог	Нэр	Регистрийн дугаар	Хураамжийн нийт дүн	Даатгал эхлэх хугацаа	Даатгал дуусах хугацаа	Даатгал дуусах хоногоор	Ажилд ор-он огноо	Гэрээний хугацаа хоногоор	Төлөх хураамж
1	Сүхээ	БАДАМХАНД	ГВ76073009	450,000.00	2024-03-09	1/31/2025	328	2024-03-09	365	404,384
2	Бүриад	ДАВААЖАРГАЛ	РФ87070660	450,000.00	2024-03-16	1/31/2025	321	2024-03-16	365	395,753
3	Батбаяр	УУГАНЦЭРЭН	ЗИ93102111	450,000.00	2024-03-02	1/31/2025	335	2024-03-02	365	413,014
4	Батбаяр	УУГАНБАТ	РА01272915	450,000.00	2024-03-02	1/31/2025	335	2024-03-02	365	413,014
				1,800,000.00						1,626,164

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ НЭМЭЛТ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БОЛОХ

2. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт (гэрээ)-ийг талууд 2 (хоёр) хувь үйлдэж гарын үсэг зуран баталгаажуулснаар хүчин төгөлдөр болно.

3. Энэхүү гэрээний нэмэлт нь **D24120008** тоот үндсэн гэрээний салшгүй хэсэг, түүний адил хүчин төгөлдөр байх ба дээрхи нэмэлт өөрчлөлтөд өөрөөр заагаагүй бол **D24120008-2** тоот гэрээний хавсралт хэвээр хүчин төгөлдөр байна.
4. Энэхүү нэмэлт гэрээний хугацаа 2024 оны 03 сарын 01-ны өдрөөс 2025 оны 01 сарын 31-ний өдрийн 24:00 хүртэл байна.
5. Нэмэлт гэрээний хасагдсан ажилчдын буцаалтын төлбөр төгрөг
6. Нэмэлт гэрээний нэмэгдсэн ажилчдын даатгалын хураамжын төлбөр **1,626,164** төгрөг
7. Нэмэлтээр гэрээний зөрүү даатгалын хураамжаас буцаалтын төлбөрийг хассаж **1,626,164** төгрөгийг даатгагчид төлөхөөр харилцан тохиролцов.
8. Даатгалын хураамжийг сар бүрийн 15-ний дотор тохиролцов.

БАТАЛГААЖУУЛАВ:

Даатгагчийг төлөөлж:

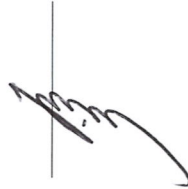
“МИГ ДААТГАЛ” ХХК-ийн
Байгууллагын даатгал,
Андеррайтингийн газрын захирал
Э.Ариун-Эрлэнэ -2

Даатгалын Менежер
Б.Мөнх-Огил

Даатгуулагчийг төлөөлж:
“ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК-ийн
Гүйцэтгэх Захирал
И.НАЯНТАЙ

УЛААНБААТАР
ЭЗГ-ийн хуульч
Б.Жанчив

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

Хугацаа	Тайлангийн төрөл	Татварын төрөл	Төлсөн дүн
	Улирал	Өмнөговь - Суутгагчийн хувь хүнд олгосон орлогоос суутгасан албан татвар	6,437,610,311.35
	Улирал	Өмнөговь - Хуулийн этгээдийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	73,418,728.33
	Улирал	Өмнөговь - Цалин, хөдөлмөрийн халс, тэдгээртэй адилтгах орлогоос суутгасан татвар	566,217,707.49
	Хагас жил	Өмнөговь - Улсын тэмдэгтийн хураамж	7,302,122.00
	Жил	Өмнөговь - Ахуйн хэрэглээний ус, рашаан ашигласны төлбөр	2,129,464.51
	Жил	Өмнөговь - Зам ашигласны төлбөр	478,000.00
	Жил	Өмнөговь - Автын агаарын бохирдлын төлбөр	245,959.00
	Жил	Өмнөговь - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр	46,163,903.52
	Жил	Өмнөговь - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	8,777,321.36
	Улирал	Нийслэл - Суутгагчийн хуулийн этгээдэд олгосон орлогоос суутгасан татвар	467,362.00
	Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Суутгагчийн хуулийн этгээдэд олгосон орлогоос суутгасан татвар	9,444,186.82
	Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Суутгагчийн хуулийн этгээдэд олгосон орлогоос суутгасан татвар	76,631,343.34
	Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Суутгагчийн хуулийн этгээдэд олгосон орлогоос суутгасан татвар	180,810,083.34
Нийт			157,290,034,982.07

Татварын тооцооллын үлдэгдэл

Тайлан		Урьд оны үлдэгдэл		Тайлант оны ногдол		Эцсийн үлдэгдэл	
Тайлангийн төрөл	Татварын төрөл	Дутуу	Илүү	Ногдол	Буцаан олголт	Дутуу	Илүү
Жил	Баянгол - Автын агаарын бохирдлын төлбөр	0.00	0.00	0.00	0.00	7,125.00	0.00
Жил	Баянгол - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	0.00	0.00	0.00	0.00	3,375.00	0.00
Жил	Баянзүрх - Автын агаарын бохирдлын төлбөр	79,025.00	0.00	0.00	0.00	114,650.00	0.00
Жил	Баянзүрх - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	1,340,400.00	0.00	0.00	0.00	1,500,900.00	0.00
Сар	Том татвар төлөгчийн газар - Дотоодын бараа, үйлчилгээний суутгасан НӨАТ	0.00	104,176.501.91	50,299.199.62	1,527,305.307.27	0.00	104,176.501.91
Сар	Том татвар төлөгчийн газар - Нүүрсний агаарын бохирдлын төлбөр	0.00	36,478.050.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Суутгагчийн хуулийн этгээдэд олгосон орлогоос суутгасан татвар	0.00	0.00	47,631.352.27	0.00	0.00	23,861.835.32
Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	5,044,394.733.80	0.00	87,458.425.353.53	0.00	0.00	40,531.752.407.13
Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - Нүүрсний агаарын бохирдлын төлбөр	0.00	273,519.750.00	1,489,100.000.00	0.00	0.00	273,519.750.00
Улирал	Том татвар төлөгчийн газар - АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	12,500.000.000.00	0.00	111,354.305,678.68	0.00	20,412.821,970.79	0.00
Жил	Хан-Уул - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	601,639.00	0.00	0.00	0.00	0.00	601,639.00
Жил	Хан-Уул - Автын агаарын бохирдлын төлбөр	26,000.00	0.00	0.00	0.00	57,125.00	0.00
Сар	Өмнөговь - Татварын алданги	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00
Улирал	Өмнөговь - Суутгагчийн хувь хүнд олгосон орлогоос суутгасан албан татвар	0.00	0.00	9,715,450.137.74	0.00	3,277,839.826.39	0.00
Нийт		17,546.441,797.80	414,174.301.96	210,115.211,721.84	1,527,305.307.27	23,692.344,972.18	40,932.708,855.36

Санамж

Тодорхойлолтыг шалгахдаа QR кодыг ашиглан Татварын албаны цахим хуудсаар дамжуулан шалгах боломжтой. Энэхүү тодорхойлолтыг хуурамчаар үйлдэхийг хориглоно. Хэрэв хуурамчаар үйлдсэн тохиолдолд хуулийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

Үүсгэсэн огноо 2024-11-21 03:45:25

Хүчинтэй огноо 2024-12-21 03:45:25

"Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК-ийн 2024 онд төлсөн АМНАТ-н төлбөрийн жагсаалт

Нэхэмжлэхийн дугаар	Нэхэмжлэхийн төрөл	Татварын төрөл	Татварын алба	Татварын дэд алба	Дүн	Төлсөн огноо
1240204707369	Нэхэмжлэх	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	3,385,200,840.94	2024-02-19 13:32:40
1240402820618	Нэхэмжлэх	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	2,146,203,853.96	2024-04-29 21:33:37
1240704365130	Нэхэмжлэх	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	5,177,971,186.70	2024-08-27 10:16:35
1240704365130	Нэхэмжлэх	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	1,996,338,670.70	2024-11-08 17:42:25
3240107581042	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	6,000,000,000.00	2024-01-12 14:39:52
3240107581042	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	6,000,000,000.00	2024-01-16 09:12:10
3240107581042	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	500,000,000.00	2024-01-26 13:04:35
3240107581042	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	8,614,799,159.06	2024-02-19 13:56:04
3240107581042	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	4,150,500,000.00	2024-03-12 15:41:44
3240502531956	Урьдчилгаа төлбөр	АМНАТ-Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	Том татвар төлөгчийн газар	Улсын төвлөрсөн	6,580,439,319.34	2024-05-28 16:16:38
Нийт дүн					44,551,453,030.70	

ЭРДЭС БАЯЛАГ, ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ
САЙДЫН ТУШААЛ

2011 оны 09 сарын 06 өдөр

Дугаар 207

Улаанбаатар хот

Нөөц бүртгэх тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь заалт, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2011 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдрийн өргөтгөсөн хуралдааны 09 дүгээр дүгнэлтийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

Нэг.Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дахь 5459А ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Нарийн сухайтын нүүрсний ордын Хүрэнтолгойн хэсгийн нүүрсний нөөцийг бодитой (В) зэргээр 20332.0 мянган тонн, боломжтой (С) зэргээр 8303 мянган тонноор (2010 оны 7 дугаар сарын 1-ний байдлаар) тус тус Монгол Улсын ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн санд бүртгэх,

Хоёр.Улсын Геологийн Төв, Геологийн ШУТЗ-ийн 1992 оны 06 дугаар сарын 30-ний өдрийн 64 тоот протоколоор батлагдсан Нарийн сухайтын ордын "Зүүн", "Хүрэнтолгойн хэсэг"-ийн 35.9 сая.тн нөөцөөс Хүрэн толгойн хэсэгт ноогдох В-1124.5 мян.тн, С-5569.2 мян.тн нөөцийг улсын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлээс хасах,

Гурав.Хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг зохих журмын дагуу ЭБМЗ-ийн хуралдааны дүгнэлт болон Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын тушаалыг хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 5 өдөрт багтаан Ашигт малтмалын газрын Геологийн мэдээллийн санд хүлээлгэн өгөхийг "Чинхуа МАК Нарийнсухайт" ХХК-д даалгах;

Дөрөв.Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яамны Геологийн бодлогын газар /Ө.Оюунбаатар/-т үүрэг болгосугай.

САЙД Д.ЗОРИГТ

МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРДЭС БАЯЛАГ, ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ
САН

2011.05.06 № 1/3216

"ЧИНХУА МАК НАРИЙН СУХАЙТ" ХХК-нд

Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын 2011 оны 9 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 207 дугаар тушаал болон ЭБМЗ-ийн 2011 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдрийн өргөтгөсөн хуралдааны 09 дүгээр дүгнэлтийг үүгээр хүргүүлж байна.

Холбогдох арга хэмжээг авна уу.

Хавсралт: 3 хуудас.

ГЕОЛОГИЙН БОДЛОГЫН ГАЗРЫН
ДАРГА Ө.ОЮУНБААТАР

ЭРДЭС БАЯЛАГ, ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЯАМ
АШИГТ МАЛТМАЛЫН ГАЗАР
ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН ДҮГНЭЛТ

2011 оны 05 дугаар сарын
27-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 09

Нарийнсухайтын нүүрсний ордын
Хүрэнтолгойн хэсэгт 2008-2010 онд
хийсэн гүйцээх хайгуулын
ажлын үр дүнгийн тайлан

Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дахь Нарийнсухайтын нүүрсний ордын Хүрэнтолгойн хэсэгт Монгол-Хятадын хамтарсан хөрөнгө оруулалттай “Чинхуа МАК Нарийн сухайт” ХХК-ийн 2008-2010 онд хийсэн гүйцээх хайгуулын ажлын үр дүн, нөөцийн тооцооны тайлан болон түүнд шинжээч хийсэн Б.Алтсүх, Б.Сүнжидмаа, Н.Авид, М.Тодбилэг /нарийн бичгийн дарга/ нарын шүүмж, дүгнэлтийг ЭБМЗ-ийн өргөтгөсөн хуралдаанаар **ХЭЛЭЛЦСЭН НЬ:**

1. Нарийнсухайтын нүүрсний орд нь Гурвантэс сумын төвөөс зүүн урагш 34 км, Шивээхүрэнгийн хилийн боомтоос 40 км зайд оршино. Харин Хүрэнтолгойн хэсэг нь тухайн ордын баруун хойт захад 70 га талбайг эзлэн байрладаг. Нарийнсухайтын нүүрсний ордыг 1970-аад оны эхээр илрүүлсэн бөгөөд 1991, 2002-2006 онуудад хайгуулын ажил явуулж, үйлдвэрийн зэргээр нөөцийг тооцон бүртгүүлсэн байна.

2. “Чинхуа МАК Нарийнсухайт” ХХК Хүрэнтолгойн хэсгийг (тусгай зөвшөөрлийн дугаар 5459А) 2003 оноос ашиглаж эхэлсэн ба 2005 онд Монгол улсын Засгийн газартай 10 жилийн хугацаатай тогтвортой байдлын гэрээ байгуулан ажиллаж байгаа юм.

Хүрэн толгойн хэсгийн батлагдсан нөөц дуусч байгаа тул тус компани 2008-2010 онуудад Хүрэнтолгойн хэсгийн ашиглаагүй үлдсэн талбайн нөөцийг тогтоож батлуулах зорилгоор гүйцээх хайгуулын ажил хийжээ. Гүйцээх хайгуулын явцад 100-150х200-250 м тороор 29 цооног 4207.0 т/м өрөмдлөг хийж, 622 чөмгөн сорьц авч лабораторийн шинжилгээ хийлгэсэн байна.

3. Хүрэнтолгойн хэсэгт дээд пермийн Дэлийншанд давхаргадас (P_2ds)-ын дотор моноклиналь байрлалтай урагшаа 25^0-30^0 уналтай, 0.9-242.2 м зузаантай энгийн бүтэцтэй нүүрсний ганцхан давхраас илэрсэн байдаг нь Нарийнсухайтын ордын хамгийн доод давхраастай тохирч байдаг. Энэхүү давхраасны зүүн жигүүр тектоник хөдөлгөөний улмаас атираажилтанд орсноор нумран эргэж бараг давхацсан байрлалтай болсон байдаг учраас тухайн хэсгийг геологийн тогтоцын хувьд харьцангуй нийлмэл бүлэгт (II) хамааруулах үндэслэл болсон байна.

4. Хүрэнтолгойн хэсгийн нүүрсний чанарын гол үзүүлэлт болох үнслэг (A^d) дунджаар 8.1%, ажлын дулаан ялгаруулалт (Q_{daf}) 6800-7400 ккал/кг байгаа нь түүнийг сайн чанарын эрчим хүчний нүүрс болохыг харуулж байна. Харин нүүрсний технологийн шинж чанараар ОХУ-ын Доны нүүрсний сав газрын ГЖ марктай, эсвэл Тавантолгойн нүүрсний ордын VIII-IX давхраастай дүйцэж байгаа нь кокс химийн үйлдвэрлэлийн түүхий эдийн хольцонд 30 хүртэл хувиар оруулан ашиглаж болохыг харуулж байна.

5. Хүрэнтолгойн хэсгийн ил аргаар олборлох нүүрсний нөөцийг түүний судлагдсан торын нягтралд үндэслэн геологийн зүсэлтийн аргаар бодитой (В) зэргээр 20.3 сая т боломжтой (С) зэргээр 8.3 сая тоннор тус тус тооцоолсон байна (2010 оны 7 дугаар сарын 1-ний байдлаар).

6. Тухайн хэсгийн ашиглалтын үед уурхайд орж ирэх усны хэмжээг гидрогеологийн жиших болон гидродинамикийн аргуудаар тооцоолоход $108.4 \text{ м}^3/\text{цаг}$ байгаа нь түүнийг гидрогеологийн нөхцлийн хувьд “энгийн” болохыг харуулж байна.

7. Техник, эдийн засгийн урьдчилсан үнэлгээгээр уурхайд ажиллаж буй үндсэн хөрөнгө дээр нэмж 19.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийж, жилд 2 сая тн нүүрс олборлон, 111.4 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийж, хөрөнгө оруулалтаа 0.4 жилийн хугацаанд нөхөн, 52.4 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллах тооцоо гарчээ.

8. Хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан нь тайлангийн бичвэр хэсэг 68 хуудас, хавсралт бичлэг болон зураг бүхий 1 ботиос бүрдэж байна. Хайгуулын ажилд “Жаргалант түрүү” ХХК, “Нарандаймонд” ХХК, Монсафотек ХХК, “Жи и Энд Эс” ХХК, ГТЛ, УУХ зэрэг байгууллага, лабораториуд мэргэжлийн чиглэлээр оролцож ажилласан байна.

Зөвлөлийн гишүүдийн олонхийн саналын үндсэн дээр Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хуралдаанаас гаргаж буй дараах төслийн дагуу шийдвэр гаргахыг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдад уламжлахаар тогтов. Үүнд:

1. Нарийн сухайтын нүүрсний ордын Хүрэнтолгойн хэсгийн нүүрсний нөөцийг түүний судлагдсан торын нягтралд үндэслэн зохиогчдын геологийн зүсэлтийн аргаар бодитой (В) зэргээр 20332.0 мян. тн, боломжтой (С) зэргээр 8303 мян. тонноор тус тус тооцоолсон (2010 оны 7 дугаар сарын 1-ний байдлаар)-ыг Монгол Улсын ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн санд бүртгэх,
2. Улсын Геологийн Төв, Геологийн ШУТЗ-ийн 1992 оны 06 дугаар сарын 30-ний өдрийн 64 тоот протоколоор батлагдсан Нарийн сухайтын ордын “Зүүн”, “Хүрэнтолгойн хэсэг”-ийн 35.9 сая.тн нөөцөөс Хүрэн толгойн хэсэгт ноогдох В-1124.5 мян.тн, С-5569.2 мян.тн нөөцийг улсын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлээс хасах,
3. Хүрэнтолгойн хэсгийн бодитой (В) нөөцөд тулгуурлан түүнийг ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах боломжтой гэж үзэх,
4. Хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг зохих журмын дагуу ЭБМЗ-ийн хуралдааны энэхүү дүгнэлт, түүний дагуу гаргасан Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын тушаалыг хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 5 өдөрт багтаан Ашигт малтмалын газрын Геологийн мэдээллийн санд хүлээлгэн өгөхийг “Чинхуа МАК Нарийнсухайт” ХХК-д даалгах;

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА, ЭБЭХЯ-НЫ
ГЕОЛОГИЙН БОДЛОГЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

Ө.ОЮУНБААТАР

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

М.ТОДБИЛЭГ

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМ
АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР
ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН
ДҮГНЭЛТ

2022 оны 11 дугаар сарын 11

№ СТР/22-05-02

Улаанбаатар хот

Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын
нутагт орших MV-005459 тоот
ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй
Нарийнсухайтын нүүрсний ордын
Хүрэн толгойн хэсгийг ил аргаар
ашиглах техник, эдийн засгийн
үндэслэлийн тодотгол II-ыг
хэлэлцсэн тухай

Хүрэнтолгой коал майнинг ХХК-ийн захиалгаар Уул уурхайн зураг төслийн Майнинг шорт лонг терм ХХК боловсруулсан Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт орших MV-005459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Нарийнсухайтын нүүрсний ордын Хүрэн толгойн хэсгийг ил аргаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол-II-д Уул уурхайн зөвлөх инженер Ч.Энхбаяр зөвлөж, Уул уурхайн зөвлөх инженер Д.Дамба, Г.Тулга, Б.Дашбал, Уул уурхайн мэргэшсэн инженер Х.Энхбаатар нар шинжээчийн дүгнэлт гаргасан байна. Техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголыг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн Техник, эдийн засгийн үндэслэл хэлэлцэх өргөтгөсөн хуралдаанаар авч хэлэлцэж, дараах ДҮГНЭЛТ-ийг гаргаж байна.

1. Энэхүү техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол II нь Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын 2012 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдрийн 074-р тушаалаар баталсан "Ашигт малтмалын баялгийн урьдчилсан үнэлгээ, ашигт малтмалын ордын нөөцийг ашиглах боломжийн урьдчилсан үнэлгээ, уул уурхайн төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэлд тавигдах үндсэн шаардлагууд ба техник, эдийн засгийн үндэслэл хүлээн авах журам"-ын дагуу гүйцэтгэгдсэн байна гэж үзлээ.
2. Техник, эдийн засгийн үндэслэл нь уншихад ойлгомжтой, цэгц дараалал сайтай, мэргэжлийн түвшинд чанартай сайн боловсруулсан, үйлдвэрлэл явуулах бүх шат дамжлага буюу үйл ажиллагааг хамарсан, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулах зэрэгт туслах үндсэн баримт бичиг болжээ.
3. Техник, эдийн засгийн үндэслэл нь Тусгай зөвшөөрлийн талбайн товч мэдээлэл, Геологийн судалгаа, Уулын хэсэг, Дэд бүтэц, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, Байгаль орчин, нөхөн сэргээлт, Хүний нөөц, Төслийн ерөнхий төлөвлөгөө, Зах

зээлийн судалгаа, Төслийн нэгдсэн үнэлгээ гэсэн 10 бүлэг, дүгнэлт, хавсралт материал бүхий 151 хуудас тайлбар бичиг, 12 хавсралт зургуудаас бүрдэж байна.

4. "Хүрэн толгой" нэртэй нүүрсний ордын нөөцийг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2011 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн хурлын 09 тоот дүгнэлтийг үндэслэн гаргасан Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын 2011 оны 09 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 207 тоот тушаалаар бодитой (B) зэрэглэлээр 20,332.0 мян.тн, боломжтой (C) зэрэглэлээр 8,303 мян.тн, нийт бодитой ба боломжтой (B+C) зэрэглэлээр 28,635.0 мян.тн-оор нөөцийг ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна. Ордын бодитой (B+C) зэрэглэлийн нөөцөд тулгуурлан техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулжээ.
5. Ил уурхайн хүрээнд өртөх нөөц бодитой (B+C) зэрэглэлээр 14,781.8 мян.тн. Үүнээс ашиглалтын үеийн хаягдал 1.5% буюу 225.8 мян.тн, бохирдол 2.3% буюу 333.5 мян.тн байхаар тооцож, бодитой болон боломжтой (B+C) зэрэглэлийн нөөцийг үйлдвэрлэлийн магадалсан (B') зэрэглэлд шилжүүлэн тооцсоноор нийт 14,889.5 мян.тн нүүрс байна. Үйлдвэрлэлийн энэхүү нөөцийг олборлохын тулд 60,899.7 мян.м³ хөрс хуулалт хийн, жилд 7200.0 мян.тн нүүрс олборлох хүчин чадлаар нийт 3 жилийн хугацаанд ашиглахаар тооцжээ.
6. Уурхайн ашиглалтын системийн сонголтыг хийхдээ ордын уул геологийн тогтоц, хучаас хөрсний зузаан, физик механик шинж чанар зэргийг харгалзан үзэж ил уурхайн авто тээвэртэй, гадаад овоолготой ашиглалтын системээр ашиглахаар сонгожээ.
7. Ил уурхайд D75KS маркийн өрмийн машин 5 ширхэг, KQG-150Y маркийн өрмийн машин 1 ширхэг, Hitachi 1900 маркийн экскаватор 1 ширхэг, Hitachi 1200 маркийн экскаватор 1 ширхэг, CAT 385 маркийн экскаватор 1 ширхэг, CAT D10 маркийн бульдозер 4 ширхэг, Bucyrus RH170 маркийн экскаватор 5 ширхэг, CAT 793 маркийн автосамосвал 4 ширхэг, Белаз 75306 маркийн автосамосвал 20 ширхэг, Terex 100 маркийн автосамосвал 9 ширхэг, Белаз 75131 маркийн автосамосвал 5 ширхэг, Shantui SD32 маркийн бульдозер 4 ширхэг, CAT 16M маркийн автогрейдер 2 ширхэг, LW 1200 маркийн утгуурт ачигч 1 ширхэг зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглахаар төлөвлөжээ.
8. Уурхайн цахилгаан хангамжийг Нарийн сухайт эрчим ХХК-ийн 35/6 кВ-ын 10000 кВА чадалтай дэд станцын 3 км урттай 6 кВ-ын өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаас хангадаг. Төслийн ахуйн болон технологийн усны хэрэгцээнд жилд 82.4 мян.м³ ус шаардлагатай байгаагаас унд ахуйн хэрэгцээнд 13.5 мян.м³, зам усалгаанд 28.4 мян.м³, бусад хэрэгцээнд 40.4 мян.м³ тус тус ашиглах бөгөөд усан хангамжийн эх үүсвэрийг гүний худгаас хангахаар төлөвлөжээ.
9. Уурхайн ашиглалтын 3 жилийн хугацаанд байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээлт ба хаалтын зардалд нийт 6,869.1 сая төгрөг зарцуулахаар тооцоолсон байна. Үүнээс байгаль орчин хамгаалах зардалд 58.0 сая төгрөг, техникийн нөхөн сэргээлтийн зардалд 2,475.2 сая төгрөг, биологийн нөхөн сэргээлтийн зардалд 1,985.4 сая төгрөг, "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод тарьж арчлах зардалд 1,494.5 сая төгрөг, уурхайн хаалтын зардалд 504.7 сая төгрөг, хаалт, мониторингийн зардалд 351.3 сая төгрөг тус тус зарцуулахаар төсөлд тусгажээ.

10. Уг төслийг хэрэгжүүлснээр 221 хүн ажлын байраар хангагдах ба уурхайн ажилчдын сарын дундаж цалин 2.0 сая төгрөг байхаар байна.

11. Төсөл хэрэгжүүлэхэд нийт 77,999.3 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалт шаардлагатай байна. Үүнээс ил уурхайн үндсэн техник, тоног төхөөрөмжийн хөрөнгө оруулалт 58,662.3 сая төгрөг, кемпийн хөрөнгө оруулалт 3,081.2 сая төгрөг, засварын цехийн хөрөнгө оруулалт 37.9 сая төгрөг, дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалт 15,670.4 сая төгрөг бөгөөд элэгдэл хорогдлын шимтгэлийн зардалд жилд дунджаар 4,278.4 сая төгрөг байхаар тооцоолсон байна.

12. Уурхайн ашиглалтын 3 жилийн хугацаанд нийт 1,376.1 тэрбум төгрөгийн үйл ажиллагааны зардал гарган, 5,360.2 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийж, 3,984.1 тэрбум төгрөгийн татварын өмнөх, татвар ногдуулсны дараах байдлаар нийт 2,990.3 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллахаар байна. Улс, орон нутгийн төсөвт 1,658.2 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр тусгажээ. Уурхайн ашиглалтын 3 жилийн хугацаанд нэгж бүтээгдэхүүний бүрэн өөрийн өртөг 92,422.7 төг/тн байна.

13. Төсөл хэрэгжих 3 жилийн хугацаанд нийт 3,002.2 тэрбум төгрөгийн үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал бий болох бөгөөд төслийн өнөөгийн цэвэр үнэ цэнэ (NPV, @10%) 2,354.1 тэрбум төгрөг, төслийн өгөөжийн дотоод норм (IRR) 1112.8 %, хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хугацаа 1 жил байхаар тооцжээ.

Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлөөс техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголын захиалагч, боловсруулагч болон төслийн шинжээчид дараах асуудлыг анхааруулж байна. Үүнд:

1. Төсөл захиалагч нь Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/181, А/458 тоот тушаалаар батлагдсан Уурхай, уулын болон баяжуулах үйлдвэрийн нөхөн сэргээлт, хаалтын журмын дагуу Хаалтын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж холбогдох байгууллагаар хэлэлцүүлэн, баяжуулах үйлдвэрийн хаалт, нөхөн сэргээлт хийх;
2. Төсөл захиалагч нь шаардлагатай мэргэжлээр Монгол Улсын иргэдийг бэлтгэх, тэдгээрийг ажлын байраар хангах, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх, нийгмийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлж ажиллах;
3. Төсөл захиалагч нь Засгийн газрын 379-р тогтоолоор батлагдсан "Тусгай зориулалтын авто зам, замын байгууламж барих, ашиглах журам"-ын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;
4. Төсөл захиалагч нь Байгаль орчныг хамгаалах, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудалд онцгой анхаарч холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах;
5. Техник, эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан техник, технологийн сонголт, уулын ажлын төлөвлөлт, цахилгаан хангамж, дэд бүтцийн сонголт, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шийдлийн талаар төслийн эдийн засгийн үнэлгээг боловсруулсан Уул уурхайн зураг төслийн Майнинг шорт лонг терм ХХК, мөн техник, эдийн засгийн үндэслэлийн үнэн бодит байдал, чанарт дүгнэлт гаргасан шинжээч

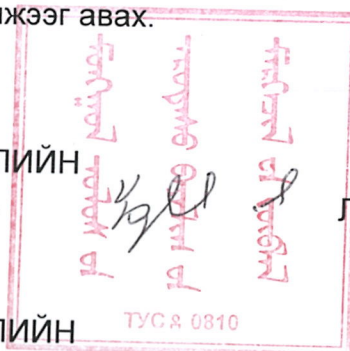
Уул уурхайн зөвлөх инженер Д.Дамба, Г.Тулга, Б.Дашбал, Уул уурхайн мэргэшсэн инженер Х.Энхбаатар нар тус тус хариуцах.

Техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголд хийсэн шинжээчийн дүгнэлт, зөвлөлийн гишүүдийн саналыг үндэслэн Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн Өргөтгөсөн хуралдаанаас Ашигт малтмалын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.4, 48 дугаар зүйлийн 48.4, Газрын хэвлийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.2 дахь хэсгүүд болон энэ дүгнэлт, холбогдох хуулийн заалтуудыг тус тус үндэслэн дараах шийдвэр гаргахыг Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргад уламжлахаар тогтов. Үүнд:

1. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт орших MV-005459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Нарийнсухайтын нүүрсний ордын Хүрэн толгойн хэсгийг ил аргаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол II-ийг бүртгэн авах;
2. Техник, эдийн засгийн үндэслэлд тусгасан уурхайн хүчин чадал, техник тоног төхөөрөмж, технологи, эдийн засгийн тооцоог өөрчлөх тохиолдолд уг техник, эдийн засгийн үндэслэлд тодотгол хийлгэж Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн салбар хуралдаанаар хэлэлцүүлж байх нь зүйтэйг төсөл хэрэгжүүлэгчид анхааруулах;
3. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт орших MV-005459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Нарийнсухайтын нүүрсний ордын Хүрэн толгойн хэсгийг ил аргаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол-II, түүнийг хуулсан диск, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүгнэлтийн хамт Геологийн баримтын төв архивд холбогдох шаардлагад нийцүүлэн хүлээлгэн өгөх арга хэмжээг авах.

ТАНИЛЦСАН:

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН ОРЛОГЧ ДАРГА

Л.БАЯРМАНДАЛ

БОЛОВСРУУЛСАН:

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН САЛБАР ХУРАЛДААНЫ
НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

Б.Хулан

Б.ХУЛАН

ХЭМЖЭЭ

ИИИТ									(дундаж %)		(дундаж%)		
В	20,332.0	160.1	70.2	11,233.8	0	234.9	10,998.9	В'	1.50%	165.1	2.25%	243.9	11,077.7
С	8,303.0	179.1	44.1	7,897.1	0	4,114.1	3,783.0	В'	1.61%	60.8	2.41%	89.6	3,811.8
В+С	28,635.0	339.3	114.2	19,130.8	0	4,349.0	14,781.8	В'	1.53%	225.8	2.29%	333.5	14,889.5

Тайлбар:

Терпиных

12

2023.02.06

ГААЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР
ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ГУРВАНТЭС СУМ
ШИВЭЭХҮРЭН ГААЛИЙН ГАЗАР

5 дугаар баг, Гурвантэс сум, Өмнөговь аймаг, 46150
Утас: 7509 1177,

Цахим шуудан: shiveekhuren@customs.gov.mn,
Цахим хуудас: www.shiveekhuren.customs.gov.mn

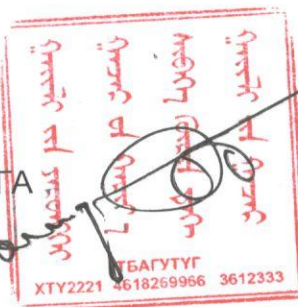
2024.12.11 № 01/395

танай _____-ны № _____-т

**ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ
МАЙНИНГ ХХК-д**

Танай компани Шивээхүрэн боомтоор 2024
оны 1 дүгээр сарын 1-нээс 11 дүгээр сарын 30-ны
хооронд 1,736,028 тонн нүүрс экспортод гаргасан нь
үнэн болно.

ДАРГА

М.ӨНӨРБУЯН

C:\Users\203\Desktop\2024\A5.docx

4615003484

“ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК

Өмнөговь аймаг
Гурвантэс, Бага-Овоо
Утас: 976-75051005
И-мэйл: Khurentolgoi@mak.mn

2024.11.21 № 24/352

тоной _____ -ын № _____ -т

“ШИВЭЭХҮРЭН ДЭХ ГААЛИЙН ГАЗАР”-Т

Хүсэлт гаргах тухай

Тус компани нь Байгаль орчны чиглэлээр хийж хэрэгжүүлсэн 2024 оны ажлын тайланг “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулан “Байгаль Орчин, Уур Амьсгалын Өөрчлөлтийн Яам”-д жил бүр хүргүүлдэг. Уг журмын дагуу “Шивээхүрэн боомт”-оор тухайн жилийн экспортолсон нүүрсний нийт хэмжээг “Гаалийн газрын тодорхойлолт”-оор баталгаажуулан хавсаргадаг.

Иймд “Шивээхүрэн боомт”-оор 2024 онд нийт экспортод гаргасан нүүрсний хэмжээг баталгаажуулсан тодорхойлолт гаргаж өгнө үү.

Хүндэтгэсэн,

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

И.НАЯНТАЙ

**УУЛ УУРХАЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УЛМААС ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН
2024 ОНЫ ЖИЛИЙН МЭДЭЭ**

1.АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Регистрийн дугаар	2	6	9	7	9	4	7
Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр	"Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК						
Байршил	Нэр			Код			
Аймаг, нийслэл	Өмнөговь			4	6		
Сум, дүүрэг	Гурвантэс			1	3		

2.ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	М	У	0	0	5	4	5	9
Тусгай зөвшөөрлийн талбай ,га	70.47							
Ашиглалт эхэлсэн он,сар, өдөр	2	0	0	3	0	4	0	1
Ашигт малтмалын төрөл	Нүүрс							
Ашиглалтын төрөл	Ил уурхай							

3.УУЛ УУРХАЙН АШИГЛАЛТ

Үзүүлэлт		МД	Хэмжих нэгж	Нийт	Тайлант онд (ашиглалт хийсэн)
А		Б	В	1	2
Олборлолтод өртсөн нийт талбай		1	га	231.4	46.4
Ашигласан талбай	Хаягдал чулуулгийн овоолго	2	га	77.41	7.3
		3	мян. м³	94116.4	16569.89
	Хөрсний овоолго	4	га	132.1	24.5
		5	мян. м³	92214.3	14545.5
	Уул уурхайн дагалдах дэд бүтцийн нөлөөнд эвдэрсэн газар	6	га	14.9	14.9
		7	Мян. м³	92214.3	14454.9
	Бусад	8	га	7.06	0
		9			0

4.УУЛ УУРХАЙН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ

Үзүүлэлт		МД	Хэмжих нэгж	Нийт		
А		Б	В		Техникийн	Биологийн
					1	2
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээнд заасан нөхөн сэргээлт хийх нийт талбай		10	Га	132.3	х	91.2
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн талбай		11	Мян.м³	239.75	239.75	х
		12	га	1	х	1
Нөхөн сэргээлт нийт хийсэн талбай		13	Мян.м³	х	х	х
Мөр 14≥мөр16, мөр15≥мөр17		14	Га	5	х	х
		15	Мян.м³	х	х	х
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийсэн талбай		16	Га	5	5	х
		17	Мян.м³	50	50	х
Нөхөн сэргээлт хийхэд зарцуулсан нийт зардал, мөр18≥мөр19		18	Мян.төг	42,600.0	1,400.0	41,200.0
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийхэд зарцуулсан зардал		19	Мян.төг	41,000.0	200.0	41,000.0
Байршуулсан нөхөн сэргээлтийн баталгааны нийт мөнгөн хөрөнгө мөр20≥мөр21		20	Мян.төг	110,000.0	х	х
Тайлант онд байршуулсан нөхөн сэргээлтийн баталгааны мөнгөн хөрөнгө		21	Мян.төг	55,000.0	х	х
Байгаль хамгаалахад зарцуулсан нийт зардал мөр22≥мөр23		22	Мян.төг	327,820.0	х	х
Тайлант онд байгаль хамгаалахад зарцуулсан зардал		23	Мян.төг	150,920.0	х	х

Баталгаажуулсан:

Мэдээллийг нэгтгэсэн:

Гүйцэтгэх захирал

Байгаль орчны инженер

И.Наянтай

П.Энхбаяр

